

Ľubomír Feldek a český čtenář

Diplomová práce

Studijní program: N7504 – Učitelství pro střední školy
Studijní obory: 7503T045 – Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy
7504T243 – Učitelství českého jazyka a literatury

Autor práce: **Bc. Kristýna Lisnerová**
Vedoucí práce: Mgr. Jarmila Sulovská

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Kristýna Lisnerová**
Osobní číslo: **P13000782**
Studijní program: **N7504 Učitelství pro střední školy**
Studijní obory: **Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy
Učitelství českého jazyka a literatury**
Název tématu: **L'ubomír Feldek a český čtenář**
Zadávací katedra: **Katedra českého jazyka a literatury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Student se bude v průběhu příprav a vypracovávání řídit metodickými a organizačními pokyny vedoucího práce.

Cílem diplomové práce je obeznámit se s literární tvorbou slovenského spisovatele L'ubomíra Feldeka a jeho spoluprací s Jiřím Žáčkem. Součástí diplomové práce budou pracovní listy s texty Lubomíra Feldeka zaměřené na porozumění textu a komparaci vybraných textů s jejich českým překladem. Diplomová práce se bude rovněž zabývat frekventovaností slovenských textů v čítankách pro základní školy před rozpadem a po rozpadu Československa. Metody, které budou v práci využity, jsou průzkum, analýza a komparace.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- BÍLIK, René. L'ubomír Feldek. Bratislava: Kalligram, 2000. ISBN 80-7149-360-0
- FELDEK, L'ubomír. Bol som vlastne viac ako ostrovan. In: Nataša Pavuľáková-Đurinová: Pohovorme si nielen o detskej literatúre. Bratislava 1991.
- FELDEK, L'ubomír. Dveře do pohádek. Praha: Columbus, 2013. ISBN 978-80-87588-32-1
- FELDEK, L'ubomír. Hlava ktorú som mal vtedy. Bratislava: Mladé letá, 1967.
- FELDEK, L'ubomír. Keď sme brali do rúk budúcnosť. Bratislava: Archa, 1990. ISBN 80-7115-004-5
- FELDEK, L'ubomír. Modrá kniha pohádek. Bratislava: Columbus, 1992. ISBN 80-7136-053-8
- FELDEK, L'ubomír. Hra pro tvoje modré oči. Praha: Albatros, 1989.
- FELDEK, L'ubomír. Rýmy a šprýmy. Praha: Albatros, 1980.
- FELDEK, L'ubomír. Slovák na Venuši výbor z poezie. Praha: Primus, 2006. ISBN 80-86207-64-1
- FELDEK, L'ubomír. Velká kniha slovenských pohádek. Praha: Reader's Digest Výběr, 2004. ISBN 80-86196-86-0
- FELDEK, L'ubomír. Zvířecí báje. Liberec: Severočeské nakladatelství, 1970.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jarmila Sulovská

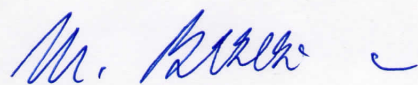
Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání diplomové práce:

30. dubna 2014

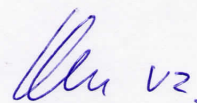
Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2015

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování patří paní Mgr. Jarmile Sulovské za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce věnovala. Děkuji také za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá významnou literární osobností slovenského spisovatele Ľubomíra Feldeka, který svou tvorbu směřoval především k dětským čtenářům. Další podstatnou osobností, která se v práci objevuje v souvislosti s překladem Feldekových textů ze slovenského do českého jazyka, je spisovatel literatury pro děti a mládež Jiří Žáček.

V diplomové práci je obsaženo deset metodických listů, které vycházejí z tvorby Ľubomíra Feldeka a Jiřího Žáčka. Metodické listy jsou určeny pro žáky druhého stupně základních škol. Zároveň se diplomová práce věnuje četnosti zastoupení slovenských spisovatelů v čítankách před rozpadem Československa a po něm.

Diplomová práce má učitele seznámit s osobností Ľubomíra Feldeka a zároveň jim pomoci častěji zapojit do vyučování texty slovenských spisovatelů, na které se často ve vyučování zapomíná.

KLÍČOVÁ SLOVA

Ľubomír Feldek, slovenský spisovatel, literatura pro děti a mládež, poezie, pohádky, Jiří Žáček, rozpad Československa, čítanky, slovenština, překlad, metodické listy, práce s textem.

ANNOTATION

The Diploma Thesis deals with a significant literary author of Slovakian origin Ľubomír Feldek who mainly focused his work on children's readers. Jiří Žáček, an author of children's literature and a translator of Feldek's work from the Slovakian to Czech language, is the next important figure that appears in the Paper. The Thesis also contains ten methodological sheets which were inspired by literary work of both writers. They are intended for pupils of the lower secondary school.

KEY WORDS

Ľubomír Feldek, Slovak writer, children's literature, poetry, fairytales, Jiří Žáček, Dissolution of Czechoslovakia, reading books, Slovak, translation, methodological sheets, working with text.

OBSAH

ÚVOD	8
1 ROZDĚLENÍ ČESKOSLOVENSKA	12
2 SROVNÁNÍ ČÍTANEK PŘED ROZPADEM A PO ROZPADU ČESKOSLOVENSKA.....	16
3 ĽUBOMÍR FELDEK.....	19
3.1 Život Ľubomíra Feldeka.....	19
3.2 Tvorba Ľubomíra Feldeka.....	21
4 JIŘÍ ŽÁČEK	34
4.1 Život Jiřího Žáčka	34
4.2 Tvorba Jiřího Žáčka	35
5 SPOLUPRÁCE JIŘÍHO ŽÁČKA A ĽUBOMÍRA FELDEKA.....	40
6 METODICKÉ LISTY.....	44
6.1 Využití metodických listů	45
6.1.1 Metodický list č. 1: Obrazobáseň	45
6.1.2 Metodický list č. 2: Limeriky	50
6.1.3 Metodický list č. 3: Převyprávění	57
6.1.4 Metodický list č. 4: Pohádka na pět slov	59
6.1.5 Metodický list č. 5: Živá báseň.....	62
6.1.6 Metodický list č. 6: Scénář	65
6.1.7 Metodický list č. 7: Porovnání dvou básniček.....	66
6.1.8 Metodický list č. 8: Dotvoření příběhu.....	69
6.1.9 Metodický list č. 9: Komiks.....	72
6.1.10 Metodický list č. 10: Dopis od Ľubomíra Feldeka	77
7 ZÁVĚR	81
POUŽITÁ LITERATURA	82
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	88
SEZNAM PŘÍLOH.....	89

ÚVOD

Diplomová práce věnuje pozornost významné literární osobnosti slovenského spisovatele Lubomíra Feldeka a jeho literární tvorbě zaměřené na děti a mládež. Zazní zde i jméno jednoho z nejvýraznějších českých autorů pro děti a mládež Jiřího Žáčka.

Vztahy mezi Čechy a Slováky často nebyly nejjednodušší. Ačkoliv jsme se považovali za bratry a sestry, vždy mezi námi panovala určitá rivalita. Po konečném rozdělení Československa si jak Češi, tak i Slováci užívali svou autonomii, nyní však rádi vzpomínají na společný stát. Tento fakt dokazují mnohé průzkumy, které probíhaly především na základě dvacetiletého výročí rozdělení Československa.

Československo bylo rozděleno dvakrát, a to během jediného století. Poprvé se Československo rozdělilo před 2. světovou válkou, kdy Čechy, Morava a Slezsko byly okupovány nacistickým Německem. Hitler pak vytvořil Protektorát Čechy a Morava. Slovensko se během druhé světové války hospodářsky vzbudilo a bylo sebevědomější. Po druhé světové válce se Československý stát znovu obnovil. Nadšení ze znovusjednocení nebylo však tak velké jako v roce 1918. Tehdy šlo především o to, aby obě země získaly převahu nad německým z českého pohledu a nad maďarským obyvatelstvem ze slovenského pohledu.

Vytvoření Československého státu, se kterým bylo kvůli tehdejší mezinárodní situaci a především kvůli tlaku dohodových mocností nutně spojeno i vytvoření československého národa, se jak českým, tak slovenským politikům jevílo jako nejschůdnější varianta pro zajištění životaschopného státu. Ten mohl díky zřejmé slovanské většině jediného československého národa ustát předpokládané silné napětí a četné problémy v sousedských vztazích s „uzurpátorskými státy“, které byly až dosud silnější.¹

Co se týká spojení po druhé světové válce, problém s německým a maďarským obyvatelstvem již nebyl aktuální, jelikož byli Němci ze Sudet vysídleni. Vztahy mezi českým a slovenským obyvatelstvem oproti prvnímu spojení republik částečně ochladly. Slovensko by se raději vidělo jako autonomní stát, kdežto české obyvatelstvo bylo z větší části se společným státem spokojené.

---

¹ LUKÁŠ, Roman. *Rozdělení Československa: dvacet let poté: dějiny vzájemných vztahů Čechů a Slováků od vzniku společného státu až po jeho rozdělení pohledem obyvatel příhraničních oblastí*. Praha: Mladá fronta, 2013. ISBN: 978-80-204-2864-6. str. 19

Druhé a konečné rozdělení Československa proběhlo v noci z 31. 12. 1992 na 1. 1. 1993. Po více než čtyřiašedesáti letech tak vznikly dva samostatné státy – Česká republika a Slovenská republika. Finálnímu rozdělení předcházela Sametová revoluce, která dokázala z obou států vypudit komunistický režim, po kterém přišel režim demokratický. Ačkoliv se mluví o jedné velké revoluci, proběhly v Československu vlastně revoluce dvě – jedna v Čechách a druhá na Slovensku. Sametová revoluce započala v Praze, ale během chvíle se dostala až do Bratislavy, kde se vytvořila další revoluční vlna. V obou ohniscích revoluce vznikly hlavní revoluční skupiny. V Praze to bylo Občanské fórum v čele s Václavem Havlem a v Bratislavě to byla Veřejnost proti násilí, ke které patřil i zmíněný autor Lubomír Feldek. Slovenská revoluce sice nebyla tak silná jako ta česká, ale dobře se doplnily a navzájem se podpořily. Lukáš² uvádí, že Slováci oproti Čechům neměli s komunisty takový problém, jelikož při jejich vládě došlo ke zjevnému hospodářskému progresu.

Dalším důležitým mezníkem pro rozdělení Československa byly volby v roce 1992. *Češi ve své většině hlasovali ve volbách pro reformy, Slováci proti. Proto také měla česká a slovenská politická reprezentace, zvolená ve volbách roku 1992, strukturně neslučitelné politické a národně hospodářské koncepce. Naprostá rozdílnost politických cílových představ a strategií byla jedním z hlavních momentů v procesu dělení.*³

Jak již bylo zmíněno, vztahy mezi Čechy a Slováky nebyly nikdy dokonalé. Milan Šimečka⁴ zmiňuje, že Slováci se cítili jako ti druzí a Češi jim to ani nevyvraceli. Slováci tak dlouhou dobu toužili po uznání své vlastní národní identity.

Rozdělení se potýkalo vedle velkého uspokojení také se značnými problémy týkajícími se občanství, rozdělení státního majetku a především také ohraničeného území. Postupem času se většina problémů vyřešila, ale nastal jiný, dosud neznámý problém, tím je vzájemné porozumění.

Jelikož si je čeština se slovenštinou velmi podobná a navzájem si do jisté míry rozumíme, došlo k přijetí jazykového zákona v roce 1995 na Slovensku. Ten staví češtinu na úroveň slovenštiny. Čeština na Slovensku splňuje požadavek, kterým je srozumitelnost z hlediska národního jazyka.

---

² LUKÁŠ, Roman. str. 42

³ LUKÁŠ, Roman. str. 43

⁴ LUKÁŠ, Roman. str. 43

Velkou výhodou je možno vidět v přijaté smlouvě ze září 2001, kterou přijaly oba národy. Smlouva je důležitá pro studenty, kteří chtějí studovat na území sousedícího státu – Česka či Slovenska. Umožňuje studentům navštěvovat školu ve druhém státě za stejných přijímacích podmínek jako obyvatelé daného státu. Velkou výhodou je v tomto případě fakt, že tito studenti mohou používat ke komunikaci svou mateřštinu. S tím však přichází i velká nevýhoda, kterou je jazyková bariéra ze strany českých studentů.

Čím delší doba uplynula od rozdělení Československé federativní republiky, tím méně si Češi a Slováci mezi sebou rozumí. Největší problém je na české straně, Slováci si s češtinou celkem bez problémů poradí. S řešením tohoto problému přišla v srpnu 2012 brněnská Masarykova univerzita, konkrétně Centrum jazykového vzdělávání spolu se sdružením Edukace@Internet. Byl uskutečněn projekt bezplatného internetového kurzu slovenštiny – Slovake.eu. Masarykova univerzita se do projektu zařadila především kvůli frekventovanosti slovenských studentů, kterým čeští studenti často nerozumí. Na stránkách Slovake.eu návštěvník najde minikurz s nejčastějšími výrazy, se kterými se může na Slovensku setkat. Nyní je portál přístupný ve třinácti jazycích. Na internetovém portálu Slovake.eu může najít inspiraci i aktivní učitel, který chce předat žákům kus naší historie interaktivní a zajímavou metodou.

V posledních letech je možno si povšimnout, že snahy o výhradní autonomii obou států pomalu zeslabují a státy se opět v určitých oblastech společenského života propojují. Jedná se především o mediální spojení. Po rozpadu Československa se televize snažily o dabing všech slovenských filmů i seriálů. Nyní se v českých pořadech můžeme setkat se slovenskými seriály v originálním znění. Vídáme také často slovenské moderátory, kteří hovoří svou mateřštinou. Pro někoho to znamená příjemné zopakování jazyka, který dříve plynule ovládal, pro někoho to však může být zjištění, že nerozumí a nemůže si tak plně vychutnat svůj oblíbený pořad.

Průkopníkem slovenštiny v české televizi se staly především oblíbené reality show, které se z národní úrovně přesunuly na mezinárodní česko-slovenskou úroveň. Dochází tak k opětovnému spojení dvou příbuzných národů. Jedná se například o pořady jako je Superstar, Hlas Česko Slovenska, Česko Slovensko má talent. Při těchto soutěžích se stáváme opět jedním národem, který stojí při sobě a navzájem se podporuje.

Dalším pozitivním prvkem, který získává na oblíbenosti poslední dva tři roky, jsou internetové deníky neboli blogy, které většinou píše mladí lidé s úmyslem zaujmout

své čtenáře a zvýšit si tak svou sledovanost. Cílovou skupinou těchto blogů jsou většinou teenageri či dospělí do 30 let. Výhodou těchto blogů je, že si mladý člověk musí zopakovat, či se naučit do určité míry daný jazyk, aby textu porozuměl. Nerozlišuje se přespříliš, zda se jedná o český či slovenský blog. Čeští čtenáři čtou slovenské blogery a naopak. Nejnovějším trendem v této oblasti jsou pak videa videoblogerů umístěná na webovém serveru Youtube.cz. Jedná se o videa nejrůznějšího charakteru. Nejčastěji to jsou počítačové hry, lifestyle, zdraví a krása či aktuálně oblíbené vlogy, kdy youtuberi podávají svým odběratelům report z nějaké pro ně důležité události. Na youtube můžeme nalézt mnoho českých i slovenských youtuberů, kteří se navzájem podporují a natáčejí i společná videa. Čeští diváci se tak učí slovensky, aniž by to brali jako učení.

V dnešní době se sice neustále propast mezi češtinou a slovenštinou prohlubuje, nicméně díky moderním technologiím, které nám usnadňují život i komunikaci, se tato propast může zastavit, ne-li začít vyplňovat.

1 ROZDĚLENÍ ČESKOSLOVENSKA

Česká republika spolu se Slovenskou republikou před více než 20 lety tvořily společný stát, který až do osudného posledního dne roku 1992 vydržel s malou přestávkou 74 let. Československo vzniklo 28. října 1918. Oba národy se spojily především proto, aby se staly svobodnými, mohly samostatně řešit své záležitosti a nebyly nijak utlačovány. Český národ se musel dlouhá léta podvolovat rakouské nadvládě, která vždy zvýhodňovala německé obyvatelstvo nad to české. Slovenský národ byl zase utlačován ze strany Maďarska. Oba národy se tedy semkly, aby tak čelily silnějším utlačujícím státům a zachovaly si tak svou národní svébytnost. *Zároveň se sloučením obou národů v jeden dosáhlo procentuálního navýšení slovanského obyvatelstva – a československý stát, potažmo národ, získal mnohem větší mezinárodně-politickou stabilitu a celkové vyhlídky na přežití v rámci mnohonárodnostního konglomerátu, ve kterém byla německá menšina po celou dobu existence početnější než samotný slovenský národ.*⁵

Ke skutečnému naplnění českého a slovenského snu o společném státu však přispěla nejvíce první světová válka. Konec první světové války se nesl v chaosu, který zapříčinil fakt, že mocenské státy nedokázaly zabránit vzniku samostatného Československého státu. Velký dík se v tomto případě přičítá T. G. Masarykovi a jeho spolupracovníkům, kteří tohoto chaosu využili ve svůj prospěch. Masaryk se snažil, aby bylo Československo zcela nezávislým státem, který nebude ovlivněn žádným jiným státem. *3. září 1918 uznaly Spojené státy po Francii a Velké Británii Československou národní radu za budoucí vládu svobodného a nezávislého Československa. T. G. Masaryk sepsal v průběhu října Washingtonskou deklaraci, ve které vyhláší československou samostatnost a představuje základy, na nichž bude nový stát postaven.*⁶ T. G. Masaryk se stal také prvním československým prezidentem, po jehož boku stál K. Kramář jako ministerský předseda.

Problém, který po vzniku Československa nastal a se kterým se Slováci nemohli dlouhou dobu ztotožnit, je fakt, že mělo Československo jako jeden územní celek jeden parlament a jednoho prezidenta, a to na území české části státu. *Pocity křivdy mohl tento politický fakt vzbuzovat především z toho důvodu, neboť nenaplňoval Pittsburskou dohodu, která už před koncem války stanovovala, že Slovensko bude mít svůj vlastní sněm,*

---

⁵ LUKÁŠ, Roman. str. 21.

⁶ LUKÁŠ, Roman. str. 28.

*soudy, administrativu a slovenština se stane úředním jazykem.*⁷ Slováci měli tedy právo na to být nespokojeni. Tato nespokojenost se táhla až do konečného rozpadu Československého státu, které nastalo na přelomu roku 1992 a 1993.

Co se týká vztahů mezi Čechy a Slováky, po celou dobu trvání společného státu nebyly nikdy dokonalé. Slovensko se vedle Česka cítilo být na druhém místě. Již za první republiky Slováci nesouhlasili s tím, že bude pouze jeden prezident, jedna vláda na území Čech. Vždy toužili po větší samostatnosti, kterou jim naopak česká strana neustále ubírala.

Československo se rozdělilo dvakrát. Před definitivním rozpadem na počátku 90. let 20. století se Československo rozdělilo na krátkou dobu před vypuknutím druhé světové války. 13. března 1939 tak vznikl samostatný Slovenský štát. *Lukáš*⁸ uvádí, že s odtrhnutím Slovenska souhlasil Josef Tiso pod nátlakem, o den později se k němu pak přidali ostatní slovenští politici. Ze Slovenska se tak stal Slovenský štát pod taktovkou Třetí říše. České země pak byly o pár dní později 16. března 1939 prohlášeny za Protektorát Čechy a Morava. Slováci tak konečně měli to, po čem tak dlouhou dobu toužili, vlastní samostatnost, vládu a prezidenta. Samostatnost Slovenského štátu však netrvala dlouhou. Ačkoliv byli Slováci spojencem nacistického Německa, 29. srpna 1944 došlo ke Slovenskému národnímu povstání, které bylo namířeno právě proti nacismu. Slováci se tak od svého spojence distancovali a na konci války se opět stali součástí Československa.

Při druhém sloučení obou států si tentokrát Slovensko zanechalo mnohem větší samostatnost. České straně se však tato rostoucí samostatnost Slovenska nelíbila, cítila se ohrožena. Proto přišla s Pražskými dohodami. V roce 1946 vydala hned dvě, Druhou a Třetí pražskou dohodu. *Tři Pražské dohody ale postupně přinášely omezení slovenských práv a staly se tak součástí procesu centralizace Československa, které následně vyvrcholily tzv. květnovou ústavou z roku 1948, respektive socialistickou ústavou, k jejímuž ustanovení došlo v roce 1960.*⁹

V roce 1948 se moci ujala Komunistická strana Československa, která byla u vlády až do revolučního roku 1989. O dění v Československu se tak přestalo rozhodovat v Praze, ale příkazy přicházely z kolébky komunismu, Moskvy. Samostatnost

---

⁷ LUKÁŠ, Roman. str. 30.

⁸ LUKÁŠ, Roman. str. 32.

⁹ LUKÁŠ, Roman. str. 35.

Československa se tak stále snižovala, až v roce 1968 vtrhla na jeho území vojska pěti států Varšavské smlouvy. Tím byly veškeré snahy o změny ve státě zmařeny. Z Československého státu se tak stala Československá socialistická federativní republika. Nástupem federace se pak už schylovalo k rozpadu. Tomu předcházela ještě Sametová revoluce. Ačkoliv se mluví pouze o jedné velké revoluci, Sametová revoluce byla složená ze dvou revolucí, a to na straně české a na straně slovenské. Vznikly taktéž dvě občanská hnutí v samém srdci revoluce. Občanské fórum stálo na vrcholu české revoluce a Veřejnost proti násilí na vrcholu slovenské revoluce. V obou případech byly členy obou hnutí významné osobnosti. Slovenská revoluce vypukla v Bratislavě na podporu té počínající české. Navzájem se doplnily, podpořily, stavěly se za stejné životní hodnoty.

Sametová revoluce započala 17. 11. 1989 a od tohoto dne se začalo Československo chýlit ke svému konci. Zatímco Čechům šlo především o svrhnutí komunistického režimu, který sužoval Československo po mnoho let, Slováci chtěli především samostatnost, za což bojovalo Hnutí za demokratické Slovensko. *Většina slovenských politických špiček v těsně porevolučním období jasně odmítala nastoupit a politicky fungovat pod křídly československého OF a naopak iniciovala vznik Veřejnosti proti násilí s tím, že je třeba vycházet ze slovenských specifik.*¹⁰ Občanské fórum mělo zájem také o místa na Slovensku, ale Slováci je na svém území nechtěli, proto jim nezbylo nic jiného, než se vmísit mezi členy hnutí Veřejnosti proti násilí. V důsledku toho roku 1990 začala tzv. Pomlčková válka, která trvala od konce ledna do konce dubna téhož roku. Jednalo se o spory mezi českými a slovenskými politiky. Se změnou režimu ze socialistického na demokratický přišla i změna názvu republiky. Při změně názvů se Česko ještě více vzdalovalo Slovensku. *Slovenští politici totiž chtěli za každou cenu docílit změny v názvu společného soustátí a v mezinárodním měřítku tedy i zvýraznit Slovensko jako součásti federace, naproti tomu čeští poslanci se těmito snahám zavile bránili.*¹¹ Nakonec zvítězil ne zrovna nejjednodušší název, a to Česká a Slovenská federativní republika.

Dalším důležitým bodem, který Československo dovedl k rozpadu, byly volby. Jedná se o první a druhé porevoluční volby. První svobodné volby proběhly v červnu 1990. Vítězi voleb se stala revoluční hnutí Občanské fórum v Čechách a Veřejnost proti

---

¹⁰ LUKÁŠ, Roman. str. 45.

¹¹ LUKÁŠ, Roman. str. 47.

násilí na Slovensku. Do čela slovenské národní vlády byl zvolen Vladimír Mečiar, do čela české národní vlády pak Petr Pithart.

Druhé svobodné volby proběhly v červnu 1992. V Česku byla zvolena Občanská demokratická strana a na Slovensku Hnutí za demokratické Slovensko. Předsedou ODS byl tou dobou Václav Klaus, Hnutí za demokratické Slovensko zase patřilo Vladimíru Mečiarovi. Oba předsedové dospěli nakonec ke společnému rozhodnutí rozdělit společný stát na dva samostatné celky. Česká a Slovenská federativní republika zanikla v noci z 31. 12. 1992 na 1. 1. 1993. Vznikly tak dva samostatné státy – Česká republika a Slovenská republika. Ačkoliv soužití Čechů a Slováků nikdy nebylo jednoduché, stali se přátelskými sousedy, kteří se navzájem podporují.

2 SROVNÁNÍ ČÍTANEK PŘED ROZPADEM A PO ROZPADU ČESKOSLOVENSKA

Čítanky v průběhu historie Československa prošly značnými změnami. Od rozdělení čítanek na české a slovenské autory, které obsahovaly i slovensko-český slovníček, přes čítanky, v nichž se četnost slovenských textů stále ztenčovala, až po téměř úplné vymizení slovenských autorů z českých čítanek. Dnes můžeme v průměru najít jednoho slovenského spisovatele v jedné čítance. Nejvíce slovenských autorů se vyskytuje v čítankách určených pro žáky 6. a 7. ročníků, nejméně pak v čítankách pro 8. a 9. ročníky.

V dnešní době najdeme v málokteré čítance původní slovenský text, se kterým by žáci mohli v hodině aktivně pracovat. V tomto případě, nezbude učiteli, než si připravit texty sám a vybrat si slovenské autory, se kterými své žáky seznámí. Původní slovenský text můžeme najít například v čítance z nakladatelství SPN. Jedná se o *Čítanku 9*¹², ve které je uvedena původní báseň slovenského spisovatele Milana Lasici *Bolo nás jedenásť*. Báseň je doplněna o slovensko-český slovníček těch nejproblémovějších slovenských slov. Další původní slovenský text najdeme v *Čítance pro 9. ročník*¹³ nakladatelství Alter. Jedná se o báseň *Úzkosť* spisovatele Ľubomíra Feldeka, který se vyskytuje v několika dalších čítankách, avšak s již přeloženými texty.

Se jménem Ľubomíra Feldeka se setkáme nejčastěji v čítankách určených pro mladší žáky, a to hlavně pro 6. ročník. Vybrané texty jsou často přeloženy známým překladatelem ze slovenštiny a také velmi významným českým spisovatelem pro děti a mládež Jiřím Žáčkem. Ve Státním pedagogickém nakladatelství se text Ľubomíra Feldeka vyskytuje v *Čítance 6*¹⁴, kde je uvedena pohádka *Kdo uhádne, co malovala princezna?*. Nakladatelství Fragment v jedné ze svých *čítanek*¹⁵ také skrývá jeho text *Pohádka o besedě*, která je z pohádkové knížky *Hra pro tvoje modré oči*, kterou přeložil Jiří Žáček. Další báseň *Silvestrovská* byla umístěna v čítance nakladatelství *Prodos*¹⁶

---

¹² SOUKAL, J. *Literární výchova pro 9. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Praha: SPN, 1996. ISBN 80-85937-28-X. str. 98.

¹³ LÍSKOVCOVÁ, M. *Čítanka pro 9. ročník ZŠ a příslušné ročníky víceletých gymnázií*. Všeň: Alter, 2015. ISBN 978-80-7245-274-3.

¹⁴ SLABÝ, Z. K. *Literární výchova pro 6. ročník základní školy*. Praha: SPN, 1995. ISBN 80-85937-21-2. str. 34.

¹⁵ HANZOVÁ, M. a kol. *Čítanka pro 6. ročník základní školy a pro primu osmiletého gymnázia*. Havlíčkův Brod: Fragment. ISBN 80-7200-121-3. str. 221.

¹⁶ DOROVSKÁ, D. *Čítanka 6*. Olomouc: Prodos, 1998. ISBN 80-7230-018-0. str. 76.

a byla převzata z knihy *Rýmy a Šprýmy*, kterou seřadil a přeložil Jiří Žáček. U méně známého nakladatelství Trizonia se s Feldekovými texty setkáme dokonce ve dvou čítankách. V *Malé čítance 6*¹⁷ najdeme ukázkou z výboru básní, próz a esejů *Metafory*, a to báseň *Něžní lyrikové*. V *Malé čítance 7*¹⁸ na nás čeká naopak několik pohádek z pohádkové knihy *Zelená kniha pohádek*. Jedná se o *Pohádku o nápadníku*, *Pohádku figuríny*, *O mnichovi, který měl hodně knih* a *Co jen to mělo být za pohádku*.

V českých čítankách, které byly vydány po rozpadu Československa, se nejčastěji objevuje jméno slovenského spisovatele Milana Rúfuse, který psal především básně a literaturu pro děti. Dalším slovenským spisovatelem, který je rovněž zmiňován v českých čítankách, je Ladislav Mňačko. Slovenští spisovatelé se většinou objevují v čítankách, které sestavili čeští spisovatelé překládající texty ze slovenštiny.

Velmi znepokojující je zjištění, že čeští žáci neznají téměř žádné slovenské spisovatele, ačkoliv patří na úroveň světových umělců stejně jako čeští autoři. Mělo by jim být tedy věnováno více místa v našich čítankách, aby se s nimi mohlo seznámit co nejvíce českých žáků a poznat tak vytříbené texty slovenských autorů.

V čítankách z padesátých let minulého století najdeme rozdělení obsahu právě na české a slovenské autory. Českým autorům je v nich věnován větší prostor, nicméně slovenští autoři mají svůj vlastní oddíl, který je doplněn i samostatným slovensko-českým slovníčkem na konci čítanky. V šedesátých letech se začaly vydávat čítanky, ve kterých jsou slovenští a čeští autoři míseni dohromady jako autoři české a slovenské socialistické literatury. Texty jsou zde taktéž v původním znění. Slovensko-český slovníček se však vyskytuje přímo pod původními slovenskými texty. Čím blíže jsme však rozdělení Československa, tím méně slovenských autorů v českých čítankách najdeme. Slovníčky nezachycují všechna uvedená slovenská slova, nýbrž pouze ta nejtěžší, nejméně srozumitelná, jelikož v té době byla znalost slovenštiny v Československu samozřejmostí.

Když se podíváme na čítanky vydané od devadesátých let po rok 2015, co se počtu slovenských spisovatelů týká, je na tom nejhůře nakladatelství Alter a Fortuna, které v počtu čtyř čítanek od 6. do 9. ročníku obsahují pouze dva slovenské spisovatele. *Alter*¹⁹

---

¹⁷ MARTINKOVÁ, Věra. *Malá čítanka 6*. Praha: Trizonia, 1998. ISBN 80-85573-78-4. str. 214.

¹⁸ MARTINKOVÁ, Věra. *Malá čítanka 7*. Praha: Trizonia, 1998. ISBN 80-85573-83-0. str. 119-230.

¹⁹ LÍSKOVCOVÁ, M. *Čítanka pro 9. ročník ZŠ a příslušné ročníky víceletých gymnázií*. Všeň: Alter, 2015. ISBN 978-80-7245-274-3. str. 191.

má však plus v tom, že otiskl Feldekovu báseň *Úzkost'* v jejím původním znění. Chvályhodné je v případě této čítanky i srovnání mezi Feldekovou básní a prózou Ladislava Mňačka *Někdo mě chce zabít*, která je však přeložená do češtiny. Úkolem čtenářů je nejprve poznat, o který jazyk se jedná v případě Feldekovy básně a do které skupiny jazyků by ho zařadili. Dále pak mají porovnat oba texty a vybrat, co mají společné. Bohužel se jedná pouze o výjimku mezi českými čítankami.

3 LUBOMÍR FELDEK

3.1 Život Ľubomíra Feldeka

Spisovatel Ľubomír Feldek se narodil 9. října 1936 Žilině. Nepochází však ze Žiliny, ale z menšího města nedaleko ní - z Púchova. Feldekův otec byl Čech pocházející z Havlíčkova Brodu. Jeho rodina se však po První světové válce přestěhovala do Trenčína. Vystudoval právo a stal se soudcem na soudě v Púchově, kde poznal Feldekovu matku, jež byla soudní úřednicí.

Ačkoliv byli oba Feldekovi rodiče slovenskými úředníky, on se vydal na uměleckou dráhu, která ho dodnes naplňuje. Ve svém rodném městě nejprve vystudoval základní a střední školu. Po maturitě se rozhodl pokračovat ve studiu na Vysoké škole pedagogické v Bratislavě. Jelikož ho to už od dětství táhlo ke knihám a k tvůrčímu psaní, vybral si ke studiu slovenský jazyk a literaturu. Nejbližší měl a doposud má Feldek k poezii.

Při studiu na Vysoké škole pedagogické, v roce 1957, Feldek dostal nabídku dělat redaktora ve vydavatelství Mladé letá, kterou ihned přijal. Měl na starosti literaturu pro děti, konkrétně pro ty nejmenší. Na konci téhož roku založil spolu s dalšími třemi nadanými básníky Jánem Ondrušem, Jozefem Mihalkovičem a Jánem Stachem básnickou skupinu s význačným názvem Trnavská skupina.

Skupina měla již zpočátku ucelený a promyšlený umělecký program jak pro oblast poezie, uměleckého překladu, tak pro tvorbu pro děti. Viliam Turčány označil přípravu na vstup této skupiny do literárního života jako „plán útoku“. ...*„plán útoku“ nastupujúcej generácie básnikov na základné hodnotové princípy dovedajšej literárnej tvorby sa začal rodiť v atmosfére narastajúceho pohybu umelekej literatúry od ideologickej monotónnosti a jednorozmernosti k jej prirodzenej autorskej estetikej a hodnotovej rôznorodosti.*²⁰ Poté si začali mladí básníci upřesňovat svůj umělecký program. Do něj zahrnuli jak oblast poezie, tak literaturu pro děti a mládež a také umělecký překlad. Pro svůj vstup na literární scénu měla počínající skupina mladých básníků celé číslo Mladé tvorby. Feldek se zhostil úkolu sepsat ke každé oblasti jejich tvorby manifest. Všechny se pak měly zveřejnit právě v Mladé tvorbě – Bude reč o poézii, Bude reč o preklade, Bude reč o literatúre pre deti se skladbou Hra pre tvoje modré oči.

---

²⁰ BÍLIK, René. *Lubomír Feldek*. Bratislava: Kalligram, 2000. ISBN: 80-7149-360-0. str. 14.

Ačkoliv se u trnavské básnické skupiny předpokládalo, že vytvoří novou poezii, která změní pohled na, tehdy současnou, poezii, nestalo se tak. Z původního celého čísla Mladé tvorby zůstalo mladým básníkům pouhých osmnáct stran. V čísle Mladé tvorby nebylo otištěno to hlavní, tedy manifest o poezii. Ten byl pravděpodobně příliš konkrétní, což vadilo tehdejšímu komunistickému režimu.

Po úspěšném roce 1957 ve Feldekově životě nastává náhlý zlom, který obrací jeho život naruby. Zveřejněním básnického manifestu v Mladé tvorbě si Feldek velmi uškodil. Takto popsal situaci sám Feldek:

Nahnevali sme – starých – a podhodili nás cenzúre. Vtedy fungovala tzv. predbežná cenzúra – Štátny tlačový dozor. Ten číslo tesne pred vyjdením zastavil a polovicu sadzby (vrátane básnického manifestu) nechal rozmetať. To nebolo všetko – zadržanými materiálmi sa zaoberalo Predsedníctvo Zväzu slovenských spisovateľov aj ÚV KSS. Dali si na nás vyhotoviť okolo dvadsať posudkov – zastal sa nás iba Milan Rúfus. Ako ľudia sme sa ocitli pod drobnohl'adom moci. Po krátkom politickom odmäku bol práve rok 1958 rokom nového prituhnutia, na všetkých pracoviskách sa konali politické previerky. Mňa vyhodili z Mladých liet a v žilinskom monsterprocesu Kauzál a spol. zavreli môjho otca.²¹

K pozici redaktora se Feldek opět vrátil na začátku 60. let při svém pobytu v Nižné na Oravě. Pracovním působištěm se pro něj stal závodní časopis v továrně na televizory. Ačkoliv svůj pobyt na Oravě nejprve shledával za nevyhovující, nakonec byl za něj rád. Na Oravě totiž potkal svou životní lásku Oľgu, s níž žije dodnes. Feldekova žena Oľga a jejich pět dětí byly Feldekovi často inspirací při jeho tvorbě. Ačkoliv se může zdát, že si Feldek v pohádkách často o své ženě a dětech vymýšlí fantastické příběhy, reálné prvky vytváří z příběhu atraktivnější četbu.

Po odchodu z pozice redaktora závodního časopisu v Nižné na Oravě Feldek konečně začal dělat to, co je mu nejbližší, psát dětskou literaturu. Dvanáct let se věnoval psaní na volné noze. Jelikož byl také vynikajícím překladatelem, bylo mu v letech 1973-1986 nabídnuto místo redaktora, tentokrát však ve vydavatelství Slovenský spisovateľ, konkrétně v oddělení původní a překladové poezie. Současně také dostal nabídku být dramaturgem v bratislavském divadle Poetická scéna, kterou rád přijal a pracoval zde po dobu čtyř let 1976-1980.

---

²¹ BÍLIK, René. str. 176.

Jak tomu bylo i v předchozím případě, kvůli svým názorům odrážejícím se v jeho tvorbě přišel opět o místo redaktora. V roce 1986 byl na základě výsledků kontroly ve Slovenském spisovateli propuštěn. *Feldek*²² sám uvádí, že měl na výběr. Ředitel vydavatelství mu dal vybrat mezi redaktorskou prací bez veřejných aktivit, či veřejné aktivity bez redaktorské práce. Vybral si to druhé. Stal se tedy znovu spisovatelem na volné noze, kterým byl až do revolučního roku 1989.

V lednu 1989 Feldek bouřlivě spolu s dalšími spisovateli a dramatiky protestuje proti zatčení Václava Havla a podepisuje manifest Několik vět. Stává se také zakládajícím členem občanského hnutí Veřejnost proti násilí, která má v revoluci své významné místo. Tvrdě vystupoval proti komunistickému režimu a bojoval za jeho odstranění a obnovení demokratické moci. Po svržení komunistů a po uklidnění situace ze Sametové revoluce vede od května 1990 přílohu deníku *Verejnost', Ahoj Európa*.

V roce 1995 se Feldek i s rodinou stěhuje ze Slovenska do hlavního města České republiky, Prahy, kde žije dodnes. Stále se věnuje své literární vášni a vydává básnické sbírky, dětské pohádkové knížky a dramata.

*Žít v Praze je celkom príjemné. Zvládol som aj písanie divadelných hier po česky. V Divadle Jiřího Grossmana sa momentálne hrá moja Sněhová královna, v Divadle na zábradlí a v Klicperovom divadle v Hradci Smrť v ružovom, v Divadle S + H Hurvínkovo okno, v Mestskom divadle v Karlových Varoch a v Slováckom divadle v Uhorskom Hradišti Pápeřnice, tuším som najhranejší český dramatik. Ale, samozrejme, ťažisko mojej práce je na Slovensku. Už napríklad len preto, že sa nikdy nezbavím drogy zvanej básnický preklad.*²³

3.2 Tvorba Lubomíra Feldeka

Svou spisovatelskou kariéru započal Lubomír Feldek již při studiích na střední škole ve svém rodném městě, Žilině. Takzvaným odrazovým můstkem se pro něj stal školní časopis *Mladý priekopník*, kde své básně po čas studia uveřejňoval. Již ve svých 14 letech, v roce 1951, publikoval první báseň nazvanou *Píseň radosti* v časopise *Kulturní život*, díky níž upozornil na svůj výjimečný talent. V patnácti letech experimentoval a tvořil básně, které splňovaly tehdejší poetické normy. Díky tomu si „osahal“ svůj počáteční styl, který tvořil přirozený talent používání rýmů, rytmu

---

²² BÍLIK, René. str. 178.

²³ BÍLIK, René. str. 179.

a básnických obrazů. Jeho výjimečný talent ho tak posunul do popředí z řad rutinních básníků.

Pomyslnou bránu do světa výjimečnosti mu otevřela báseň *Hra pre tvoje modré oči*, kterou Feldek napsal jako příspěvek do soutěže leporel. Získal za ni třetí místo a rozhodl se ji vydat knižně a opatřit ji dětskými ilustracemi. Vytisklo se nakonec kolem 10 000 výtisků, ale do knihkupectví se nikdy nedostaly. Komunistická strana básně nepovažovala za bezpečnou a výtisky nechala zničit. Obvinili Feldeka, že chce záměrně ovlivnit mladé čtenáře. Feldeka to však od literární tvorby neodradilo, právě naopak.

Feldek byl členem básnické skupiny Konkretistů, kteří se dostávají do popředí na počátku 60. let, kdy mladí básníci vydávají své první básnické sbírky. Feldek vydal svůj debut *Jediný slaný domov*, který se dočkal velkého ohlasu jak od čtenářů, tak od literárních kritiků. Bílik²⁴ ve své publikaci uvádí, že se ve Feldekově sbírce *Jediný slaný domov* objevují motivy inspirující se v nezvalovském poetismu. Inspirace tvorbou Vítězslava Nezvala je příznačná i pro jeho pozdější tvorbu. Velkou pozornost z celé sbírky pak získala nejrozsáhlejší báseň *Severní léto*. Feldek se při jejím psaní nechal v tomto případě inspirovat Apollinaiem a jeho slavným Pásmem. V básni je patrný motiv domova, vztahu dvou lidí, lásky. Tyto motivy prostupují téměř celou Feldekovu tvorbu. Motiv domova nalezneme například i v básnických sbírkách *Kriedový kruh* (1970), *Paracelsus* (1973), *Poznámky na epos* (1980) či ve sbírce *Plakať je krásne* (1990).

Do skladby se promítl Feldekův život z konce 50. let 20. století, kdy musel odejít do Nižné na Oravě a vykonávat v továrně na televizory redaktora závodního časopisu. Také se v básni zmiňuje o uvěznění svého otce, který se stal obětí politických tlaků a soudních procesů té doby. Báseň *Severní léto* je především o pocitech, které Feldek prožíval na konci 50. let – osamělost, zoufalství a o jejich překonávání.

Večerný vlak na Oravu stúpa ako vzbúrený breh proti prúdu v severnom lete. Ja v ňom, pri obloku a nehybný. Lahko ma rozoznáte od pobrežia, pretože na rozdiel od pieskovohnedých skokanov mám výrazné sako, jediné výrazné sako, ktoré mám. Do vlakov zvyknem si brať horšie saká, do literatúry však znova vstúpiť chcem dnes dobre oblečený. Osvetlenie je slabé. Nevidím do tváre toho, kto ma počúva, nemôžem vedieť, ako reaguje a či mi rozumie alebo verí, napriek tomu hovorím. Hovorím o mieste, ku ktorému smerujem. Hovorím:

---

²⁴ BÍLIK, René. str. 38.

*Tam sa vždy chystá na dážď Naproti môjmu oknu
je slobodareň kde mladé ženy premýšľajú
o urastených mužoch
a každá z nich sa pritom sama objavuje
za rámom svojho okna zaklonená
do súmraku
keď je neďaleko
a všetky súčasne sú pripravené
začať si dlhé vlasy rozčesávať
podobné strechám z ktorých ktosi padá
alebo vzlieta
ako vzlieta bocian
zo strechy osemročnej strednej školy
zatiaľ čo hniezdo na kolese ostáva a je asi tou jedinou príležitosťou ktorú mám
spomenúť si tu na obrúčku kdesi doma
na zapätých rukách Ba ozaj
aj keď v strede rieky niekedy
pred spaním ako tanier zaznie osamelý kruh...²⁵*

Motiv domova je pro Feldekovu tvorbu typický. Prostupuje jak poezií, pohádkami, tak dramatem. Ve svých dílech často píše právě o domově, který vidí ve své ženě a rodině. Rodina je pro něj tou největší hodnotou.

V době, kdy vznikla Trnavská skupina, byl motiv domova v literatuře značně omezen. Místo pocitů, emocí, radostí či lidských problémů se v literatuře objevovala témata z oblasti práce, tedy pracovní problémy, schůze, stavby, továrny atd. Rodina spolu s domovem byly upozaděny. To bylo také jedním z důvodů, proč vznikla Trnavská skupina. Feldek chtěl do poezie opět navrátit nejdůležitější hodnotu pro člověka – rodinu a s ní motiv domova.

V 60. letech se do středu nejen literárního zájmu staví místo samotného člověka pracující třída. Feldek na to reaguje svým vytríbeným stylem a do svých děl dává sebe sama, svou individualitu a osobní zkušenost. Snažil se oprostit od jednotné spisovatelské normy. Feldek nebyl jediný, kdo se od této normy snažil odlišit, proto jsou v období

---

²⁵ FELDEK, Lubomír. *Jediný slavný domov*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1961. str. 33.

60. let minulého století typické dominantní projevy ve formě diskusí, polemik či dialogů, ve kterých se řeší především otázka socialismu, který v té době působil značně nehumánně. Autoři se snažili obrátit pozornost k člověku jako individu, ke každodenním starostem, vztahům, ke všednímu životu.

V 70. letech se situace nemění, naopak. Literatura přestává být pouze záležitostí autorů. Jejím úkolem je sloužit zemi, sloužit komunistické moci. Odvrací se opět od člověka a přihlíží ke společnosti. Autoři jsou vyloučeni z publikačního a komunikačního prostoru. Polemiky, dialogy a různé debaty o literatuře zanikají. Důsledkem přitvrzení socialistické moci je i zrušení významných literárních časopisů *Mladé tvorby* a *Kulturního života*.

Feldek je považován za jednoho z nejvýznamnějších slovenských představitelů literatury pro děti a mládež. Spolu s dalšími umělci dal v 60. letech 20. století moderní tvář literatuře pro děti a mládež. Feldek je jedinečný také ve svém přístupu k poezii pro děti a pro dospělé, ve kterých nedělá téměř žádný rozdíl. Používá stejné estetické principy, motivy citové, biografické či občanské a neohlíží se při tom na cílovou skupinu čtenářů. Tento princip tvorby je patrný také v básnických sbírkách *Kriedový kruh* (1970), *Dvaja okolo stola* (1976), *Paracelsus* (1973), *Poznámky na epos* (1980), ale také v jeho jediném románu *Van Stiphout* (1980).

Po revoluci, konkrétně tedy v 90. letech, vydal další tři básnické sbírky *Plakať je krásne* (1990), *Milovanie v pokročilom veku* (1999) a *Lekárnička zamilovaných* (2003), sestavil také výběr básní *Usmiaty otec* (1991) a nakonec bibliofilii *Odzemok na rozlúčku a 19 jarmočných piesní* (1992), ve které sepsal básnické komentáře k politické situaci na Slovensku. V roce 1998 vydal se svou literárně nadanou manželkou Oľgou Feldekovou sbírku fejetonů *Svet je aj inde*. V roce 2003 vychází výběr z poezie *This side up*.

Pro Feldekovu básnickou tvorbu je typická tvořivá hra s fantazií, která se propojuje s individualizací a intimitou. Dalším výrazným rysem je také metaforičnost a nonsens, které jsou časté především u děl určených pro děti. Tyto rysy Feldekovy tvorby najdeme v jeho prozaických dílech, kde využívá prvky satiry, která je typická především pro jeho dramatickou tvorbu.

Dalším velmi výrazným rysem Feldekovy tvorby je provokace. Provokuje jak sám sebe, čtenáře, tak i samotnou literaturu. Díky tomu jeho díla vtáhnou čtenáře a nepustí ho, dokud nedočte a nepochopí autorův záměr. Proto se může velmi často stát, že čtenáři

nepostačí pouhé jedno přečtení, ale bude nucen se do četby začíst opakovaně, aby pohlédl mezi řádky. Poté zdánlivě jednoduchý text získává na své originalitě, čtivosti a zajímavosti. Tento rys můžeme najít nejen v knihách určených dospělým čtenářům, ale ve velké míře i u knížek dětských. Například u pohádky *Zelené jelene*, kdy se za zdánlivě jednoduchým parodicko-nonsenseovým příběhem skrývá tehdejší situace umělce v totalitní společnosti.

V oblasti dětské poezie Feldek debutoval již zmíněnou básní *Hra pre tvoje modré oči* vydanou v roce 1958, ve které se pojí právě hravost s metaforičností, autobiografickými prvky a imaginací.

1/ Hú Dnes v noci

v čiernom vreci

ukradne ťa kmín

Ukáže ti fúru vecí

vletí cez komín

Neboj sa, to som ja, a plakal by som, keby si sa bál. Viem, že vaši odišli do cirkusu. Nevzali ťa a mama povedala, že si zlý. Pre to okno v kuchyni. Ty si to okno rozbil. Červenou loptou. Len ja viem, že si chcel byť žonglérom a že si teraz potme doma sám. Páčiš sa mi. Odnesiem ťa do jednej záhrady. Nebude to d'aleko, veď ťa ledva udvihnem, taký si ty už veľký. V tej záhrade na všetko zabudneš. V tej záhrade mám prichystanú hru pre tvoje modré oči.

3/ Vidím, že si už začul tú hrozne d'alekú žltú hudbu. To vyšiel mesiac. Nedívaj sa hore, lebo ti ozelenejú oči. Dívaj sa sem. Hrám ti na malej fúkacej harmoničke. Zapamätaj si, cirkus sa otvára husľovým kľúčom. Pozor, pozor. Prvé číslo môjho cirkusu bude tanečnica s hrkálkami.

Tanečnica cvičí

Vidiš bielu tyč

Na tej bielej tyči cvičí ako nič

To je nebezpečné

Kto to spravil ACH

Poviem krásnej slečne

že máš o ňu strach

*Ty tlieškaš tanečníci a ona odchádza. Zabudol si aj na to, že to bola fazuľa. Keď bude mať raz voľno, zahrá sa s tebou fazuľky. Ale teraz z nej ostal už len mesiac, veľká žltá hrkálka, ktorá sa kotúľa.*²⁶

Zajímavé je, jak vůbec *Hra pro tvoje modré oči* vznikla. Hanulová²⁷ ve své publikaci *Majster pera Lubomír Feldek* uvádí, že ho inspirovalo prosté HU!, které napsal do svého poznámkového sešitu. Citoslovce napsal nejprve za účelem zastrašit pána sedícího naproti němu v kavárně, kde nebylo žádné jiné místo. Pán předstíral, že si čte noviny, ačkoliv Feldeka pozoroval. Po přečtení se pán stáhl a Feldek během dvou hodin vytvořil *Hru pro tvoje modré oči*. Od té doby doporučuje všem, kteří ho prosí o radu, jak se stát spisovatelem, aby si do sešitu napsali HU!, které může být dobrým začátkem čehokoliv.

Na *Hru pro tvoje modré oči* navázal v 60. letech básnickou sbírkou *Telefón* (1963), básnickou pohádkou *O hluchej babke a vnúčikovi Zlatúšikovi* (1967), *Hlava, ktorú som mal vtedy* (1967), dále pak básnickými knížkami *Stratený zverinec* (1968) a *Kuchárska kniha pre deti* (1968). V těchto básnických knihách Feldek propojuje hru s metaforami a nonsensem, které si u dětských čtenářů získaly značnou oblibu.

V 70. letech pak vycházejí sbírky *Na motýlich krídlach* (1974), *Jantárový svet* (1977) a *Veselý album zvierat* (1979), ve kterých je zřejmá imaginace opět spolu s prvky nonsensu. V 80. letech vychází básnická sbírka *Päť detektívov*, ve které užívá konvenčnější tvořivé postupy.

Feldekovu básnickou tvorbu doplňují díla prozaická, ve kterých stejně jako u svých básní používá hravý, tvořivý princip spolu s obrazotvorností a nonsensem. V literární tvorbě pro děti vyniká u Feldeka především dialog vedený mezi dospělým a dítětem, který je na začátku 60. let v literární tvorbě novinkou. Feldek tak spolu s dalšími autory, Válkem, Jarunkovou, Šikulou, započal novou podobu literatury pro děti a mládež. Jedná se o knihy jako *Zelené jelene*, *Zlatúšik*, *Modrá kniha rozprávok*, *Zelená kniha rozprávok* aj.

Feldekova hra s obrazotvorností se objevuje už v jeho první pohádce *Zlatúšik*, kterou vydal již v roce 1965. O tři roky později vydává Feldek další pohádku *Zelené jelene*, ve které se opět snoubí hravost s prvky nonsensu. V polovině sedmdesátých let

---

²⁶ FELDEK, Lubomír. *Jediný slaný domov*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1961. str. 3-4.

²⁷ HANULOVA, Anna. *Majster pera Lubomír Feldek*. Trebišov: Zemplínska knižnica, 2011. str. 4.

autor vydal soubor pohádek, které vycházely v průběhu let šedesátých, nazvanou *Modrá kniha rozprávok*. U barevných názvů svých pohádkových knih zůstal i nadále. V osmdesátých letech vydal *Zelenou knihu rozprávok*, v roce 2004 potom *Modrozelenou knihu rozprávok*. Prozatím barevné pohádkové knihy završuje *Čiernobiela kniha rozprávok* z roku 2011.

Feldekova *Modrá kniha pohádek* se řadí ke klasické moderní slovenské literatuře pro děti. Vyšla v roce 1974 a byla oceněna Cenou vydavatelství Mladé letá. Cenu získal za skvělé provedení knihy jak na poli grafickém, výtvarném, tak literárním. V roce 1976 byla pohádková kniha zapsána na Čestnou listinu Hanse Christiana Andersena. Jedná se o nejprestižnější mezinárodní ocenění v oblasti literatury pro děti a mládež.

Zelená kniha pohádek vyšla téměř o deset let později. Stejně jako *Modrá kniha pohádek* obsahuje autorské pohádky, ale více se nechává inspirovat slovenským folklórem. Oproti *Modré knize pohádek* je však zapotřebí, aby čtenář znal Feldeka jako autora. Je potřeba znát *Modrou knihu pohádek* a další předchozí díla, znát básníky, spisovatele či výtvarníky, se kterými měl Feldek určitý vztah. Bez této přípravy bude čtenář vnímat tuto knihu pouze částečně a nepochopí souvislosti mezi jednotlivými texty. Proto ji ocení spíše zkušenější čtenáři než ti, kteří jsou teprve na počátku svého čtenářského úsilí. V doslovu knihy Stanislav *Šmatlák*²⁸ uvádí, že Feldek záměrně a zároveň odvážně balancuje na hraně mezi literaturou pro dospělé a dětskou literaturou. Díky tomu je však kniha vtipná, ironická a mnohdy i sebeironická. Počte si v ní jak dětský čtenář, tak dospělý, a oba si z knihy odnesou své zážitky a prožitky.

Kromě barevných názvů, prolínání autorských pohádek spolu s lidovými pohádkami a rodinnými motivy mají pohádkové knížky společného také ilustrátora, jímž je Albín Brunovský (příloha č. 1 a č. 2). Jeho ilustrace se perfektně propojují s Feldekovými texty. Mnohdy sama ilustrace vypráví příběh, který si posléze přečteme. V *Zelené knize pohádek* autor dokonce věnoval Brunovskému pohádku *Rozprávka o Albínovi Brunovskom, do ktorej je vložená rozprávka o zrkadle malej morskej panny*. Kromě Brunovského napsal také pohádku o svém velkém vzoru Vítězslavu Nezvalovi, který ho inspiruje po celou jeho tvorbu. Pohádku pojmenoval *Rozprávka o Vítězslavovi Nezvalovi, do ktorej sú vložené rozprávky podobné Nezvalovým*.

---

²⁸ FELDEK, Ľubomír. *Zelená kniha rozprávok*. Bratislava: Mladé letá, 1983. str. 169.

Mám rád knižku Veci, kvety, zvieratká a ľudia pre deti. Je od Vítězslava Nezvala, českého rozprávkar. Od toho istého, od ktorého je aj rozprávka Anička škriatok a slamený Hubert. A mnoho iných krásnych rýmovaných aj nerýmovaných rozprávok, ktoré napísal Vítězslav Nezval pre dospelých, ale keď ich náhodou čítajú deti, tie deti nezbadajú, že to nie sú rozprávky pre ne, myslia si, že ich napísal Vítězslav Nezval pre deti.

A nikto na svete nevedel tak rýmovať ako rozprávkar Vítězslav Nezval!

Tú knižku Veci, kvety, zvieratká a ľudia pre deti som preložil aj do slovenčiny. A keď som ju prekladal, takto som sa tešil:

Ako dobre, že túto knižku napísal rozprávkar Vítězslav Nezval bez rýmov. Keby bola v rýmoch, nedala by sa vôbec preložiť, lebo nikto na svete nevie už tak rýmovať ako on!

A tu zrazu, ako sa teším – rým!

Práve v jednej z najkrajších rozprávok! V rozprávke Nevädza! Po česky – Chrpa.

„Obilí dozrálo. Klasy se vlní jako moře. Modré nebe, modrá noc, den bílý, modrý stín, hvězdy se třpytí na obilí. Jsou to chrpy.“

Prepánajána, - zvolal som. – Rým! A keď sa to preloží do slovenčiny, rým sa stráca! Bílý na obilí je krásny rým. Biely na obilí už taký krásny rým nie je. Vítězslav Nezval! Milý rozprávkar! Aj keď už nežiješ, dúfam, že predsa len ešte voľakde si. Premenil si sa na vtáka, na kameň, ale na kvet? Nech už si sa premenil na čokoľvek zjav sa mi a porad', ako mám preložiť ten tvoj rým? ...

Pozrel som sa na zem a uvidel som nevädzu. Rástla neďaleko a naozaj sa podobala hviezde. Akoby ktorási z tých neviditeľných hviezd na slnečnej oblohe dávala predsa len najavo, že tam je, pretože hľa, ved' vrhá na zem modrý tieň. Tú nevädzu.

A už som to mal!

Preložil som aj ten krásny rým.

„Obilie dozrelo. Klasy sa vlnia ako more. Modré nebo, modrá noc, bílý deň, každá hviezda má na zemi modrý tieň. Sú to nevädze.“²⁹

---

²⁹ FELDEK, Eubomír. *Zelená kniha rozprávok*. Bratislava: Mladé letá, 1983. str. 132.

Nejrozsáhlejší pohádkovou knížkou je pak *Velká kniha slovenských pohádek* z roku 2003, ve které dětský čtenář najde padesát moderních autorských pohádek. Feldek se obrací ke slovenské historii, k lidové slovesnosti. Původní slovenské pohádky převyprávěl, změnil je k obrazu svému, a to tím, že je doladil, přebásnil.

Feldek do pohádek dával kus sebe, kus svého života. Většina pohádek je psána z jeho pohledu. Součástí jeho příběhů se ale nestal pouze on sám, ale i jeho početná rodina a přátelé. V příbězích se často objevují jeho kolegové a blízcí přátelé jako například slovenští spisovatelé Vincent Šikula, Rudolf Sloboda, Jozef Mihalkovič či básník Miroslav Válek. Ze začátku můžeme číst o jeho ženě Oľze, když ještě nebyla jeho ženou. Poté se v pohádkách začal objevovat prvorozený syn Martin, který na některých pohádkách svému otci pomáhal. Postupně se v pohádkách začalo objevovat více a více dětí, jak se rozrůstala jeho rodina. Rodina se stala jeho inspirací a zároveň motivací k další tvorbě. V pohádkách stejně jako v básních propojuje hravý výmysl spolu s prvky metafory a reálného života.

Jediným románem, který Feldek napsal, je román *Van Stiphout*. Jedná se o autobiografický román, do kterého autor promítl své zážitky z oravského pobytu. Pracoval zde jako redaktor závodního časopisu. Jedním z hlavních hrdinů je postava Van Stiphouta, která se objevuje již ve dvě stě let starém obrozeneckém románu J. I. Bajzy *René mládenca príhody a skúsenosti*. Bajza ztvárňuje Van Stiphouta jako učitele, který se snaží předat své zkušenosti Renému. Van Stiphout a René v tomto románu cestují po Evropě a Africe, čímž René získává potřebné zkušenosti. Feldek převzal oba hlavní hrdiny, jejichž postavení je rovnocenné. Jsou to dva přátelé, vrstevníci. Kromě toho, že se navzájem podporují a doplňují, vedou také polemiky nad životem, prací, společností.

V románu se objevují autobiografické prvky, ať už se týkají pocitů, které Reného a Feldeka sužovaly, osamocení, zoufalství, tak i samotný příběh jejich života. Hlavní hrdinové v románu řeší jak své problémy, tak i problémy výroby. Prostřednictvím Reného je čtenáři zprostředkován realistický obraz tehdejší společnosti. Za román získal Feldek v roce 1980 cenu Slovenského spisovatele.

Zajímavou částí je kapitola Proces, ve které je velmi krátce popsán soudní proces s jeho otcem. Pro Feldeka bylo toto období velmi těžké i po propuštění jeho otce z vězení. Feldekův otec byl velmi slabý a záhy zemřel.

René přijede do Žiliny večer před procesem. Matka ho už netrpělivě očekává. Proces s otcem a čtyřmi lékaři měl začít ráno a trvat tři dny. Svého času chodili všichni na karty k jednomu řezníkovi, vedoucímu velkovýseku, který se asi před rokem ocitl pro různé machinace za mřížemi. Teď je korunním svědkem v tzv. lékařském procesu, do kterého se připlétl i jeden právník v důchodu, otec Reného. Své karetní kumpány má usvědčit, že při karbanu pojídali kradenou šunku, odnášeli si domů kradenou svíčkovou a klobásy.³⁰

Chodbou to zašumí a lidé namačkaní u dveří se rozestupují. Do jednací síně vstupuje příslušník vězeňské stráže, za ním primář-chirurg, kterého René dobře zná, operoval mu kdysi ruku, potom další příslušník a další obžalovaný a tak dále, otec Reného je poslední a průvod uzavírá zase muž v uniformě. René otce takřka nepoznává. Dlouho ho neviděl a otec Reného se ve vězení velice změnil, zhubl, zmenšil se. Jistě i proto, že byl dlouho nemocný. Všimnou si toho i jiní, René zaslechne, jak vzadu mezi diváky někdo řekne: „Ten starý René je ale hubený!“³¹

Za svůj život se Feldek věnoval také tvorbě dramatické, ve které najdeme opět jeho hravost a tvořivost. Pro jeho dramatickou tvorbu je typická především satira. První dramata začala vycházet v sedmdesátých letech a byla určena převážně pro dospělé. Jedná se o hry *Metafora*, *Teta na zjedenie*, *Jánošík podľa Vivaldiho*. Tyto tři hry byly v roce 1982 vydané pod souborným názvem *Smutné komédie*. V osmdesátých letech vychází *Utekajte, slečna Nituš*, *Dve hry o pravde*. V devadesátých letech pak napsal *Smrt v ružovom*, *Teta z Prahy*, *Hraj, noha, a ty, druhá, tancuj* a *Tri hry*.

Kromě poezie a prózy se Feldek začal v šedesátých letech minulého století věnovat i hrám loutkovým. Ačkoliv měla tvorba loutkového divadla svá daná pravidla, Feldek si utvořil svá vlastní, jak je u něho zvykem. V první polovině šedesátých let se začalo slovenské loutkové divadlo zkvalitňovat, a to především na poli dramaturgie. Do té doby byly součástí loutkového divadla hry didaktické, které byly úzce spjaté s jejich výchovným působením. V druhé polovině šedesátých let se utvořila skupina autorů píšících literaturu pro děti a mládež, a to okolo Státního loutkového divadla v Bratislavě společně s vydavatelstvím *Mladé letá*. Ti se snažili podnítit starší i nové autory, aby se přidali k tvoření loutkových her. Dochází k žánrové různorodosti, kdy se zdramatizovaly dětské pohádky, ať už slovenské, či zahraniční. K těmto autorům řadíme například

---

³⁰ FELDEK, Ľubomír, 1984. *Van Stiphout*. Praha: Práce, 1984. str. 38.

³¹ FELDEK, Ľubomír. str. 39.

J. Pivka, J. Kákoše, M., Ďuričkovou, B. Slavíka a mnoho ďalších. Ke skupině se přidal i Lubomír Feldek se svou první hrou *Botafogo*. ...*narušil svojím Botafogom kanonizovaný „rozprávkový zákon“*. *Svojráznu poetiku, vychádzajúcu zo samej podstaty hry – hry na niečo, o niečom, s niečím, dôsledne presadil aj na bábkovom javisku*.³² Stejně jako u poezie a pohádek i v loutkových hrách si hraje Feldek sám se sebou a snaží se, aby na hru přistoupil i čtenář. Tak jako u poezie a pohádek i u loutkových her se prolínají prvky absurdnosti, imaginace a dokonalé tvořivosti. Pro slovenskou dramatickou tvorbu se staly Feldekovy loutkové hry důležitou součástí, které ji pozvedly a daly jí nový, dosud nepoznaný směr.

Z neznámějších loutkových her Feldeka je třeba zmínit *Päťkrát Botafogo*, která vyšla v roce 1978. Je to sbírka do té doby vydaných loutkových her *Botafogo*, *Botafogo v čižmách*, *Hra, v ktorej sa spí*, *Botafogovo bohatstvo* a *Botafogo bez hlavy*. Společně se svou ženou Oľgou napsal v roce 1974 loutkovou hru *Dnes vám hráme v zlatom ráme*. Mezi nejnovější patří hry vydané v devadesátých letech *Hurvínkovo okno*, *Sněhová královna* a *Pápěrnice*. Napsal také scénář ke hře *Perinbaba* v roce 1984, kterou pak v roce 1986 vydal jako loutkovou hru.

(Scénu tvoria štyri basové struny spustené zhora nadol. Detský zbor ostáva na svojom mieste. V popredí stojí Riaditeľ basy, čiže Ľavá čižma, v ruke má kariku s basovým kľúčom.)

RIADITEĽ. Dúfam, že ste spoznali, kto som. Som ľavá čižma požiarnika Kolomana Komára! Preobliekla som sa za riaditeľa basy. Máme totiž so sestričkou pravou čižmou takýto plán: ona, preoblečená za strážnika Zeleného, chytí niekde požiarnika a privedie ho sem. A ja ho posadím do basy a tam bude sedieť až dovedy, kým neprislúbi, že sa nám už nikdy nestratí. Ale kde sa tá sestrička pravá čižma túla? A či sa jej podarilo požiarnika už dolapit'? Čas napätého očakávania najlepšie vyplníme populárnou piesňou. (Hrá na strunách a spieva.)

*Ja, riaditeľ basy, Dodo Ladil,
veľký dobrák som a ľudomil.
A predsa ma jeden väzeň zradil,
včera v noci mreže vylomil.*

---

³² FELDEK, Lubomír. *Päťkrat Botafogo*. Bratislava: Tatran, 1978. str. 163.

*Či už ušiel popod múr, či ponad,
dostal ma na pokraj trapasu.*

*Bez neho sa nemôže dnes konať
plánovaný koncert na basu.*

*Totíž ten väzeň
mal spievať pieseň -
jediný z väzňov do spevu mal chuť.*

*DESTSKÝ ZBOR. To asi preto, že
že celé leto
už snoval plány, ako ubziknúť.*

*RIADITEL. Teraz už sa kdesi v Amerike
chváli, ako mreže vylomil!*

*Basový kľúč štrngá na karike:
to máš za to, že si ľudomil!³³*

K Feldekove prozaické tvorbě řadíme i tvorbu esejí, které jsou zaměřené na jeho literární tvorbu a překlady – *Z reči do reči* (1977), *Homo scribens* (1982), *A propos, svědomí* (1989), která vyšla v češtině. Feldek je mimo jiné také skvělým překladatelem. Překládal díla světových autorů poezie, jako jsou například Guillaume Apollinaire, Vladimír Majakovskij, autorů klasických dramatických děl, jako je významný Sofokles či William Shakespeare, ale také díla básníků např. Karla Jaromíra Erbena, Jána Kollára, Johanna Wolfganga Goetha, Heinricha Heina, Františka Hrubína a mnoha dalších významných světových autorů. Překládům se věnoval i třetí manifest Trnavské skupiny, kde se Feldek snažil vysvětlit důležitost kvalitního překladu, který v té době, v polovině dvacátého století, byl na nízké úrovni. Feldek v manifestu *Bude řeč o překladu* uvádí, že překlad si vynucuje dřinu. Nechtěli vylepšit samotný originál, chtěli překlad dostat na kvalitní úroveň, kterou si originální díla zaslouží. Feldek často zmiňuje, že by se překladem měl zabývat přímo básník a ne člověk, který pouze umí daný jazyk. *Anebo řečeno jinak, špatný překladatel, který vmanévruje nakladatelství do edičního lapsu, bývá trojího druhu: bývá to redaktorův příbuzný nebo kamarád (velmi často kamarád ze sousedních dveří), anebo to bývá chlapík vzbuzující dojem, že je silný v kramflecích, takže redaktor nebo jeho šéf z něho má plné gatě. Tyto tři druhy lidí nás zamořily špatnými*

---

³³ FELDEK, Ľubomír. str. 56.

*básnickými překlady.*³⁴ Jak se toho ale vyvarovat? Feldek přišel s řešením, že by se překladová poezie měla přesunout do redakce původní poezie, jelikož je zde důležité, aby byl u překladu přítomný odborník, tedy básník. *Konečný závěr, vlastně to, z čeho jsme vyšli: překládat se nemá slovo, ale slovní spojení, věta, jiskření, asociace. To je základní jednotka. POZOR, SKLO. Takový překlad považujeme za dobrý.*³⁵

---

³⁴ FELDEK, Lubomír. *Metafory*. Praha: Československý spisovatel, 1988. str. 58.

³⁵ FELDEK, Lubomír. str. 55.

4 JIŘÍ ŽÁČEK

4.1 Život Jiřího Žáčka

Jiří Žáček je jedním z nejčtenějších a nejvýznamnějších autorů literatury pro děti a mládež. Začínal však literárními díly pro dospělé. Narodil se v Chomutově a své dětství a školní léta prožil v jihočeských Strakonících. Ačkoliv je dnes velmi významným literárním autorem, pro svá studia si vybral obory s technickým zaměřením. Ve Volyni vystudoval Střední průmyslovou školu a poté pokračoval v Praze na Stavební fakultě ČVUT, kde studoval obor vodní stavby. Získal titul inženýra a vystudovanému oboru se věnoval tři roky. Zaměstnán byl například po několik měsíců na Povodí Vltavy či na Krajském středisku pro vodovody a kanalizace v Benešově u Prahy. Nakonec však utekl od inženýrství k literatuře, ke které během studia získával stále silnější vztah. Žáček nezůstal pouze u inženýrského titulu a v roce 1979 získal titul PhDr. na postgraduálním studiu na fakultě žurnalistiky.

V 60. letech začal uveřejňovat své texty v časopisech určeným dětem a dospělým. Jedná se například o časopisy jako je Tvorba, Literární měsíčník, Mateřídouška, Sluníčko, Host do domu, Tvar atd. V časopisech se objevovala jak jeho poezie a próza, tak básnické hříčky, aforismy či recenze.

Od roku 1974 se stal redaktorem v pražském nakladatelství Československý spisovatel. Jako vynikající a velmi nadaný básník se stal roku 1988 vedoucím redakce poezie. V roce 1991 však z nakladatelství odešel a stal se zakládajícím členem Klubu českých spisovatelů. Po Československém spisovateli byl Žáček krátce zaměstnán také v nakladatelství Carmen.

Jako žurnalista se nějakou dobu věnoval novinářské činnosti, a to v letech 1992-1994, kdy pracoval v týdeníku Vlasta. Od roku 1994 do současné doby je spisovatelem na volné noze.

Ačkoliv si kvůli nemoci dal Jiří Žáček dlouho pauzu od své autorské práce, jeho díla vycházela dál. Nakladatelé vydávali výběry z jeho starší tvorby, opětovně vydávali starší díla. Žáček se tak po krůčcích vracel zpět ke své vášni, aniž by se musel bát, že na něj čeští čtenáři zapomenou.

Dnes žije Jiří Žáček se svou manželkou Evou, nadanou výtvarnicí, v Praze. Ačkoliv je po dlouhodobé zákeřné chorobě v invalidním důchodu, stále píše a vydává kvalitní díla, která těší nejen dětské čtenáře.

4.2 Tvorba Jiřího Žáčka

Jiří Žáček patří k nejvýraznějším a nejlepším českým autorům literatury pro děti a mládež. Z počátku však svou tvorbu věnoval dospělým čtenářům. Nejprve začal tvořit epigramy, jejichž hrdiny se často stávali učitelé a spolužáci. Později, jak sám říká, *teprve když na mě dolehla opožděná puberta, přesedlal jsem na milostnou lyriku. Ale i z erotického blouznění se člověk časem vypíše a začne vnímat i jiné aspekty života, historické, politické, ekologické souvislosti, úžasný svět dětí, monumentalitu přírody.*³⁶ Po narození své dcery Markéty a syna Jakuba se uchýlil k tvorbě pro děti. Sám říká, že by se k ní dopracoval i jako bezdětný, jelikož měl k dětem vždy vřelý vztah.

Své čtenáře, ať už z řad dospělých nebo dětí, si získal díky své *spontánní nápaditosti a umění básnické improvizace, smyslem pro humor a komičnem, schopností oslovit věkově různorodý okruh čtenářů. Jeho tvorba je žánrově bohatá, kompozičně vynalézavá, imaginativně hravá i tam, kde rozšiřuje svou působnost směrem k pragmatičnosti.*³⁷

Nejlíp vaří kuchař hlad:

budu u něj obědvat!

Moje denní spotřeba – sedmkrát nic bez chleba.

Zapiju to douškem vzduchu –

*budu zdravý na těle i duchu!*³⁸

Ve svých textech se Žáček snaží čtenáře překvapit a dovést ho od úvodního motivu k nečekaným závěrům. Rozvíjí dětskou obrazotvornost použitím zvukových hříček, kalambúr a vynalézavých personifikací. Dětský čtenář tak podstupuje při čtení

---

³⁶ LEJSKOVÁ, Michaela. *Jiří Žáček – básník a spisovatel*. Profesionální magazín Best of... o lidech vynikajících ve svých profesích. [online]. 21. 5. 2012. [cit. 12. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ibestof.cz/media-a-literatura/jiri-zacek---basnik-a-spisovatel.html>

³⁷ ČENKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X. str. 73.

³⁸ ČENKOVÁ, Jana a kol. str. 74.

Žáčkovu hru a rozvíjí se. Žáčkovy texty jsou dynamické, plné nejrůznějších významových hříček, ironie, ale unáší nás také svou lehkostí, se kterou jsou dané na papír.

Stejně jako u Feldeka můžeme i u Žáčka vidět u některých textů spojení dětské a všeobecné literatury pro dospělé. Dospělý čtenář si kromě hravého a humorného textu může odhalit významové hříčky, které v textu Žáček zanechal. Dětský čtenář si může ten samý text přečíst a pouze se nad ním pousmát. Některé z jeho knížek, které původně zamýšlel věnovat dětem, nakonec napsal pro dospělé. Je to například knížka *Život je boj*, u které zjistil, když ji dopsal, že je její náplň smutná a dětem ji tak věnovat nemůže.

Stejně jako Feldek i Žáček se nechal unést poezií Vítězslava Nezvala, která je do jisté míry inspirovaná tvorbou Lewise Carrola. Jak Feldek, tak i Žáček si prostřednictvím poezie hraje se svými čtenáři. Využívá hravou fantazii propojenou s humorem a slovními hříčkami.

Jiří Žáček debutoval v roce 1970 sbírkou *Ráno modřejší večera, jejíž titulní „překlep“ předznamenal významné rysy jeho tvorby, humor ukrytý ve hře s podobou a významy slov, hovorovost veršů, příklon k nesmyslným spojením. Lyričnost básní i v dalších básnických sbírkách se prolíná s odmítnutím lidských projevů lhostejnosti, stereotypů v životě, s vědomím nestálosti nálad, pocitů, s vědomím rozpornosti a chaosu světa.*³⁹ Náměty získává Žáček ze světa kolem sebe, ze svých zážitků a prožitků. Jeho velkou inspirací je příroda, především stromy, děti, dětství a láska.

Na konci sedmdesátých let Žáček v dětské literatuře debutoval se svou sbírkou *Aprílová škola* (1978), která vychází ve změněných vydáních dodnes. Sám v rozhovoru uveřejněném na jeho autorských stránkách uvádí, že je to kniha, která mu nejvíce přirostla k srdci. *Nejmilejší je mi Aprílová škola, moje první knížka pro děti. Připomíná mi léta, kdy jsem díky svým potomkům objevoval fantastický svět dětí.*⁴⁰

V osmdesátých letech dále vyšlo několik básnických sbírek pro děti, z těch nejznámějších *Ahoj moře* (1980), *Dobrý den, Praho* (1981), *Kdo si se mnou bude hrát* (1981), *Kolik má Praha věží* (1984), verše k obrázkům Josefa Lady *Máme rádi zvířata* (1987), či výbor z veršů, aforismů, epigramů a písňových textů *Dvakrát dvě je někdy pět* (1987). *Humor a melodičnost básní, jazyk čerpající nejen ze spisovného základu, pozitivní*

---

³⁹ ŠUBRTOVÁ, Milena a kol. *Slovník autorů pro děti a mládež II. Čeští spisovatelé*. Praha: Libri, 2012. str. 460.

⁴⁰ STIBOR, Vladimír. *Jiří Žáček: Nejlepší básně mají zůstat nenapsané. Jiří Žáček*. [online]. 02/2009 [cit. 2015-08-17]. Dostupné z: <http://www.jirizacek.cz/rozhovor-10.html>

vztah k životu narušovaný jemnou ironizací uznávaných hodnot přispěly k jejich mezigenerační čtenářské úspěšnosti.⁴¹

Devadesátá léta se stala pro Žáčka symbolem tvorby učebnic, které můžeme ve školách vidět dodnes. V roce 1992 vyšel veleúspěšný *Slabikář*, s ilustracemi významné české ilustrátorky Heleny Zmatlíkové. *Slabikář* provází české žáčky první třídou dodnes. O rok později *Slabikář* následovala *Moje první čítanka*, která byla v roce 1994 doplněna o učebnici *Malý čtenář*. Kromě učebnic však Žáček v devadesátých letech tvořil také krásnou literaturu. V devadesátých letech se odklonil od lyriky a přešel k epice. Vydal poučnou sbírku bajek *Bajky a nebajky* (1994) určené pro malé i velké děti, dále veršované pohádky *Počítání oveček* (1996) či pohádku *Kašpárek v pekle* (1995).

Poslední desetiletí 20. století se stalo pro mnohé autory výzvou najít pro svou tvorbu věnovanou dětem a mládeži novou inspiraci, která by jim pomohla ozvláštnit jejich stávající tvorbu. Kromě Žáčka, který se od lyriky přesunul k epickému tvoření, se o to pokoušeli i další autoři jako je například Ludvík Středa, Pavel Šrut, Jan Vodňanský, Václav Fišer, Jiří Havel či Michal Černík.

Žáček se i nadále snažil do své tvorby vnést něco nového, dosud nepoznaného. V prvním desetiletí 21. století vydal sbírku *99 dědečků a 1 babička* (2001), která je určena jak dospělým, tak dětem. Ve sbírce najdeme sto limericků, jimiž vzdává hold králi nonsensu Edvardu Learovi. O rok později se opět vrátil k tvorbě naučné a vydal proslulou *Žáčkovu encyklopedii pro žáčky* (2002), kterou doplnil svými ilustracemi ilustrátor Jiří Fixla a řadíme ji do umělecko-naučné literatury. V roce 2003 pak vyšly veršované nonsensové bajky, doplněné o pohádky a hádanky *Nesedejte na ježka*.

Velkým tématem v Žáčkových dílech jsou zvířata. Do tohoto tématu Žáček zahrnuje i výchovné prvky. Častěji jsou tato díla věnována menším dětem, například sbírka *Kočkování* (2005), která je plná básniček doplňujících ilustrace Lídy Brychtové. Sbírkou byla dokonce přeložena do španělštiny i francouzštiny. Dalším dílem je knižní soubor říkanek a obrázků znázorňujících jak zvířata domácí, tak i divoká *Povídání se zvířátky* (2007), sbírka *Kamarádi zvířátka* (2000), či velmi oblíbené převyprávěné příběhy sympatických hrdinů (potkani) ze stejnojmenného televizního večerníčku *Krysáci* (2010), jejichž pokračování vydal Žáček v roce 2013 pod názvem *Krysáci opět*

---

⁴¹ ČEŇKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X. str. 74-75.

spolu, nebo také knížka říkanek pro nejmenší *Zvířátka říkanky pro děti* (2013). Zvířátek se týkaly i Žáčkovy bajky *O lišce a čápu a další Ezopovy bajky* (2012) či *O zajíci a želvě a další Ezopovy pohádky* (2013).

Žáček se dále věnuje také doprovodným textům pro děti. Například vydal k leporelům velkou řadu veršů, doplnil také textem kresby krtečka od Zdenka Milera *Krtek kamarád* (2008), dále vydal poučné hádanky, rébusy, křížovky – *Hádanky a luštěniny* (2004), *Hádej, hádej, hadači* (2010). Pro chytré děti si Žáček připravil knihu *Chytré pohádky pro malé rozumbrady* (2014), ve které najdeme nejrůznější pohádky, které jsou zaměřeny na zvědavé děti.

Jiří Žáček vydal za svou kariéru také velké množství nejrůznějších pohádek. Jeho pohádková tvorba mísí převyprávěné české lidové pohádky s jeho autorskými. Jedná se například o pohádkové knížky *Kašpárek v pekle* (1995), *Pohádky na dobrý večer* (2000), *Pohádkový tobogan* (2007), *Pohádkový kolotoč* (2007), *Čertovská pohádka* (2010), která původně vyšla jako *Kašpárek v pekle*, veršovaná pohádka *Šípková Růženka* (2011), která je převedena do podoby komiksu Barborou Botkovou, poté soubor světových pohádek, ve kterých je nad vším kouzelná moc *Čarodějné pohádky pro malé kouzelníky* (2013) a poslední z Žáčkovy literární dílny vyšla kniha *Chytré pohádky pro malé rozumbrady* (2014).

Častým ilustrátorem Žáčkových knih se stal významný český ilustrátor Adolf Born. Jeho ilustrace můžeme spatřit v knize říkanek *Aprílová škola*, v pohádkovém souboru *Hrůzostrašné pohádky pro malé strašpytlíky*, v pokračování pohádkového souboru, kde se děti naučí kouzla *Čarodějné pohádky pro malé kouzelníky* a v *Chytrých pohádkách pro malé rozumbrady*.

Z Žáčkovy tvorby je patrné, že jeho vášní je poezie. Ačkoliv se často ubíral směrem prozaickým, vždy ho stihl doplnit i nějakým veršovaným dílem. Na otázku redaktorky z internetového deníku *Profesní magazín Best of www.ibestof.cz* „Která básnická forma vám nejvíce vyhovuje?“ *Žáček*⁴² odpověděl, že mu nejvíce vyhovuje písňový žánr, jelikož jeho první kontakt s poezií byl při naslouchání písniček jeho maminky a babičky. Vášně pro poezii bychom mohli přičíst i jeho nejoblíbenější dětské knížce, kterou je *Erbenova Kytice. Dodnes mi běhá mráz po zádech, když se začtu do*

---

⁴² LEJSKOVÁ, Michaela. *Jiří Žáček – básník a spisovatel*. *Profesní magazín Best of... o lidech vynikajících ve svých profesích*. [online]. 21. 5. 2012. [cit. 14. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ibestof.cz/media-a-literatura/jiri-zacek---basnik-a-spisovatel.html>

*Erbenovy Kytice, erbovní knížky mého dětství; tu magii slov, která mi tehdy učarovala, cítím dodnes.*⁴³

Prostřednictvím svých knih se Žáček snaží si s dětmi hrát, inspirovat je, povzbudit je k přemýšlení, rozvíjet jejich fantazii, vzbudit v nich spontánnost a hlavně je neměnit, ale naopak nechat je takovými jaké jsou.

---

⁴³ STIBOR, Vladimír. *Jiří Žáček: Nejlepší básně mají zůstat nenapsané*. Jiří Žáček. [online]. 02/2009. [cit. 14. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.jirizacek.cz/rozhovor-10.html>

5 SPOLUPRÁCE JIŘÍHO ŽÁČKA A LUBOMÍRA FELDEKA

Spolupráce Jiřího Žáčka s Lubomírem Feldekem započala roku 1978. Ten rok Jiří Žáček přeložil komedii zvanou *Metafora*, která na Slovensku vyšla o rok dříve, v roce 1977. Jedná se o první Feldekovu hru určenou dospělým divákům. Tento překlad však nebyl poslední. V průběhu let přeložil Žáček do češtiny několik Feldekových děl, ať už se jedná o oblast literatury pro děti a mládež, či literatury pro dospělé. Stejně jako Feldek je Jiří Žáček mistrným básníkem a taktéž prozaikem, proto skvěle překládá jak básně, tak pohádky, eseje nebo divadelní hry.

Kromě prvního překladu komedie *Metafora* jsou všechny překlady vytvořeny formou výborů, ať už se jedná o výbory z poezie, či z poezie a prózy. Žáček vždy pečlivě vybíral, které básně do knihy použije a u všech se mu podařilo vytvořit skvělé dílo doplněné věcnými, často humornými a hlavně přátelskými doslovy, ve kterých se snaží Lubomíra Feldeka nejen představit čtenářům, ale také jim předat svůj pocit ze zmíněných textů, který je vždy pozitivní.

Jak již bylo zmíněno, Feldek v manifestu *Bude reč o prekladu* píše, že se překladatel stává spoluautorem překládaného díla, jelikož do textu promítne kus sebe a svého stylu. Po přečtení originálních textů a přeložených textů Jiřího Žáčka je znát, že jsou texty Žáčkem ovlivněné. To jim však na kvalitě neubírá, právě naopak. Texty jsou originální, humorné, tvořivé, je v nich znát hra autora s textem. Žáček splňuje přesně to, co Feldek od překladů vyžaduje. Žáček nepřekládá slovo od slova, nýbrž překládá tak, aby báseň byla taková, jakou ji chtěl mít sám autor a aby z ní měl stejný užitek český čtenář jako ten slovenský.

*S Lubomírem Feldekem jsem se viděl jednou – a musím přiznat, že na básníka nevypadá. Spiš na dřevorubce nebo námořníka: je to chlapisko o pěkný kus vyšší než já (a to mám poctivých 180 cm), nosí fousy a za brýlemi se trochu kaboní, ačkoliv je vlastně veselý člověk. Přestože jsme se osobně setkali jen jednou, mohu směle prohlásit, že ho znám. Jednak z dopisů, které si čas od času píšeme – ale především z jeho knížek.*⁴⁴ Takto popisuje Jiří Žáček svého kolegu v doslovu prvního přeloženého výboru poezie *Rýmy a šprýmy* z roku 1980. Je pravdou, že po přečtení jakéhokoliv Feldekova díla, ve kterém

---

⁴⁴ FELDEK, Lubomír. *Rýmy a šprýmy*. Praha: Albatros, 1980. str. 77.

se objevují autorské pohádky či básně, čtenář odchází s pocitem, že mu Feldek sdělil kus svého života. Je to dáno nekonvenční hrou se sebou samým, kdy z obyčejného zážitku jako je např. první školní den syna, vytvoří fantazijní příběh, který pohltní nejen dětského čtenáře, ale i toho dospělého.

Žáčkův mistrný um můžeme vidět již na překladu Feldekovy debutující básně *Hra pre tvoje modré oči*, kterou najdeme ve výboru poezie *Hra pro tvoje modré oči* z roku 1989. Slovenský originál je uvedený jako ukázka č. 2 v podkapitole Tvorba Ľubomíra Feldeka. Již v první sloce můžeme vidět změnu, kterou Žáček provedl pro lepší znění. Zároveň ale slova vybral tak, aby se co nejvíce přiblížil originálu. Když však položíme obě sloky vedle sebe, česká verze nevypadá jako překlad, nýbrž jako originál.

1/ Hú! Dnes v noci zloděj dětí

Ukradne tě – ach!

Dírou v komíně sem vletí...

Přece nemáš strach?⁴⁵

1/ Hú! Dnes v noci

v čiernom vreci

ukradne ťa kmín.

Ukáže ti fúru vecí,

vletí cez komín.⁴⁶

V roce 1983 vyšel další výbor z poezie *Hudba před milováním*. Přeložené básně Žáček vybral z významného souboru *Severné leto* a ze sbírek *Poznámky na epos* a *Dvaja okolo stola*. Samotný výbor Žáček uspořádal tak, aby čtenář okusil, co nejvíce z Feldekovy dosavadní tvorby. Pro lepší orientaci Žáček seřadil jednotlivé básně chronologicky, aby čtenář viděl Feldekův vývoj a zároveň také vývoj slovenské poezie. *Hudba před milováním* patří do rukou dospělého čtenáře ať už zkušeného, seznámeného s Feldekovou tvorbou, či čtenáře, který se s jeho tvorbou teprve seznamuje. V následující ukázce můžeme oproti té předchozí vidět, že se jedná téměř o stejné dílo. V básni *Už a ještě* najdeme pro Feldeka typický motiv domova, rodiny, manželství. Prostřednictvím

---

⁴⁵ FELDEK, Ľubomír. *Hra pro tvoje modré oči*. Praha: Albatros, 1989. str. 11.

⁴⁶ FELDEK, Ľubomír. *Kvet alfabet*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1976. str. 34.

básně dochází ke hře se slovy, kterými se snaží čtenáře zmást a vést ho k zamyšlení nad samotným textem. U této básně je patrný téměř doslovný překlad, který však neztrácí na kvalitě. Již slovenský originál je poutavý jak svou strukturou, tématem, tak volbou slov. Díky perfektnímu překladu si může tuto zajímavou báseň vychutnat i český čtenář.

Už a ešte

Už prišlo ráno, ešte neodišiel večer.

Už som sa obliekol, ešte som sa neumyl.

Už píšem túto báseň, ešte spíš.

Už je muž.

Ešte žena.

Už sedí a píše báseň,

Ešte spí.

*Ale Ešte bola hore, keď Už spal,
dávala mliečko najmenšiemu.*

*Niekedy sa ani Ešte nechce v noci
vstávať,*

a vtedy predstiera, že aj ona spí.

*Najmenšie plače, Už sa prebudí,
no aj on predstiera, že ďalej spí⁴⁷.*

Už a ještě

Už přišlo ráno, ještě neodešel večer.

Už jsem se oblékl, ještě jsem se neumyl.

Už píšu tuto báseň, ještě spíš.

Už je muž.

Ještě žena.

Už sedí a píše báseň,

Ještě spí.

*Ale Ještě byla vzhůru, když Už spal,
dávala nejmenšímu mlíčko.*

*Někdy se ani Ještě nechce v noci vstávat
a potom předstírá, že i ona spí.*

*Nejmenší pláče, Už se probudí,
leč i on předstírá, že spí.⁴⁸*

Předposledním doposud přeloženým dílem od Jiřího Žáčka je výbor próz, esejí a poezie s názvem *Metafory*. Žáček texty vybral, přeložil a uspořádal. V *Metaforách* si každý čtenář najde to své – od básní určených dětem i dospělým, přes eseje, až po autobiograficky laděné pohádky vyňaté z pohádkové knihy *Zelená kniha rozprávok*. V ní se můžeme setkat i s básněmi, které Žáček již přeložil v dílech předchozích. Nicméně jsou poskládány jinak, v jiném kontextu a doplňují je básně dosud nepřeložené. Uvedené

⁴⁷ FELDEK, Ľubomír. *This side up*. Praha: BBArt, 2003. ISBN: 80-7341-008-7. str. 64.

⁴⁸ FELDEK, Ľubomír. *Hudba před milováním*. Praha: Mladá fronta, 1983. str. 64.

texty jsou řazeny chronologicky, aby mohl čtenář putovat po literárním vývoji Lubomíra Feldeka.

V roce 2006 vydal Jiří Žáček další výběr poezie – *Slovák na Měsíci*. Tentýž rok vyšel ještě jeden soubor básní s odkazem na Feldekovu sbírku *Slovák na Měsíci*, a to *Slovák na Venuši*. Jiří Žáček zvolil tento název z důvodu frekventovaného výskytu erotických básní, což mu připadalo, vzhledem k pověsti Venuše, jako dobrý nápad. Feldek to odsouhlasil. Výbor vyšel jako dárek a poděkování k Feldekovým sedmdesátým narozeninám. Na díle se podílela také Feldekova manželka, která Slováka na Venuši doplnila fotografiemi. Žáček do díla zahrnul všechny Feldekovy sbírky. Řadí je chronologicky od básnickovy prvotiny *Jediný slaný domov* až po sbírku *Lékárnička zamilovaných*, která vyšla v roce 2004. Soubor je určen dospělému čtenáři.

6 METODICKÉ LISTY

Součástí diplomové práce jsou metodické listy s texty Ľubomíra Feldeka, či inspirované jeho básněmi, pohádkami nebo divadelními hrami. Tyto pracovní listy slouží k ozvláštnění hodin literatury a českého jazyka. Jsou zpracované pro 12leté až 15leté žáky. Metodické listy by měly vést k porozumění textu, umožnit komparaci vybraných slovenských textů s jejich českým překladem i k motivaci a aktivizaci žáků pro další část výuky. Co se týká komparace slovenských textů s českým překladem, je využita spolupráce Ľubomíra Feldeka s Jiřím Žáčkem, kteří mají podobný styl psaní, a proto je mnohdy překlad sám originálem. Cílem pracovních listů je obeznámit žáky se slovenským autorem, jelikož se na základních školách téměř o slovenské literatuře nevyučuje.

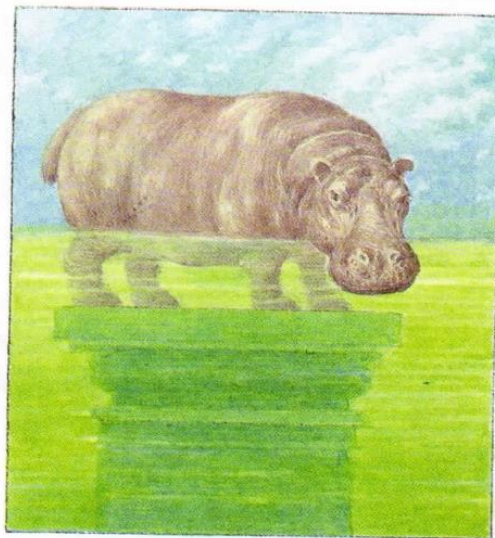
Metodické listy může učitel využít buď k doplnění hodiny jako motivační prvek, nebo na nich může postavit svou hodinu a seznámit tak žáky s jedním z významných slovenských spisovatelů, který si určitě zaslouží obdiv nejen u slovenských občanů, ale také u těch českých. Použitím slovenských textů si učitel může ztížit práci, a to hned ze dvou důvodů. Žák textu neporozumí a nepochopí, proč se v hodině češtiny čte slovenský text. V tomto případě je možno použít pořekadlo „Kolik řečí umíš, tolikrát jsi člověkem“. Proč tedy nerozumět té pro nás nejpříbuznější řeči jako je slovenština? V posledních letech se čeští žáci mohou se slovenštinou setkat čím dál častěji v médiích, proto by o ní měli mít povědomí. Co určitě stojí za povšimnutí je jejich velmi malá znalost slovenských spisovatelů, kteří jsou stejně kvalitní jako ti naši a jako světoví autoři. Bohužel tento problém nemohou vyřešit samotní učitelé, ale je v jejich silách si přizpůsobit hodinu tak, aby žákům představili alespoň některé slovenské spisovatele, které by podle nich měl žák znát.

6.1 Využití metodických listů

6.1.1 Metodický list č. 1: Obrazobáseň

Metodický list je určen pro 12leté a 13leté žáky základní školy. Prostřednictvím aktivit zvolených v metodickém listu rozvíjí žáci svou tvořivost, učí se spolupracovat a díky tomu se rozvíjí pozitivní klima ve třídě. Učitel se může do aktivit zapojit vlastní tvorbou, kterou poskytne jako inspiraci žákům pro jejich vlastní výtvary.

Metodický list vychází z pohádky Lubomíra Feldeka Zelené jelene. V této pohádce se snoubí parodická nonsensová hra s lidovou pohádkou. Díky tomu vznikly tzv. obrazobásně, které se pokusí vytvořit i sami žáci.

SOCHA
HROCHA

Obrázek č. 1: Obrazobáseň

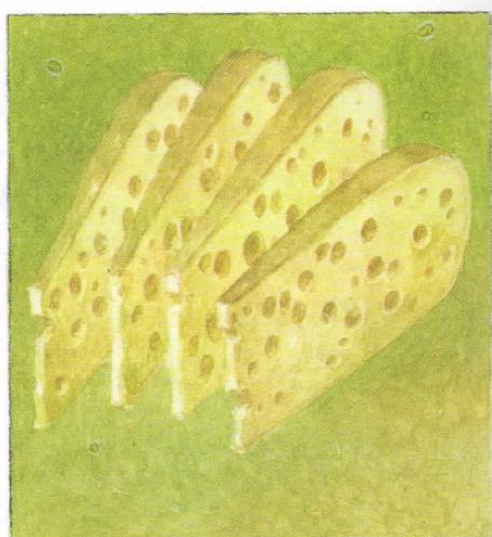
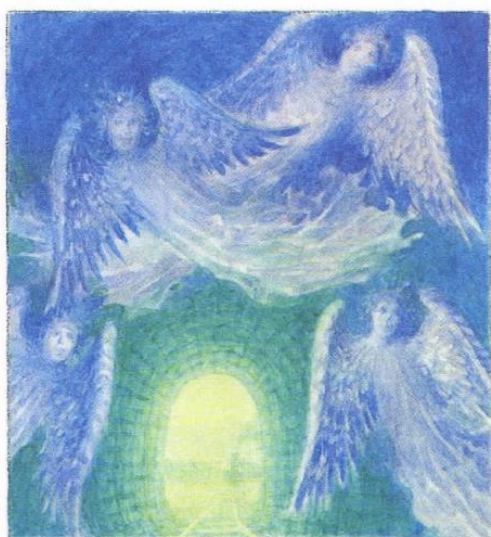
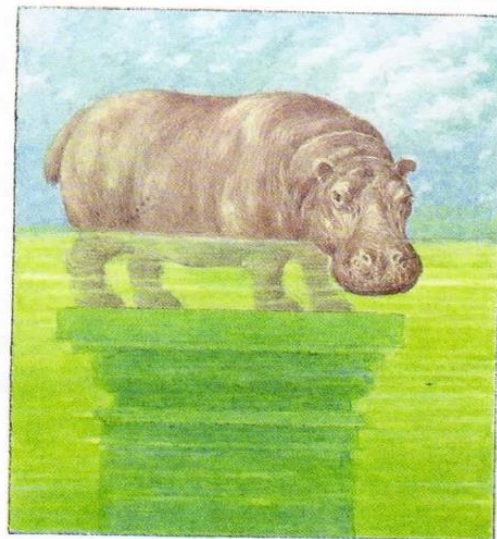
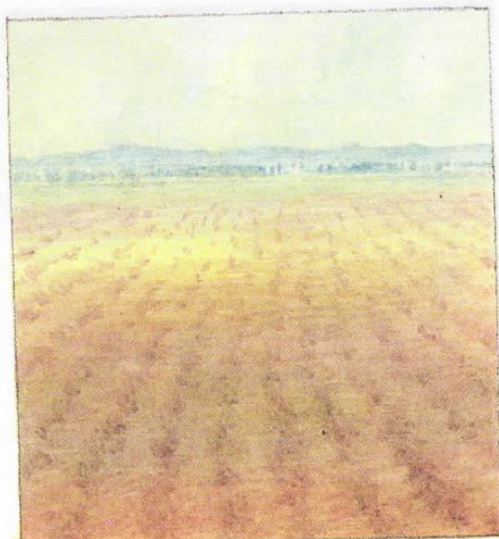
VLASTNÍ METODICKÝ LIST

Téma: Obrazobáseň
Vzdělávací cíl: Žák vytvoří vlastní obrazobáseň, na které pracuje společně se svým spolužákem.
Výchovný cíl: Prostřednictvím práce ve dvojicích žáci rozvíjí vzájemné vztahy ve třídě a zároveň také společně pracují na růstu pozitivního klima ve třídě. Spolupráce žáků také vede ke správné komunikaci mezi nimi.
Motivace: Tvorba rýmu k obrázkům, vlastní zpracování obrazobáseň
Metody: Práce s textem, diskuse, práce ve dvojicích
Pomůcky: Interaktivní tabule, úryvek pohádky Zelené Jelene, papír A4
Průřezová témata: Mediální výchova, osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy: Zeměpis, dějepis, výtvarná výchova
Vzdělávací oblasti: Člověk a společnost, jazyk a jazyková komunikace
Klíčové kompetence: Kompetence k učení, kompetence k řešení problému, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní
Výstupy RVP: Z přečteného textu žák pozná základní tvůrčí styl autora; žák rozlišuje mezi spisovnou a nespisovnou češtinou a spisovné jazykové prostředky vhodně užívá při svém vlastním tvoření; žák využívá nabyté znalosti z hodin českého jazyka ke stylisticky a gramaticky správnému písemnému projevu

STRUKTURA AKTIVIT

1. Ukázka obrazobásní

Nejprve jsou žákům ukázány obrázky z pohádky Zelené jelene. Obrázky jsou zobrazovány bez rýmu. Žáci mají za úkol vymyslet k daným obrázkům jednoduché rýmy, které je vystihují. Učitel vybere nejvhodnější rým a žák ho zapíše na tabuli pod obrázek. Poté se učitel zeptá, jak by výtvar pojmenovali – obraz + báseň = obrazobáseň či básňoobraz. Učitel správný název neprozradí, ale navnadí žáky na úryvek z pohádky, kde se vše dozvedí.

2. Úryvek z pohádky

Učitel žákům rozdá úryvek z pohádky, jak dva přátelé – malíř a básník – pojmenovali svůj výtvar. Pohádka je ve slovenštině. Učitel si buď text sám přeloží a poté ho žákům přečte, nebo si jej přečtou společně. Na druhou variantu si učitel připraví obrázky slov, které identifikuje jako obtížné (ľud, počuj, pozrel, brav, vrava). Podle obrázků žáci přeloží dané slovo. Na tuto variantu je delší časová dotace aktivity, se kterou musí učitel počítat. Učitel také může žákům pohádku přeložit a vytisknout svůj přeložený úryvek, či jim pohádku pouze převyprávět.

Než však začneme s úryvkem pracovať, môžeme žákum položiť niekoľko otázok ohľadne jazyka, ktorým je úryvek napsán. Žáci majú chvíli na to, aby sa na text podívali. Poté učiteľ klade otázky:

- a) Ktorým jazykom je úryvek napsaný?
- b) Do ktorej skupiny jazykú patrí?
- c) Které jazyky byste do této skupiny ještě zařadili?
- d) Součástí kterého státu byla dříve čeština spolu se slovenštinou?

Úryvek z pohádky Zelené Jelene

Bol obytný dom

a bývali v ňom:

v jednom kúte básnik Eduard,
slovenského ľudu veľký bard,
v druhom kúte majster Anastáz,
maliar rodnej zeme a jej krás.

Ako tak oni v tom dome bývajú, bývajú, tu odrazu navrhne básnik Eduard maliarovi Anastázovi:

Ty, Stázo, počuj! Čo keby sme my dvaja vytvorili spoločné dielo?

Báseň? – opýtal sa maliar Anastáz. – Ja a báseň?

Nie, – povedal básnik Eduard.

Tak čo teda? – opýtal sa maliar Anastáz.

To i ono odrazu, – povedal básnik Eduard. – Vytvoríme my báseň, ktorá by bola i obrazom, čiže obraz, ktorý by bol i básňou. Namaľovanú báseň. Čiže obraz, ktorý by mal aj rýmy. Jedným slovom obrazobáseň čiže básňoobraz. Také čosi nevytvoril ešte nikto. Čo ty na to?

Práve som ti to chcel navrhnúť! – zvolal maliar Anastáz.

A tak sa naši milí majstri hneď a zaraz dali do práce. Spočiatku, ako to už býva, sa im práca nedarila. Maliar Anastáz namaľoval hlavu psa.

No? – pozrel sa spýtavo na básnika Eduarda. – Bude z toho obrazobáseň?

Veru nebude, – pokrútil hlavou básnik Eduard. – Hlava psa. Kdeže to má rýmy?

Potom básnik Eduard napísal báseň HLAVA BRAVA.

No? – pozrel sa spýtavo na maliara Anastáza. – Bude z toho básňoobraz?

Veru nebude, - pokrútil hlavou maliar Anastáz. – Vrava brava! Rýmy to síce má, ale akože sa to dá namaľovať? Vravu brava len počuješ, ale nevidíš. A čo nevidíš, nenamaľuješ.

Hm, - zamyslel sa básnik Eduard nad tým, čo mu povedal maliar Anastáz.

Hm, - zamyslel sa maliar Anastáz nad tým, čo mu povedal básnik Eduard.

A kto myslí, aj vymyslí.

Stázo! – zvolal básnik Eduard. – Čo keby si ty ten svoj obraz prepracoval? Čo keby si z tej hlavy psa urobil hlavu brava?

Edy! – zvolal maliar Anastáz. – A čo keby si aj ty prepracoval tú svoju báseň? Čo keby si aj ty z tej vravy brava urobil hlavu brava?

Slovo dalo slovo, čiara čiaru.

Maliar Anastáz urobil z hlavy psa hlavu brava. A básnik Eduard urobil z vravy brava tiež hlavu brava. Potom básnik Eduard napísal svoju báseň pod obraz maliara Anastáza a obaja odrazu zvolali:

Hurá! Podarilo sa! Vytvorili sme prvú obrazobáseň čiže básňobraz.

Ľahko im už bolo potom tvoriť ďalej! Ešte toho istého dňa vytvorili básnik Eduard a maliar Anastáz ďalších tisíc obrazobásní čiže básňobrazov a na druhý deň usporiadali výstavu.⁴⁹

3. *Tvorba žáků*

Po přečtení úryvku následuje samostatná práce žáků. Žáci mohou pracovat buď jednotlivě, nebo ve dvojici, kdy jeden žák představuje malíře a druhý básníka. Oba se musí na svém výtvoru domluvit. Učitel pro inspiraci může promítnout na tabuli své výtvary nebo další obrázky z pohádky. Žáci mohou využít naplno svou tvořivost, fantazii se meze nekladou.

4. *Prezentace výtvorů*

Následuje prezentace žákovských výtvorů. Nejprve jako umělci představí svou obrazobáseň a poté budou ohodnoceni z řad obecnstva, spolužáků a učitele. Nejpovedenější práce mohou být oceněny učitelem a vystaveny na třídní nástěnce.

---

⁴⁹ FELDEK, Eubomír. *Zelené jelene*. Bratislava: Mladé letá, 1968. str. 9.

6.1.2 Metodický list č. 2: Limeriky

Metodický list je určen pro žáky 13leté, 14leté i 15leté. Opírá se o Feldekovy překlady limeriků Edwarda Leara, krále nonsensu. Vycházíme proto z překladové knihy Koľko jahôd rastie na mori, ve které se skrývá „nesmysl“ od Edwarda Leara přes Lewise Carolla po Hilaire Belloc. Metodický list je zaměřen na tvořivou práci žáků a prohloubení učiva z oblasti nonsensu.

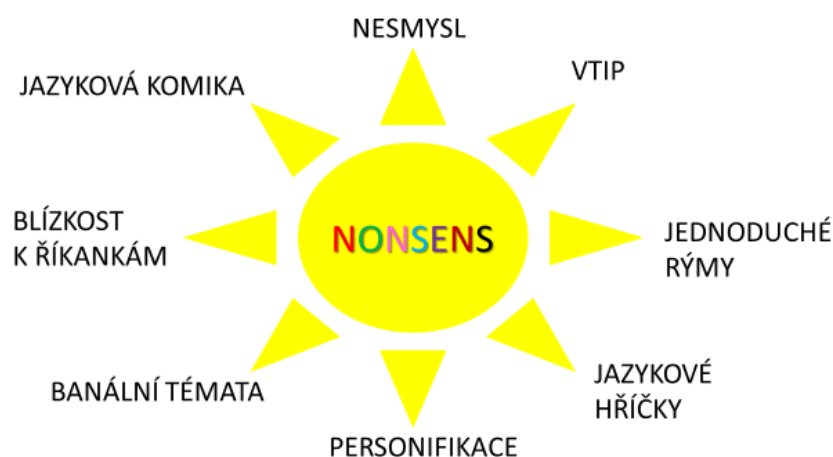
VLASTNÍ METODICKÝ LIST

Téma: Limeriky
Vzdělávací cíl: Žáci si zopakují základní informace o nonsensu. Seznámí se s nonsensovým autorem a tvůrcem limeriků Edwardem Learem. Naučí se, jak se píše limerik a sami se ho pokusí vytvořit. Při vytváření limeriků rozvíjí svou slovní zásobu.
Výchovný cíl: Učitel vede žáky ke vzájemné spolupráci, pomoci druhým, čímž se rozvíjí pozitivní klima a také vztahy mezi žáky ve třídě.
Motivace: Tvorba myšlenkové mapy, práce ve dvojicích, tvorba vlastních limeriků
Metody: Myšlenková mapa, výklad, práce ve dvojicích, samostatná práce, zápis do sešitu, práce s textem
Pomůcky: PPT prezentace – promítání obrázků k limerikům a doplnění k výkladu, tabule – myšlenková mapa, obálky s rozstříhanými limeriky, pracovní list s limeriky k Edwardu Learovi
Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, mediální výchova
Mezipředmětové vztahy: Zeměpis, angličtina, výtvarná výchova
Vzdělávací oblasti: Člověk a společnost, jazyk a jazyková komunikace
Klíčové kompetence: Kompetence k učení, kompetence k řešení problému, kompetence sociální
Výstupy RVP: Žák využívá nabyté znalosti z hodin českého jazyka ke stylisticky a gramaticky správnému písemnému projevu; žák rozlišuje mezi spisovnou a nespisovnou češtinou a spisovné jazykové prostředky vhodně užívá při svém vlastním tvoření; z přečteného textu žák pozná základní tvůrčí styl autora

STRUKTURA AKTIVIT

1. Motivace

Úvodní motivace je zaměřena na opakování nonsensu. Můžeme využít buď brainstorming, či myšlenkovou mapu. Prostřednictvím této aktivity si učitel zkontroluje, zda žáci tématu rozumí a zda si pamatují učivo z minulé hodiny.

Obrázek č. 2: Myšlenková mapa

2. Skládání limeriků

Učitel žákům zadá pokyn pracovat ve dvojicích. Každá dvojice dostane obálku s rozstříhaným limerikem, který mají za úkol složit. V tomto případě můžeme využít tři varianty. Můžeme žákům poskytnout rozstříhaný český překlad limeriku, což je nejjednodušší varianta. Druhou variantou je rozstříhat žákům slovenský překlad limeriků, ať se pokusí je zkompletovat. Poté by si s učitelem vysvětlili slova, kterým nerozumí. V tomto případě by měl učitel volit takové limeriky, které nejvíce odpovídají českému překladu. V obálkách jsou dva odlišné limeriky, abychom si společně řekli, co je pro ně typické.

Limericky do obálek

Žil raz dedko na pobreží Nílu,
na strihanie nechtov vzal si pílu.
Odpílil si všetky prsty.
„Chcem ich aspoň držať v hrsti!“
Ani hrst' už nemal hodnú chvíľu.⁵⁰

⁵⁰ FELDEK, Ľubomír. *Kolko jahôd rastie na mori*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1992. Str. 32.

Bol raz jeden múdry dedko z Carihradu,
čo na jednej nohe čítal Iliadu.
Zvolal, keď mu zmeravela:
„Čo je veľa, to je veľa!“
a do mora skočil dedko z Carihradu⁵¹.

Bol raz jeden hladný dedko z Elby,
ustavične chleba s maslom chcel by.
Velikánske sústa
upchali mu ústa –
zadusil sa hladný dedko z Elby.⁵²

Bol raz jeden dedko na Morave,
čo neuhol z cesty divej krave.
Posadil sa na lavičku,
usmieval sa na kravičku
a náladu zlepšiť chcel tej krave.⁵³

3. *Kontrola limeriků*

Až všichni složí limeriky, společně si je přečteme. Co mají básně společného?
Zapisujeme návrhy žáků na tabuli.

4. *Výklad a zápis do sešitu*

Učitel shrne vše o limericích a doplní na tabuli informace, které tam mohou chybět. Následuje zápis žáků do sešitu.

Co je to limerik?

- Krátká zábavná básnička o pěti verších
- Pochází z Anglie, je inspirovaná lidovými říkankami
- 1. a 5. verš je stejný, až na malou odchylku na konci
- 3. a 4. verš se rýmují
- V 1. verši je sděleno, kdo v básni vystupuje (pohlaví, místo, vnější charakteristika dané osoby)
- Ve 2. verši se vyskytuje typická vlastnost nebo činnost dané osoby
- V 5. verši je zopakováno to, co bylo řečeno v prvních dvou verších (může to být i vygradováno)

---

⁵¹ FELDEK, Ľubomír. str. 33.

⁵² FELDEK, Ľubomír. str. 37.

⁵³ FELDEK, Ľubomír. str. 38.

5. Edward Lear

Nyní žáky seznámíme s mistrem nonsensu Edwardem Learem. Tuto část mohou učitelé přeskočit, pokud již Edwarda Leara probírali. Každý žák dostane svůj pracovní list, na kterém jsou otištěny dva Learovy limeriky. Žáci pomocí druhého limeriku musí zjistit příjmení Edwarda Leara. V básni jsou záměrně natištěné chyby, které žák musí odhalit a poté poskládat správná písmena vedle sebe. Z nich mu vznikne příjmení slavného nonsensového spisovatele. Poté může učitel rovnou navázat na výklad o Edwardu Learovi.

EDWARD _____

Byl jeden dědeček u Dářka,
se kterým tančila masařka.
Bzučeli do noci
nápěv tak horoucí,
že nadšen byl všechen lid u Dářka.

Byla jedna mřadá dáma v Seville,
vlasy si jí vlnily už zběsile.
Vlnily se přes obzoř,
té rozpínavé mladé dámě v Seville.

Obrázek č. 3: Ilustrace Edwarda Leara

EDWARD LEAR

- 1812-1888
- Anglický ilustrátor, spisovatel knih pro děti
- Proslul svými nonsensovými básněmi a limeriky
- Dílo:
  - o *Velká kniha nesmyslů* – sbírka limeriků

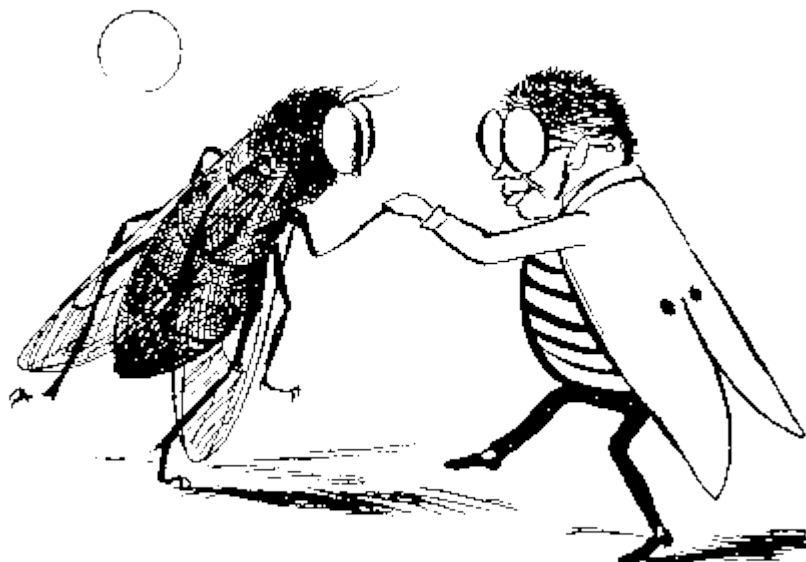
- *Sedm rodin od jezera Piplpopl* – sbírka nonsensových básní
- *Sova a Kočička* – báseň

6. Staňte se básníky!

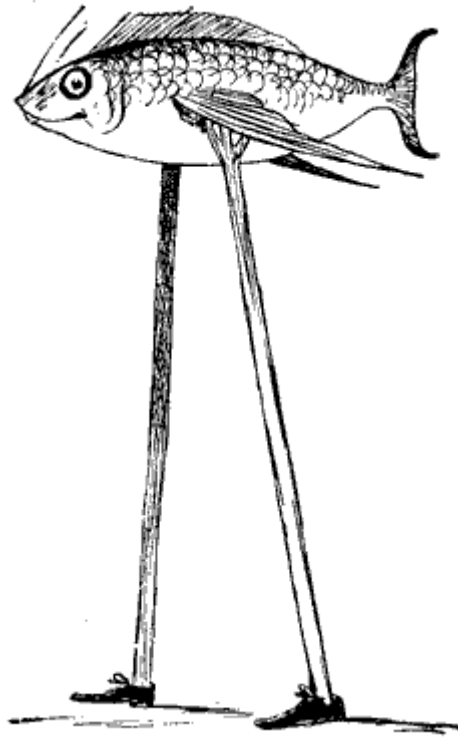
Nyní mají žáci za úkol pokusit se vytvořit vlastní limerik. Na tabuli mají stále napsaná pravidla pro jeho tvorbu. Pro inspiraci učitel může promítnout několik ilustrací samotného Edwarda Leara k limerikům.

STAŇME SE BÁSNÍKY

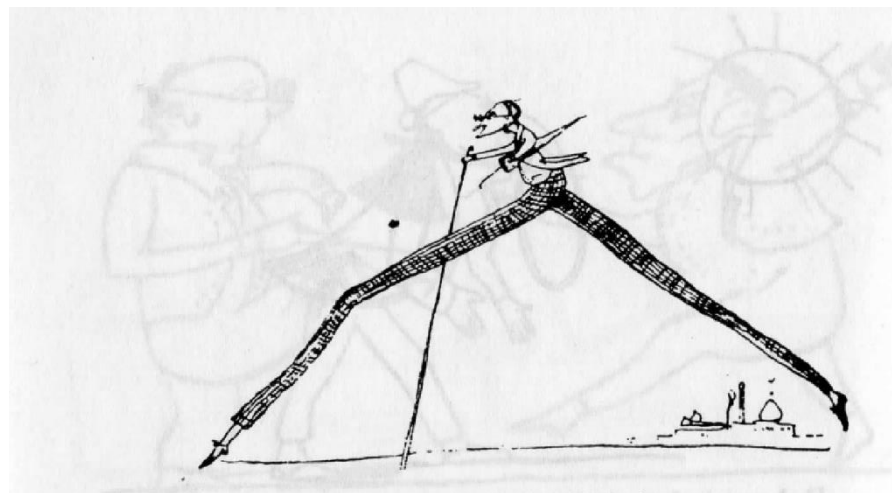
- Vytvořte zábavný limerik jako Edward Lear.
- Můžete se inspirovat následujícími obrázky.

Obrázek č. 4: Ilustrace Edwarda Leara

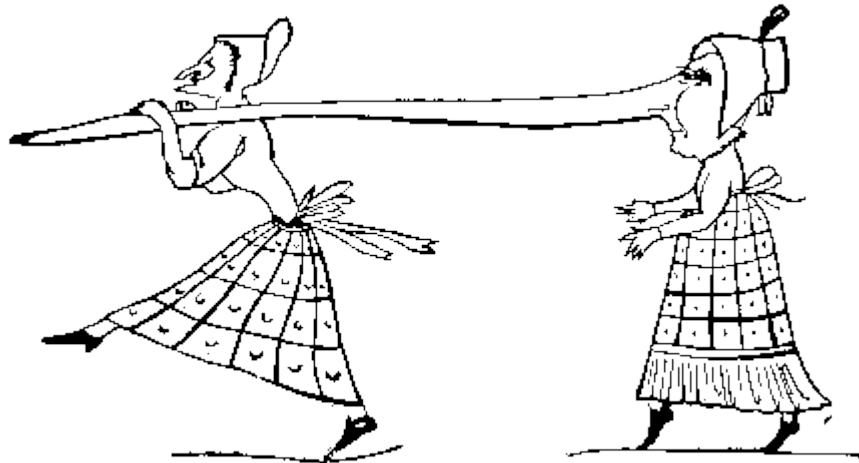

Obrázek č. 5: Ilustrace Edwarda Leara

Obrázek č. 6: Ilustrace Edwarda Leara

Obrázek č. 7: Ilustrace Edwarda Leara

Pro inspiraci tvorba autorky

Byl jeden dědoušek z Chodova,
měl hroznou chuť na chleba.

Byl však líný,
protože měl splíny,
hladový pak byl dědoušek z Chodova.

Byl jeden starý muž z Karlových Varů,
který se modlil znovu a znovu.

Ať se ti Rusáci odstěhují,
avšak Ti tam stále zůstávají,
a tak se zbláznil starý muž z Karlových Varů.

Byla jedna mladá dáma v Moskevské,
která měla moc ráda linecké.

Dostávala jej stále darem,
až se jí zhnusilo málem,
tak dopadla milá dáma v Moskevské.

6.1.3 Metodický list č. 3: Převyprávění

Metodický list je určen pro 12leté a 13leté žáky. Opírá se o pohádku Zlatíčko, která je v českém překladu součástí Modré knihy pohádek. Prostřednictvím vybraných aktivit budou žáci spolupracovat ve skupinách, čímž podpoříme pozitivní klima ve třídě, vzájemnou spolupráci, rozvoj slovní zásoby, komunikaci atd.

VLASTNÍ METODICKÝ LIST

Téma: Převyprávění pohádky Zlatíčko
Vzdělávací cíl: Žáci mají za úkol převyprávět svými slovy kapitoly pohádky Zlatíčko. Musí společně spolupracovat, aby na sebe jednotlivé kapitoly navazovaly a dávaly smysl.
Výchovný cíl: Žáci utužují své vztahy ve třídě prostřednictvím skupinové práce a zároveň se také rozvíjí pozitivní klima ve třídě. Pomocí vhodných aktivit rozvíjí svou tvořivost, slovní zásobu a především komunikaci. Učí se vzájemně spolupracovat a pomáhat si.
Motivace: Řazení žáků do skupin podle pohádkových postav, práce ve skupině, diskuse
Metody: Diskuse, skupinová práce, vyprávění, práce s textem
Pomůcky: Natištěné kapitoly z pohádky Zlatíčko, obrázky pohádkových postav
Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy: Občanská výchova, zeměpis
Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, člověk a společnost
Klíčové kompetence: Kompetence personální a sociální, kompetence k řešení problémů, kompetence k učení
Výstupy RVP: Žák věcně a jasně formuluje přečtený text; z přečteného textu žák pozná základní tvůrčí styl autora; žák se při ústním projevu vyjadřuje kultivovaně, používá spisovné jazykové prostředky

STRUKTURA AKTIVIT

1. Rozdělení do skupin

Učitel dá všem žákům pokyn zavřít oči. Na lavici před každého žáka položí obrázek se známou pohádkovou postavou. Poté dá pokyn, aby se žáci řadili do skupin podle pohádkových postav. Žáci se musí mezi sebou najít, ale nesmí si říct, o kterou postavu jde, nýbrž nonverbálně ukázat. Žáci jsou tak rozděleni do pěti skupin po 4-5 členech.

Každá skupina dostane natištěnou kapitolu z pohádky Zlatíčko. Jedna skupina dostane dvě, jelikož čtvrtá kapitola je velmi krátká. Je zapotřebí, aby se žáci připravili při čtení i na převyprávění příběhu a vhodně si jej rozdělili mezi sebe. Z důvodu velkého rozsahu ukázek je pohádka uvedena v příloze č. 4.

2. Převyprávění příběhu

Nyní mají žáci za úkol převyprávět příběh z dané kapitoly svým spolužákům. Zapojit se musí všichni ze skupiny. Mohou se vzájemně doplňovat, či na sebe navazovat.

3. Diskuse

Otázky k diskusi: Kdo podle vás neustále volal „Zlatíčko“? Kdo byl „Zlatíčko“? Myslíte si, že se po odjezdu Olgy oba hrdinové ještě setkali?

4. Pokračování příběhu

Jak by mohl příběh pokračovat? Žáci mají za úkol se ve skupinách shodnout na dokončení příběhu. Poté si vyslechneme jejich nápady.

6.1.4 Metodický list č. 4: Pohádka na pět slov

Metodický list je určen pro žáky od 12 do 14 let. Metodický list čerpá inspiraci z pohádky Rozprávka na päť slov z knihy Zelená kniha rozprávok. Prostřednictvím zvolených aktivit si žáci procvičí a rozvíjí svou slovní zásobu, svou tvořivost a fantazii. Pohádka je ve slovenštině. Učitel tento fakt může využít ve svůj prospěch a udělat díky tomu velmi zajímavou hodinu.

VLASTNÍ METODICKÝ LIST

Téma: Pohádka na pět slov
Vzdělávací cíl: Žáci se seznámí se slovenskou pohádkou Ľubomíra Feldeka, kterou si přečtou v jejím původním znění. Naučí se několik slovenských slovíček a pokusí se napsat krátkou pohádku obsahující pět stanovených slov po vzoru Feldekovy Pohádky na pět slov.
Výchovný cíl: Učitel vede žáky ke vzájemnému respektu, zvláště při prezentaci svých pohádek. Prostřednictvím samostatné práce žáci rozvíjejí svou slovní zásobu a svou tvořivost a fantazii.
Motivace: Práce s českými ekvivalenty slovenských slov, tvorba pohádky na pět slov – samostatná práce
Metody: Práce s textem, samostatná práce, prezentace pohádky
Pomůcky: Vytisknutý úryvek pohádky pro žáky, nastříhaná slova, klobouk či miska
Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy: Občanská výchova
Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace
Klíčové kompetence: Kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální
Výstupy RVP: Žák využívá nabyté znalosti z hodin českého jazyka ke stylisticky a gramaticky správnému písemnému projevu; žák rozlišuje mezi spisovnou

a nespisovnou češtinou a spisovné jazykové prostředky vhodně užívá při svém vlastním tvoření; z přečteného textu žák pozná základní tvůrčí styl autora

STRUKTURA AKTIVIT

1. Úryvek pohádky

Učitel žákům rozdá text s namnoženým úryvkem z pohádky Rozprávka na pät slov. Žáci mají tučně zvýrazněná slova, která dle učitelova odhadu nebudou znát. Nad úryvkem mají v tabulce všechna tučná slova přeložená do češtiny. Žáci se musí rozhodnout a přiřadit český ekvivalent ke slovenskému slovu. Poté si ještě učitel s žáky projde celý text, zda mu rozumí a společně si ho přečtou.

sebrali	do klína	udělejme	dozrály	podzimní	byla	řekl jsem	pohádku
	jakéhokoli	prohlíželi	přemýšleli	odkud	pět		

Jedného večera **som povedal** Oľge:

- Nadiktuj mi **päť** slov, napíšem **rozprávku**.

- Akých? Ja neviem, - povedala Oľga. – Z čoho?

- **Hocijakých!** Nerozmýšľaj! – povedal som. – Z toho, čo sme naposledy zažili. Ráno sme napríklad spolu jedli jabĺčko.

- Tak jabĺčko, - povedala Oľga.

- Ďalej, - povedal som.

- Jabĺčko, Vianoce, šatočky, Ľubka, radosť, - povedala Oľga.

V ten deň poobede sme sa prechádzali po meste, **prezerali** sme si vo výkladoch detské šatočky, stretli sme pred jedným výkladom dievčatko, ktoré sa volalo Ľubka, a **rozmýšľali** sme o tom, čo komu kúpime na Vianoce. Vedel som dobre, **odkiaľ** vzala Oľga slová šatočky, Ľubka, Vianoce! A slovo radosť? To pridala iste preto, aby tam bolo aj to, čo pritom všetkom cítila.

Mal som päť slov – napísal som takúto rozprávku:

Povedal som raz poobede:

- **Spravme** si, Oľga, Vianoce už v lete!

- Prečo nie, - povedala Oľga a zamĺkla.

Práve v tej chvíli **dozreli** za oknami jablká.

Jedno jablčko **jesenné** vetry do biela zlúpali.

Jabloň svietila ako maják, keď sú námorníci zúfali.

Jablčko zaplakalo, že mu je zima na svete.

Bola noc, obchody so šatočkami boli už zavreté.

A tak Oľga zašla von pod jabloň a triasla.

Jablčko spadlo jej do **lona** a jabloň zhasla.

Zobrali sme si ho domov a máme z neho radosť.

(Nazvúc ho Ľubkou, urobili sme úradným predpisom zadosť)...⁵⁴

2. Společné čtení pohádky / samostatná práce

Pohádku si po vysvětlení všech slov společně přečteme. Líbila se vám pohádka z pěti slov? Změnili byste některou její část? Pokud máme dostatek času, můžeme zadat žákům úkol, na ta samá slova zkusit napsat svůj příběh. Poté ho porovnáme s originálem.

3. Samostatná práce – tvorba pohádky na pět slov

Následuje samostatná práce žáků. Učitel má již připravená nastříhaná slova, která vloží do klobouku či nějaké nádoby. Pět žáků vybere z klobouku každý jedno slovo. Žáci napíší daná slova na tabuli. Pokud si některý z žáků vytáhne žolík, může zvolit slovo, které chce on. Poté přichází na řadu samostatná práce, kdy žáci mají za úkol napsat příběh zahrnující těch pět vybraných slov.

Slova k nastříhání

ZIMA	ŠKOLA	SLUNCE	KOLO
TEPLO	SVETR	VÁNOCE	NOS
PES	VLAK	STROM	KAMARÁD
DOVOLENÁ	DOBRODRUŽSTVÍ	VEČEŘE	ŽOLÍK ☺

4. Prezentace vlastních pohádek

Nyní někteří žáci představí své příběhy. Učitel také může vybrat všechny výtvary a oznámkovat je.

⁵⁴ FELDEK, Ľubomír. *Zelená kniha rozprávok*. Bratislava: Mladé letá, 1983. str. 59.

6.1.5 Metodický list č. 5: Živá báseň

Metodický list je určen pro 15leté žáky. Pracovat budeme s překladem Feldekovy básně Rozdíl, kterou přeložil básník Jiří Žáček a vybral ji do výboru básní, próz a esejů nazvaném Metafory. Učitel si dopředu připraví vytištěnou báseň, kterou rozstříhá na řádky. Vznikne tak 20 částí, které jsou dále rozděleny do čtyř dopisních obálek po pěti. Výběr v obálce na sebe musí navazovat a jednotlivé obálky také, proto je dobré označit si je od 1-4. První skupina pak s básní začíná a čtvrtá končí.

VLASTNÍ METODICKÝ LIST

Téma: Živá báseň
Vzdělávací cíl: Žáci se seznámí s básní Lubomíra Feldeka s názvem Rozdíl. Pokusí se ji uspořádat podle vlastní volby, aby se co nejvíce podobala originálu.
Výchovný cíl: Velký důraz je při aktivitě kladen na vzájemnou spolupráci a komunikaci žáků. Bez ní by nebylo možné aktivitu dokončit.
Motivace: Práce ve skupině, tvoření živé básně, rozbor básně Rozdíl
Metody: Skupinová práce, prezentace živé básně, rozbor básně
Pomůcky: Obálky s rozstříhanou básní, interaktivní tabule, vytištěná báseň
Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy: Občanská výchova
Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, člověk a společnost
Klíčové kompetence: Kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní
Výstupy RVP: Z přečteného textu žák pozná základní tvůrčí styl autora; žák využívá nabyté znalosti z hodin literatury k tomu, aby vhodně a systematicky pracoval s textem

STRUKTURA AKTIVIT

1. Rozdělení do skupin a zadání instrukcí

Žáci jsou rozděleni do 4 skupin. Nejprve učitel vysvětlí pravidla a poté rozdá každé skupině obálku s pěti verši. Dokud učitel neřekne, nesmí se žáci na lístečky s verši podívat. Skupiny jsou označeny tak, aby na sebe jednotlivé části básně navazovaly.

2. Samostatná práce

Následuje samostatná práce ve skupinách, kdy musí spolupracovat a navzájem si pomáhat, aby se správně žáci poskládali a báseň tak dávala smysl. Jedná se o složitější báseň, proto by měl být učitel při samostatné práci nápomocen. Učiteli však nejde o to, aby se žáci postavili přesně podle originálu. Chce, aby o básni přemýšleli, aby se zkusili domluvit a navzájem si poradili. Vzájemně tak kooperují a rozvíjí se tak pozitivní klima uvnitř třídy.

3. Presentace

Nyní se žáci postaví do čtyř řad od první do čtvrté skupiny. Následuje prezentace žáků. Každý žák přečte svůj verš a navazují na sebe. Učitel se poté zeptá žáků, jestli si myslí, že je báseň poskládána správně, nebo by se ještě někdo nechtěl přesunout.

4. Rozbor básně

Učitel následně promítne celou báseň na tabuli a každému žákovi ji rozdá natištěnou na papíře.

Rozdíl

Muž se snaží lež vyplivnout
ale ona se mu přilepí na patro
roste mu v ústech
a když se jí konečně zbaví
čím dál ji vyplivne
tím prudčeji se muži ta lež vrátí do úst
jako by byla na neviditelné gumě
a muž se jí nikdy nezbaví

a ví už navždy že to čeho se zbavil

je lež

Žena vypustí lež zlehýnka

jako by z úst do větru vypustila bublinu

a mohla by klidně odejít na opačnou stranu

ale žena jde za ní

a snaží se ji znova chytit do úst

poněvadž lež jí uniká

a žena si myslí že to co jí uniká

je pravda

A pravda zatím chodí po krásných dlouhých nohách⁵⁵

Otázky k básni:

- a) Proč autor báseň pojmenoval Rozdíl?
- b) O čem báseň je?
- c) Dokázali byste říci, jaké motivy se v básni vyskytují?
- d) Jak byste vysvětlili následující tvrzení v básni:

...a když se jí konečně zbaví čím dál ji vyplivne tím prudčeji se muži ta lež vrátí do úst...

...ale žena jde za ní a snaží se ji znova chytit do úst poněvadž lež jí uniká...

...a žena si myslí, že to, co jí uniká je pravda.

A pravda zatím chodí po krásných dlouhých nohách.

---

⁵⁵ FELDEK, Lubomír. *Metafory*. Bratislava: Československý spisovatel, 1988. str. 38.

6.1.6 Metodický list č. 6: Scénář

Metodický list je určen pro 13leté a 14leté žáky. Vychází z Pohádky o prvním záři, kterou Ľubomír Feldek zařadil do pohádkové knížky Modrá kniha pohádek. Žáci se na základě pohádky pokusí napsat scénář loutkové hry pro děti.

VLASTNÍ METODICKÝ LIST

Téma: Scénář
Vzdělávací cíl: Žáci se seznámí se základními pravidly tvorby scénáře a pokusí se společně vytvořit scénář z pohádky Ľubomíra Feldeka Pohádka o prvním záři.
Výchovný cíl: Prostřednictvím skupinové práce žáci rozvíjí své vztahy ve třídě, učí se spolupracovat a vhodně komunikovat. Zároveň budují svou tvořivost, fantazii a také slovní zásobu.
Motivace: Složení rozstříhané loutkové hry Sůl nad zlato, tvorba scénáře – skupinová práce, prezentace scénářů.
Metody: Práce ve skupině, práce s textem, převyprávění pohádky, tvorba scénáře, prezentace scénářů
Pomůcky: Obálky, rozstříhaná pohádka, vytištěná Pohádka o prvním záři
Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy: Občanská výchova, dramatická výchova
Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, člověk a společnost
Klíčové kompetence: Kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní
Výstupy RVP: Žák rozlišuje mezi spisovnou a nespisovnou češtinou a spisovné jazykové prostředky vhodně užívá při svém vlastním tvoření; žák využívá nabyté znalosti z hodin českého jazyka ke stylisticky a gramaticky správnému písemnému projevu; z přečteného textu žák pozná základní tvůrčí styl autora

STRUKTURA AKTIVIT

1. *Motivace*

Učitel žáky rozdělí do pěti skupin po pěti žácích. Každá skupina dostane obálku, ve které je připravená rozstříhaná loutková hra *Sůl nad zlato*. Úkolem žáků je hru složit a přečíst si ji. Pohádka je v celém znění uvedená v příloze č. 5.

2. *Pravidla pro tvorbu scénáře*

Učitel na přiložené loutkové hře ukáže, jak se tvoří scénář.

3. *Tvorba scénáře*

Poté, co učitel seznámil žáky s tvorbou scénáře, rozdá každé skupině vytištěnou Pohádku o prvním září. Žáci mají za úkol si pohádku přečíst a vytvořit scénář k loutkové hře, ve které budou vystupovat postavy z pohádky. Scénář by měl korespondovat se samotnou pohádkou, ale můžeme žákům dovolit lehké přetvoření, pokud budou chtít. Pohádka je v celém znění uvedená v příloze č. 6.

4. *Příprava na prezentaci scénářů*

Až žáci dokončí svůj scénář, mají čas na přípravu prezentace před spolužáky a učitelem. Prezentaci mohou pojmout buď jako přednes scénáře, nebo mohou podle scénáře hru zahrát, aby učitel a žáci mohli ohodnotit celou jejich práci.

6.1.7 Metodický list č. 7: Porovnání dvou básniček

Metodický list je určen pro 14leté a 15leté žáky. Vychází z básně *Báseň na motýlích křídlech*. Metodický list je zaměřen na porovnání slovenského originálu s českým překladem od Jiřího Žáčka.

VLASTNÍ METODICKÝ LIST

Téma: <i>Báseň na motýlích křídlech</i>
Vzdělávací cíl: Žáci se seznámí se slovenskou básní <i>Na motýlích křídlech</i> . Pokusí se ji porovnat s jejím českým překladem od Jiřího Žáčka.
Výchovný cíl: Učitel vede žáky k tomu, aby si vážili své vlasti. Prostřednictvím slovenské básně se žáci seznámí s historií Slovenské republiky a České republiky. Na základě skupinové práce žáci rozvíjí své vzájemné vztahy ve třídě a snaží se vhodně spolupracovat.

Motivace: Skládání básně, doplnění slov ze slovenské verze básně
Metody: Práce s textem, doplňování, diskuse, práce ve skupině
Pomůcky: Obálky, rozstříhané sloky básně, pracovní list – slovenská báseň s českým překladem
Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana
Mezipředmětové vztahy: Občanská výchova, přírodopis, zeměpis, dějepis
Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, člověk a společnost
Klíčové kompetence: Kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální
Výstupy RVP: Žák uceleně formuluje své dojmy z přečteného textu; žák využívá nabyté znalosti z oblasti literatury k práci s textem; z přečteného textu žák pozná základní tvůrčí styl autora; žák využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu

STRUKTURA AKTIVIT

1. *Skládání básně*

Žáci jsou rozděleni do šesti skupin. Každá skupina dostane obálku s rozstříhanou slokou básně. Obálka je označena číslem, o kterou sloku se jedná. Žáci mají za úkol danou sloku složit podle svého uvážení, jak si myslí, že je to správně.

2. *Kontrola*

Poté, co žáci svou práci dokončí, následuje kontrola jejich složených slok. Skupiny, které měly složit stejnou sloku, čtou po sobě. Tím si sami žáci mohou porovnat, zda báseň složili správně, nebo lépe než druhá skupina. Nakonec si přečteme obě varianty od všech skupin. Poté vybereme obálky s texty zpět.

3. *Rozbor básně*

Žákům rozdáme pracovní list se slovenským originálem a českým překladem básně. V české verzi jsou vynechaná slova. Žáci si je buď mohou doplnit, pokud si

je pamatují z předchozí aktivity, mohou je uhodnout ze slovenské verze, nebo si je řeknou s pomocí učitele. Český překlad básně je uveden v příloze č. 7.

*Dnes do môjho básnického obydlija
vletel motýľ,
na stole mi sedel
a ja som mu písal báseň krídla.
Myslel som si – zošit.
Ktože vedel.*

*Báseň potom odletela spolu s ním
a bude žiť, len kým žije motýľ,
nezachová sa tej básne ani rým,
čo by si ľud o sto rokov nôtil.*

*A aj dnes ju môže čítať iba kvet –
a nie celú,
motýľ neposedí –
a aj to len jeden kvet, kvet alfabet,
neuznaný dosiaľ mužmi vedy.⁵⁶*

*Možná žes ho taky zahlídla –
_____, co vletěl
do našeho bytu.
A já jsem mu napsal báseň _____.
Myslel jsem si –
píšu _____.*

*Báseň potom _____ spolu s ním
oknem na _____,
já se dobře díval.
Nezachová se z té básně ani _____,
který by lid za _____ zpíval.*

*Přečte si ji jenom jeden _____
(druhé květy, ty to nedovedou) –
jen ten jeden květ, květ alfabet,
neuznaný dosud vážnou _____.⁵⁷*

4. Kontrola

Nejprve učitel přečte slovenskou verzi básně. Pokud může učitel zařídit zvukovou nahrávku recitované básně v originálu, pustí ji žákům. Poté učitel vybere žáka, aby odrecitoval český překlad. Vyvoláme několik žáků, abychom měli představu, co do prázdných polí doplnili. Poté učitel promítne báseň na tabuli, žáci se mohou podívat, jak byli blízko originálu.

5. Rozbor básně

Báseň není pojmenovaná, proto žákům položíme otázku: „Jaký byste jí dali název?“

⁵⁶ FELDEK, Lubomír. *Kvet alfabet*. Bratislava: Československý spisovatel, 1976. str. 11.

⁵⁷ FELDEK, Lubomír. *Hra pro tvoje modré oči*. Praha: Albatros, 1989. str. 94.

Otázky k básni:

- a) Myslíte si, že se v obou případech jedná o stejnou báseň?
- b) Co si představíte pod spojením „květ alfabet“?
- c) Porovnejte obě verze, v čem jsou odlišné?
- d) Kterým jazykem je napsána originální verze básně Na motýlích křídlech?
- e) Co víte o naší společné minulosti se Slováký?
- f) Kdy se Československo rozdělilo?

6.1.8 Metodický list č. 8: Dotvoření příběhu

Metodický list je určen pro 12leté a 13leté žáky. Jako výchozí je použita pohádka Kouzelník a květinářka z pohádkové knížky Modrá kniha pohádek. V metodickém listu žáci budou pracovat s úryvky pohádky, které dotvoří podle své fantazie.

VLASTNÍ METODICKÝ LIST

Téma: Dotvoření příběhu
Vzdělávací cíl: Žáci vytvoří příběh, do kterého musí být zakomponována již daná část – úvod, průběh příběhu či závěr. Žák tak rozvíjí jak svou slovní zásobu, tak tvořivost. Dozvedí se také, co je to akrostich a rovnou si vyzkouší vytvořit svůj vlastní. Prostřednictvím textu se seznámí s osobností slovenského spisovatele Ľubomíra Feldeka.
Výchovný cíl: Žáci jsou vedeni k tomu, aby se nestyděli prezentovat svůj projev před ostatními a aby uměli sdělit svůj názor sobě navzájem.
Motivace: Tvorba akrostichu, vlastní tvorba příběhu, diskuse
Metody: Práce s textem, vyprávění, samostatná práce, diskuse
Pomůcky: Natištěné části pohádky, klobouk, pohádka Kouzelník a květinářka
Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy: Občanská výchova
Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace

Klíčové kompetence: Kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní

Výstupy RVP: Žák využívá nabyté znalosti z hodin českého jazyka ke stylisticky a gramaticky správnému písemnému projevu; z přečteného textu žák pozná základní tvůrčí styl autora; žák rozlišuje mezi spisovnou a nespisovnou češtinou a spisovné jazykové prostředky vhodně užívá při své vlastní tvorbě

STRUKTURA AKTIVIT

1. Motivace

Žáci mají za úkol napsat *akrostich*⁵⁸ na vlastní jméno. Obměnou můžou být jména významných osobností či míst. Jedná se o zahřívací aktivitu, kdy se žáci nabudí na hlavní samostatnou práci. Učitel může vybrat několik žáků, kteří své akrostichy přečtou. Pokud máme dost času, necháme přečíst všechny akrostichy. Žáci poté hlasují o ten nejpovedenější.

2. *Zadání samostatné práce*

Učitel si dopředu připraví tři části pohádky Kouzelník a květinářka. Jedna třetina žáků bude pracovat se začátkem pohádky – první část, druhá třetina s prostředním úryvkem pohádky – druhá část, a třetí třetina se závěrem pohádky – třetí část. Učitel si jednotlivé úryvky nastříhá, následně přehne. Všechny úryvky vloží do klobouku či do krabičky, ze které si každý žák vytáhne jeden úryvek. Dokud učitel neřekne, nesmí se na text žáci podívat. Poté, co si všichni žáci vybrali svůj úryvek, učitel zadá instrukce.

1. část – začátek pohádky

Žil v našem městě kouzelník jménem Baccardi a tomuto kouzelníkovi vzal jednou vítr z hlavy jeho kouzelnický cylindr. Dva týdny poletoval cylindr nad oblaky, přespávali v něm na svých dalekých cestách tažní ptáci. Po dvou týdnech však vítr pojednou ustal a kouzelnický cylindr sletěl z nebe do jednoho květinářství, rovnou mezi květináře. Bylo to květinářství květinářky Ramony. Téhož dne květinářka

---

⁵⁸ Akrostich je báseň postavená tak, aby počáteční nebo poslední hlásky, slabiky či slova veršů poskytl nějakou informaci.

s překvapením zjistila, že z jednoho květináče jí vyrostl podivný květ. Ale co květ! Stromček jako věšák. A na stromečku-věšáku visely podivné plody.⁵⁹

2. část – prostředek pohádky

Kouzelník Baccardi neváhal, nakoupil si za celou odměnu jídla a dosyta se najedl. Sytému člověku se pracovat nechce – i rozhodl se sytý kouzelník Baccardi, že z kuchařského zaměstnání, do něhož před chvílí nastoupil, zase vystoupí. A hned si taky začal sundávat z hlavy kuchařskou čepici. Jaký však byl jeho údiv, když zjistil, že má na hlavě místo kuchařské čepice kotlík. Ještě větší byl jeho údiv, když zjistil, že místo v kotlíku šlehal šlehačku v kuchařské čepici! Ale ze všeho nejvíc ho udivilo, když v šlehačce na dně kuchařské čepice našel své vlastní stopy! Hned si kouzelník Baccardi uvědomil, že toho ztraceného horolezce nevynesl ze sněhové závěje na dně propasti, ale vynesl ho ze šlehačkové závěje na dně kuchařské čepice. A hned věděl, že kuchařská čepice je kouzelnická! A když se od číšníka dověděl, že kuchařskou čepici zakoupil horský hotel v kloboučnictví kloboučnice Ramony, vydal se hned kouzelník Baccardi do toho kloboučnictví.⁶⁰

3. část – závěr pohádky

I podíval se kouzelník Baccardi dolů a co uviděl? Uviděl, že květináč, z kterého ten stromek-věšák roste, není květináč, ale že je to jeho vlastní kouzelnický cylindr. – Můj vlastní kouzelnický cylindr! Zvolal kouzelník Baccardi, vytrhl kouzelnický cylindr zpod stromku-věšáku a posadil si ho na hlavu. A v tom všecko zmizelo. I stromek-věšák, i kouzelnické klobouky-amplióny. Utichla píseň. A kloboučnice Ramona zvolala: – Tak! Ted' už nejsem ani kloboučnice, ani květinářka! Co mám teď být? – Moje zákonitá žena, řekl kouzelník Baccardi. A byla svatba. A na svatbu se dostalo mnoho svatebních hostů z celého světa a každý z nich přinesl nějaký květ, takže se opět mohlo kloboučnictví přejmenovat na květinářství.⁶¹

---

⁵⁹ FELDEK, Ľubomír. *Modrá kniha pohádek*. Bratislava: Columbus, 1991. ISBN 80-7136-053-8. str. 92.

⁶⁰ FELDEK, Ľubomír. str. 93.

⁶¹ FELDEK, Ľubomír. str. 95.

3. Samostatná práce – dotváření pohádky

Úkolem žáků je dotvořit pohádku tak, aby plynule navazovala na daný úryvek. Fantazii se meze nekladou. Důraz je zde kladen na rozvíjení slovní zásoby žáků a na vhodné kombinování slovních spojení.

4. Presentace vlastní tvorby

Vybraní žáci nyní před třídou přednesou svou verzi pohádky. Vhodné je, aby od každého úryvku zazněly alespoň dvě vlastní práce žáků kvůli srovnání. Učitel také může pohádky žáků vybrat a oznámkovat.

5. Čtení originální verze pohádky Kouzelník a květinářka

V tomto kroku záleží na učiteli, kolik mu zbývá minut do konce vyučování. Buď může pohádku žákům přečíst sám, nebo ji namnožit do dvojic a nechat žáky, aby si ji přečetli samostatně, či vyvolávat žáky ke čtení nahlas. Celé znění pohádky je uvedeno v příloze č. 8.

6. Diskuse

Pokud učiteli zbude čas, může se zaměřit na porovnání originální pohádky s tvorbou žáků. „Líbí se vám více originální pohádka od spisovatele Lubomíra Feldeka, nebo tvorba vaše či vašich spolužáků? Změnili byste nějakou věc na původní pohádce? Co se vám naopak líbí? Odkud si myslíte, že Lubomír Feldek pochází?“

6.1.9 Metodický list č. 9: Komiks

Metodický list je určen pro 12leté a 13leté žáky. Jelikož se v diplomové práci zmiňuje i jméno významného českého spisovatele Jiřího Žáčka, tento metodický list čerpá z jeho tvorby. Konkrétně je zde použita část pohádky Šípková Růženka. Jedná se o veršovanou pohádku převedenou do komiksové podoby, kterou ztvárnila ilustrátorka Barbora Botková.

VLASTNÍ METODICKÝ LIST

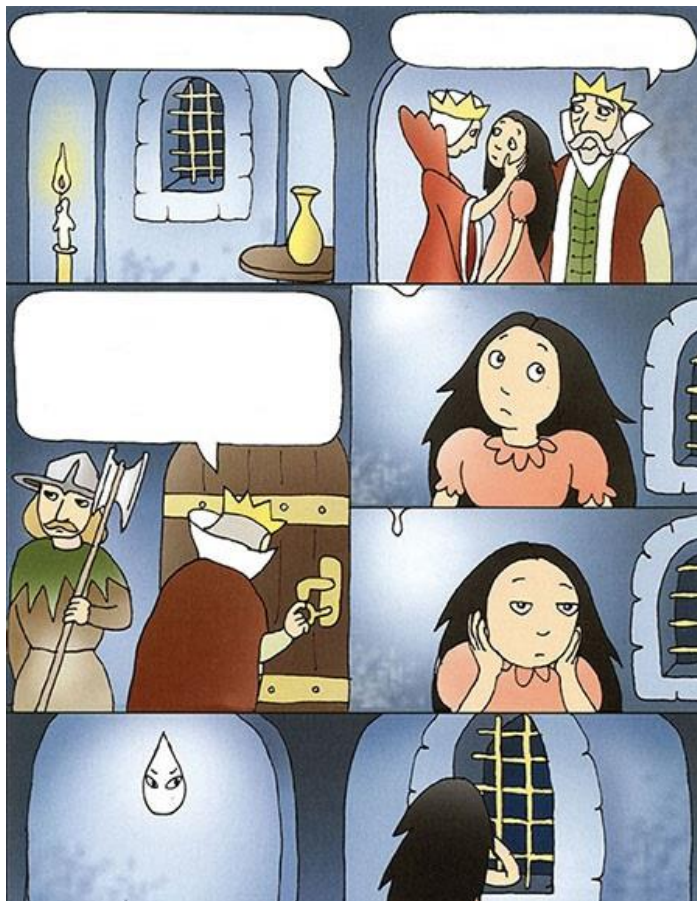
Téma: Komiks – Šípková Růženka
Vzdělávací cíl: Žáci se seznámí s tvorbou komiksu. Pokusí se ve skupině vytvořit pokračování uvedeného komiksu. Rozvíjejí svou tvořivost a fantazii. Žáci se zároveň seznámí s významnou literární osobností – Jiřím Žáčkem.
Výchovný cíl: Žáci rozvíjí své vzájemné vztahy ve třídě prostřednictvím skupinové práce. Učitel je vede k vzájemné podpoře a spolupráci, tím se také rozvíjí pozitivní klima ve třídě.
Motivace: Skládání komiksu, práce s komiksem, vlastní tvorba komiksu
Metody: Samostatná práce, práce s textem, skupinová práce, prezentace pohádek
Pomůcky: PPT prezentace se začátkem komiksové pohádky Šípková Růženka, papír A3
Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova
Mezipředmětové vztahy: Výtvarná výchova, občanská výchova
Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, člověk a společnost
Klíčové kompetence: Kompetence k učení, kompetence k řešení problému, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní
Výstupy RVP: Žák využívá nabyté znalosti z hodin českého jazyka ke stylisticky a gramaticky správnému písemnému projevu a k vlastní písemné tvorbě; žák rozlišuje mezi spisovnou a nespisovnou češtinou a spisovné jazykové prostředky vhodně užívá při svém vlastním tvoření

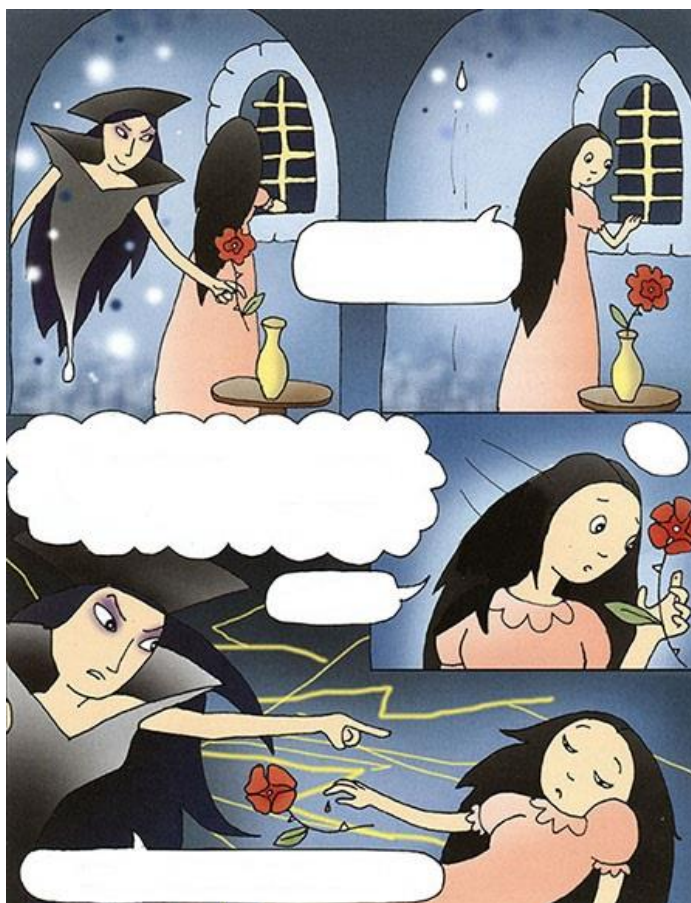
STRUKTURA AKTIVIT

1. Motivace

Žáci mají na interaktivní tabuli zobrazeny jednotlivé stránky části veršované pohádky bez textu, které jsou zpřeházené. Jejich úkolem je poskládat je tak, aby to dávalo smysl a uhodnout, o kterou pohádku se jedná. V krátkosti může učitel žákům představit významného českého spisovatele pro děti a mládež Jiřího Žáčka.

2. Samostatná práce

Žáci mají za úkol vytvořit do nakreslených bublin vhodný text, který bude korespondovat s obrázkem a zvolenou pohádkou. Učitel pak náhodně vyvolává žáky a ti říkají své návrhy.

3. Prezentace žáků

Nyní jsou žáci vyvoláni, aby přednesli svou komiksovou pohádku o Šípkové Růžence. Nakonec učitel přečte žákům původní text začátku pohádky (příloha č. 9).

4. Rozdělení žáků do skupin

Učitel žáky rozdělí do pěti skupin po pěti žácích (záleží na počtu žáků ve třídě). Při rozdělování může učitel využít barevné lepicí papírky. Všichni žáci zavřou oči a učitel každému z nich nalepí na čelo barevný papírek – zelený, žlutý, růžový, oranžový, modrý. Žáci se poté seskupí do skupin podle barevných papírků. Důležité je, že nesmí zaznít přímo název barvy. Žáci tak musí použít např. přirovnání – modrá – papírek má barvu jako nebe. Pokud chce učitel ušetřit čas, může si rozdělit žáky po svém.

5. Pokračování pohádky

Žáci mají nyní za úkol pokračovat v pohádce o Šípkové Růžence. Nejprve se musí dohodnout, kdo bude kreslit, kdo napíše text... Fantazii se opět meze nekladou, pokračování pohádky mohou žáci pojmut podle svého. Nemusí to být podle známého kontextu. Můžeme se tak setkat s moderním ztvárněním Šípkové Růženky. Učitel žákům rozdá čtvrtky ve velikosti A3 nebo A2, aby se jim tam jejich dílo vešlo.

6. Presentace pohádek

Žáci své výtvořiny prezentují před tabulí. Komiksy pak můžeme využít na zkrášlení školních stěn či nástěnek. Tvorbu žáků doporučujeme ohodnotit známkou.

6.1.10 Metodický list č. 10: Dopis od Ľubomíra Feldeka

Metodický list je určen pro žáky od 12let do 15let. Čerpá z života Ľubomíra Feldeka a z jeho tvorby. Prostřednictvím dopisu se žáci dozvědí několik informací o životě významného slovenského spisovatele. Metodický list můžeme použít jako doplnění k předchozím metodickým listům místo výkladu o Ľubomíru Feldekovi.

VLASTNÍ METODICKÝ LIST

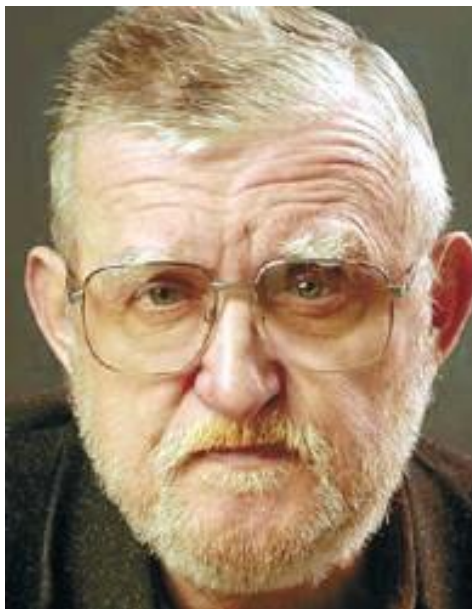
Téma: Ľubomír Feldek
Vzdělávací cíl: Žáci se seznámí s významným slovenským spisovatelem Ľubomírem Feldekem. Zároveň se učí pracovat s důležitými informacemi v textu.
Výchovný cíl: Prostřednictvím práce ve skupině žáci utužují své vztahy ve třídě, rozvíjí se pozitivní klima ve třídě, učí se vhodně komunikovat a pracovat v týmu, brát ohled na názor svých spolužáků.
Motivace: Portrét Ľubomíra Feldeka, dopis
Metody: Práce s textem, výklad, skupinová práce, diskuse
Pomůcky: Portrét Ľubomíra Feldeka, dopis
Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana
Mezipředmětové vztahy: Dějepis, zeměpis, občanská výchova

Vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, člověk a společnost
Klíčové kompetence: Kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální
Výstupy RVP: Žák jasně a zřetelně formuluje zjištěné poznatky z textu; žák rozlišuje hodnotné informace v textu od běžných, žák umí pracovat s textem a vytáhnout z něj potřebné informace, se kterými dál pracuje

STRUKTURA AKTIVIT

1. Rozstříhaný portrét Ľubomíra Feldeka

Žáci jsou rozděleni do pěti skupin po pěti (dle počtu žáků ve třídě). Každá skupina od učitele obdrží obálku s rozstříhaným portrétem Ľubomíra Feldeka. Jejich úkolem je portrét složit a pokusit se uhodnout, o kterého spisovatele se jedná. Jelikož se o slovenských spisovatelích neučí, učitel žákům jméno sdělí.

Obrázek č. 8: Ľubomír Feldek

2. Dopis „psaný“ Ľubomírem Feldekem

Poté, co žákům učitel sdělí jméno spisovatele Ľubomíra Feldeka, rozdá do skupin dopis se stručnými informacemi o životě a tvorbě Ľubomíra Feldeka. Dopis je sepsán učitelem tak, aby si žáci mysleli, že jim ho píše sám spisovatel. Na základě dopisu mají

žáci vybrat ty nejdůležitější informace o autorovi. Následně je žáci chodí postupně zapisovat na tabuli. Prostřednictvím této aktivity je dán důraz na orientaci v textu a na rozlišení důležité informace od té nevýznamné, což žákům dělá často problémy.

Milí žáci!

Jmenuji se Lubomír Feldek a rád bych vám o sobě napsal pár řádků, které vám pomohou lehčeji proniknout mezi slovenské autory. Ti jsou totiž stejně zajímaví jako ostatní světoví autoři, o kterých se učíte. Narodil jsem se 9. října 1936 v krásném slovenském městě Žilině. Pocházím ale z nedalekého menšího městečka Púchova. V současné době žiji se svou rodinou v Praze, kam jsme se přestěhovali v roce 1995. Čechy mám rád. Ještě aby ne, když jsem poloviční Čech. Můj otec totiž pocházel z Havlíčkova Brodu.

A jak jsem se vůbec k psaní dostal? Ke krásné literatuře mě to táhlo už od mala. Na střední škole jsem začal psát básně. Jedna z nich byla dokonce zveřejněna v časopise Kulturní život. Jmenovala se Píseň radosti. A jelikož se literatura stala mou velkou vášní, vystudoval jsem slovenský jazyk a literaturu na Vysoké škole v Bratislavě. Udělal jsem dobře, protože se literatura stala součástí mého života i života mé rodiny. Rád vzpomínám na své mladí, kdy jsme s dalšími mladými básníky založili tzv. Trnavskou skupinu. Chtěli jsme změnit pohled na tehdejší literaturu. Co vám budu povídat, myslím, že se nám to celkem povedlo. Za svou kariéru spisovatele jsem vystřídal několikrát místo redaktora v různých nakladatelstvích. Kvůli mým názorům na tehdejší režim jsem se také na několik let uchýlil k psaní na volné noze.

A co se týká mé tvorby? Doporučil bych vám přečíst si některé mé pohádky a básně, protože v sobě skrývají víc, než je na první pohled vidět. Dal jsem do nich svůj život, své zážitky, pocity, členy své rodiny a mé kolegy, strasti, prostě sám sebe. A které bych vám doporučil? To je těžké, protože všechny jsou pro mě velmi důležité a v každé knize je něco, co bych vám rád ukázal. Nicméně zkuste si prolistovat Modrou knihu pohádek, která byla mou první velkou pohádkovou knížkou, dále můžete pokračovat v Zelené knize pohádek či Modrozelené knize pohádek. Nejobsáhlejší mojí knihou je Velká kniha slovenských pohádek, která má nádherné ilustrace a určitě vás zaujme i výběrem pohádek. Pokud jste spíše na poezii, přečtěte si moji sbírku Na motýlích

křídlech nebo Hru pro tvoje modré oči. Napsal jsem toho daleko více, a dokonce i překládám, ale tohle by mohlo pro začátek stačit.

Doufám, že jsem vás moc nezahltil informacemi, ale napsat o sobě pouze pár řádků, to snad ani nejde. Přál bych si, aby se vám mé knížky líbily a abyste se k nim i po letech rádi vraceli, stejně jako já.

Váš Ľubo

3. *Zápis do sešitu a listování knížkami*

Žáci si nyní přepíší informace z tabule do sešitu. Učitel případně doplní potřebné informace, které na tabuli chybí. Může do hodiny přinést některé Feldekovy knihy, aby si je mohli žáci prolistovat. Je možno dopředu žákům říci, že si má každý půjčit v knihovně jednu knihu od spisovatele Ľubomíra Feldeka a pročíst si ji.

4. *Diskuse*

Učitel klade žákům otázky na téma Československo a rozvíjí tak diskusi.

- a) Znáte ještě některého slovenského spisovatele?
- b) Jak se jmenoval stát, ve kterém byli Češi i Slováci spoluobčané?
- c) Kdy došlo k rozdělení Československa?
- d) Co rozdělení Československa předcházelo?
- e) Kdy propukla Sametová revoluce?
- f) Víte, jak se jmenovala občanská hnutí, která vznikla v Praze a v Bratislavě?

7 ZÁVĚR

Ľubomír Feldek je významnou literární osobností, která měla a stále má velký vliv na rozvoj dětské literatury. Opomíjením jeho textů přichází čeští žáci o svébytný a zcela odlišný způsob literární tvorby, která mezi světovými a našimi autory nemá obdoby. Prostřednictvím jeho pohádek a básní nám otevřel svůj život, své srdce, které je plné dobrodružství jeho rodiny, přátel a kolegů, plné zajímavých příběhů, které si hrají s naší fantazií a které nás nutí přemýšlet nad samotným textem. Ačkoliv je Feldekova tvorba pro děti a mládež věnována především dětským čtenářům, své si v ní najde i čtenář dospělý. Ten v ní totiž může objevit to, co je dětskému čtenáři skryto mezi řádky.

Ľubomír Feldek již ve svém mládí upozornil na svůj výjimečný talent, který naplno využíval po celý svůj život a díky kterému vznikly autentické příběhy, ve kterých se seznámíme s jeho dětmi, manželkou Oľgou, kamarády a dalšími významnými osobami, které pro jeho život a tvorbu byly důležité, jako byl například Vítězslav Nezval, který se stal jeho životním vzorem. Feldek je originálním autorem, který nám svou tvorbou nepřipomíná tvorbu jiných autorů. Ve svém oboru vyniká originalitou, kterou svým dílům propůjčuje po celou dobu své spisovatelské kariéry.

Pomocí metodických listů, které jsou součástí diplomové práce, mohou učitelé svým žákům přiblížit osobnost tohoto jedinečného autora, mohou jim ukázat něco jiného než jednodušnost textů, které se vyskytují v českých čítankách. Feldekovy texty jsou hravé, plné nesmyslů, metafor, vtipů, hrajících si s dětskou fantazií. Učitel tomu všemu může ještě pomoci použitím vhodných aktivit, které prostřednictvím textů připraví.

POUŽITÁ LITERATURA

Odborná literatura

BÍLIK, René. *Lubomír Feldek*. Bratislava: Kalligram, 2000. ISBN 80-7149-360-0.

ČEŇKOVÁ, Jana a kol., 2006. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-095-X.

FELDEK, Ľubomír. *Slovenská literatúra v Prahe 2000*. Praha: Slovensko-český klub, 2000. ISBN 80-902893-1-2.

JANÁČEK, Pavel. *Česká a slovenská literatúra dnes*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 1997. ISBN 80-85778-19-X.

LUKÁŠ, Roman. *Rozdělení Československa: dvacet let poté: dějiny vzájemných vztahů Čechů a Slováků od vzniku společného státu až po jeho rozdělení pohledem obyvatel příhraničních oblastí*. Praha: Mladá fronta, 2013. ISBN 978-80-204-2864-6.

MIKULA, V. a kol. *Slovník slovenských spisovateľů*. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85983-57-5.

PALÁN, Aleš. *Zápisky o válce československé*. Praha: Kalich, 2012. ISBN 978-80-7017-176-9.

PAVULÁKOVÁ-ĎURINOVÁ, Nataša. *Bol som vlastne viac jako ostrovan*. In: Pohovorme si nielen o detskej literatúre. Bratislava: Mladé letá, 1991. ISBN 80-06-00364-5

RYCHLÍK, Jan. *Rozdělení Československa: 1989-1992*. Praha: Vyšehrad, 2012. ISBN 978-80-7429-296-5.

ŠMATLÁK, Stanislav. *Kvet alfabet alebo Nad detskou poéziou Ľubomíra Feldeka*. In: Kvet alfabet. Bratislava: Československý spisovateľ, 1976.

ŠUBRTOVÁ, Milena a kol. *Slovník autorů pro děti a mládež II. Čeští spisovatelé*. Praha: Libri, 2012.

Internetové zdroje

LEJSKOVÁ, Michaela. *Jiří Žáček – básník a spisovatel*. Profesní magazín Best of... o lidech vynikajících ve svých profesích. [online]. 21. 5. 2012. [cit. 12. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ibestof.cz/media-a-literatura/jiri-zacek---basnik-a-spisovatel.html>

LEJSKOVÁ, Michaela. *Jiří Žáček – básník a spisovatel*. Profesní magazín Best of... o lidech vynikajících ve svých profesích. [online]. 21. 5. 2012. [cit. 14. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.ibestof.cz/media-a-literatura/jiri-zacek---basnik-a-spisovatel.html>

STIBOR, Vladimír. *Jiří Žáček: Nejlepší básně mají zůstat nenapsané. Jiří Žáček*. [online]. 02/2009 [cit. 17. 8. 2017]. Dostupné z: <http://www.jirizacek.cz/rozhovor-10.html>

STIBOR, Vladimír. *Jiří Žáček: Nejlepší básně mají zůstat nenapsané. Jiří Žáček*. [online] 02/2009. [cit. 14. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.jirizacek.cz/rozhovor-10.html>

Čítanky

ANDERLOVÁ, J. *Čítanka pro 8. ročník*. Praha: SPN, 1972.

BRADÁČOVÁ, L. a kol. *Čítanka pro 6. ročník*. Všeň: Alter, 1998. ISBN 80-85775-74-3.

ČEŇKOVÁ, J. a kol. *Čítanka pro 6. ročník základní školy*. Praha: Fortuna, 1995. ISBN 80-7168-253-5.

ČEŇKOVÁ, J. a kol. *Čítanka pro 7. ročník základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Praha: Fortuna, 1996. ISBN 80-7168-331-0.

ČEŇKOVÁ, J. a kol. *Čítanka pro 8. ročník základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Praha: Fortuna, 1998. ISBN 80-7168-526-7.

ČEŇKOVÁ, J. a kol. *Čítanka pro 9. ročník základní školy a pro odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Praha: Fortuna, 1998. ISBN 80-7168-580-1.

DOROVSKÁ, D. *Čítanka 6*. Olomouc: Prodos, 1998. ISBN 80-7230-018-0.

DOROVSKÁ, D. *Čítanka 7*. Olomouc: Prodos. 1998. ISBN 80-7230-037-7.

- DOROVSKÁ, D. *Čítanka 8*. Olomouc: Prodos. 2000. ISBN 80-7230-065-2.
- DOROVSKÁ, D. *Čítanka 9*. Olomouc: Prodos. 2001. ISBN 80-7230-102-0.
- FIALOVÁ, Z. *Čítanka s literární výchovou pro 6. ročník*. Praha, 1997. ISBN 80-902223-5-8.
- FIALOVÁ, Z. *Čítanka s literární výchovou pro 7. ročník*. Praha, 1998. ISBN 80-902223-6-6.
- FIALOVÁ, Z. *Čítanka s literární výchovou pro 8. ročník*. Praha, 1998. ISBN 80-902223-7-4.
- FIALOVÁ, Z. *Čítanka s literární výchovou pro 9. ročník*. Praha, 1998. ISBN 80-86237-00-1.
- FORST, V. a kol. *Literární výchova pro 8. ročník základní školy*. Praha: SPN, 1983.
- HÁJKOVÁ, A. *Čítanka pro 6. ročník základní školy*. Praha: SPN, 1985.
- HANZOVÁ, M. a kol. *Čítanka pro 6. ročník základní školy a pro primu osmiletého gymnázia*. Havlíčkův Brod: Fragment, 1997. ISBN 80-7200-121-3.
- HANZOVÁ, M. a kol. *Čítanka pro 7. ročník základní školy a pro sekundu osmiletého gymnázia*. Havlíčkův Brod: Fragment, 1998. ISBN 80-7200-198-2.
- HANZOVÁ, M. a kol. *Čítanka pro 8. ročník základní školy a pro tercii osmiletého gymnázia*. Havlíčkův Brod: Fragment, 1998. ISBN 80-7200-196-3.
- HANZOVÁ, M. a kol. *Čítanka pro 9. ročník základní školy a pro kvartu osmiletého gymnázia*. Havlíčkův Brod: Fragment, 1999. ISBN 80-7200-282-1.
- HORÁČKOVÁ, M. a kol. *Čítanka pro 8. ročník ZŠ a příslušné ročníky víceletých gymnázií*. Všeň: Alter, 2015. 978-80-7245-307-8.
- JUNGMANN, M. *Čítanka pro 10. postupný ročník všeobecně vzdělávacích škol*. Praha: SPN, 1955.
- LEDERBUCHOVÁ, L. *Čítanka 6 učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2003. ISBN 80-7238-248-9.
- LEDERBUCHOVÁ, L. *Čítanka 7 učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2004. ISBN 80-7238-323-X.

- LEDERBUCHOVÁ, L. *Čítanka 8 učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň, 2005. ISBN 80-7238-422-8.
- LEDERBUCHOVÁ, L. *Čítanka 9 učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň, 2006. ISBN 80-7238-539-9.
- LÍSKOVCOVÁ, M. *Čítanka pro 7. ročník ZŠ a příslušné ročníky víceletých gymnázií*. Všeň: Alter, 2014. ISBN 978-80-7245-291-0.
- LÍSKOVCOVÁ, M. *Čítanka pro 9. ročník ZŠ a příslušné ročníky víceletých gymnázií*. Všeň: Alter, 2015. ISBN 978-80-7245-274-3.
- MARTINKOVÁ, Věra. *Malá čítanka 6*. Praha: Trizonia, 1998. ISBN 80-85573-78-4.
- MARTINKOVÁ, Věra. *Malá čítanka 7*. Praha: Trizonia, 1998. ISBN 80-85573-83-0.
- PAVEL, B. a kol. *Čítanka pro 9. ročník*. Praha: SPN, 1972.
- RZOUNEK, V. *Čítanka pro 9. postupný ročník všeobecně vzdělávacích škol*. Praha: SPN, 1957.
- SLABÝ, Z. K. *Čítanka 6. Literární výchova pro 6. ročník základní školy*. Praha: SPN, 1995. ISBN 80-85937-21-2.
- SOUKAL, J. *Čítanka 9. Literární výchova pro 9. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Praha: SPN, 1996. ISBN 80-85937-28-X.
- SOUKAL, J. *Čítanka 6. Literární výchova pro 6. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Praha: SPN, 1997. ISBN 80-85937-85-9.
- SOUKAL, J. *Čítanka 7. Literární výchova pro 7. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Praha: SPN, 1997. ISBN 80-85937-55-7.
- SOUKAL, J. *Čítanka 8. Literární výchova pro 8. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Praha: SPN, 1996. ISBN 80-85937-39-5.
- ŠTĚPÁN, L. *Čítanka plná humoru pro 6. ročník. Výběrové texty literární a výtvarné výchovy pro 6. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Liberec: Dialog, 2003. ISBN 80-86218-92-9.
- ŠTĚPÁN, L. *Čítanka plná humoru pro 7. ročník. Výběrové texty literární výchovy 7. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Liberec: Dialog, 1998. ISBN 80-86218-04-X.

ŠTĚPÁN, L. *Čítanka plná humoru pro 8. ročník. Výběrové texty literární a výtvarné výchovy pro 8. třídu základní školy a odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Liberec: Dialog, 2002. ISBN 80-86218-80-5.

ŠTĚPÁN, L. *Čítanka plná příběhů pro 9. ročník – Výběrové texty literární a výtvarné výchovy pro 9. třídu základní školy a odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Liberec: Dialog, 2003. ISBN 80-86218-86-4.

Knihy Ľubomíra Feldeka

ERBEN, Karel Jaromír. *Kytica*. 2. vydání. Bratislava: Mladé letá, 1981. (přeložil Ľubomír Feldek)

FELDEK, Ľubomír. *Dveře do pohádek*. Praha: Columbus, 2013. ISBN 978-80-87588-32-1.

FELDEK, Ľubomír. *Hra pro tvoje modré oči*. Praha: Albatros, 1989.

FELDEK, Ľubomír. *Hudba před milováním*. Praha: Mladá fronta, 1983.

FELDEK, Ľubomír. *Jantárový svet*. Bratislava: Mladé letá, 1977.

FELDEK, Ľubomír. *Keď sme brali do rúk budúcnosť: dni, dokumenty, doslov*. Bratislava: Archa, 1990.

FELDEK, Ľubomír. *Kolko jahôd rastie na mori*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1992. ISBN 80-220-0399-9.

FELDEK, Ľubomír. *Kvet alfabety*. Bratislava: Československý spisovateľ, 1976.

FELDEK, Ľubomír. *Metafory*. Praha: Československý spisovateľ, 1988.

FELDEK, Ľubomír. *Modrá kniha pohádek*. Praha: Albatros, 1976.

FELDEK, Ľubomír. *Modrá kniha pohádek*. Bratislava: Columbus, 1991. ISBN 80-7136-053-8.

FELDEK, Ľubomír. *Modrá kniha rozprávok*. Bratislava: Columbus, 1991. ISBN 80-7136-041-4.

FELDEK, Ľubomír. *Moja prvá dúha*. Bratislava: Mladé letá, 1984.

FELDEK, Ľubomír. *Papagáj Columbus v štáte Pennsylvania*. Bratislava: Columbus, 1991. ISBN 80-7136-001-5.

- FELDEK, Ľubomír. *Pohádky vám dneska hrajem ozdobené zlatým rámem*. Bratislava: Mladé letá, 1974.
- FELDEK, Ľubomír. *Rýmy a šprýmy*. Praha: Albatros, 1980.
- FELDEK, Ľubomír. *Slovák na Venuši*. Praha: Primus, 2006. ISBN 80-86207-64-1.
- FELDEK, Ľubomír. *Teta neteta*. Praha: Sdružení přátel divadla, 1996.
- FELDEK, Ľubomír. *This side up*. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-008-7.
- FELDEK, Ľubomír. *Van Stiphout*. Praha: Práce, 1984.
- FELDEK, Ľubomír. *Zelené jelene*. Bratislava: Mladé letá, 1968.
- FELDEK, Ľubomír. *Zelená kniha rozprávok*. Bratislava: Mladé letá, 1983.
- FELDEK, Ľubomír. *Zvířecí báje*. Liberec: Severočeské nakladatelství, 1970.
- FELDEK, Ľubomír. *Pät'krat Botafogo*. Bratislava: Tatran, 1978.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Obrazobáseň

Čerpáno z: FELDEK, Ľubomír. *Zelená kniha rozprávok*. Bratislava: Mladé letá, 1983. str. 157.

Obrázek č. 2: Myšlenková mapa

Čerpáno z: vlastní výtvor.

Obrázek č. 3: Ilustrace Edwarda Leara

Čerpáno z: FELDEK, Ľubomír. *Kolko jahod rastie na mori*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1992. ISBN 80-220-0399-9. str. 51.

Obrázek č. 4: Ilustrace Edwarda Leara

Čerpáno z: <http://www.nonsenselit.org/Lear/MN/mn061.gif>

Obrázek č. 5: Ilustrace Edwarda Leara

Čerpáno z: <http://www.mamalisa.com/images/blog/image313.png>

Obrázek č. 6: Ilustrace Edwarda Leara

Čerpáno z: FELDEK, Ľubomír. *Kolko jahod rastie na mori*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1992. ISBN 80-220-0399-9. str. 36

Obrázek č. 7: Ilustrace Edwarda Leara

Čerpáno z: FELDEK, Ľubomír. *Kolko jahod rastie na mori*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1992. ISBN 80-220-0399-9. str. 24

Obrázek č. 8: Ľubomír Feldek

Čerpáno z: http://hnonline.sk/sites/default/files/attachments/images/50/13039050-lubomir-feldek_v.jpg

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Ilustrace pohádky *Rozprávka o papieri so známou vôňou* od Albína Brunovského

Čerpáno z: FELDEK, Lubomír. *Zelená kniha rozprávok*. Bratislava: Mladé letá, 1983. str. 52.

Příloha č. 2: Ilustrace pohádky *Meluzína Josefína* od Albína Brunovského

Čerpáno z: FELDEK, Lubomír. *Modrá kniha rozprávok*. Bratislava: Columbus, 1991. ISBN 80-7136-041-4. str. 97.

Příloha č. 3: Ilustrace básně *Devätoro remesiel* od Miroslava Cipára

Čerpáno z: FELDEK, Lubomír. *Jantárový svet*. Bratislava: Mladé letá, 1977. str. 60.

Příloha č. 4: Pohádka *Zlatičko*

Čerpáno z: FELDEK, Lubomír. *Modrá kniha rozprávok*. Bratislava: Columbus, 1991. ISBN 80-7136-041-4. str. 107-121.

Příloha č. 5: Loutková hra *Súl nad zlato*

Čerpáno z: FELDEK, Lubomír. *Pohádky vám dneska hrajem ozdobené zlatým rámem*. Bratislava: Mladé letá, 1974. str. 6-9.

Příloha č. 6: *Pohádka o prvním září*

Čerpáno z: FELDEK, Lubomír. *Modrá kniha pohádek*. Bratislava: Columbus, 1991. ISBN 80-7136-053-8. str. 69-71.

Příloha č. 7: *Báseň na motýlích křídlech*

Čerpáno z: FELDEK, Lubomír. *Hra pro tvoje modré oči*. Praha: Albatros, 1989. str. 94.

Příloha č. 8: Pohádka *Kouzelník a květinářka*

Čerpáno z: FELDEK, Lubomír. *Modrá kniha pohádek*. Bratislava: Columbus, 1991. ISBN 80-7136-053-8. str. 92-95.

Příloha č. 9: Komiks *Šípková Růženka*

Čerpáno z: Oficiální stránky Jiřího Žáčka <http://www.jirizacek.cz/ukazky-tvorba-pro-deti.html>

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Příloha č. 4

I. KAPITOLA, ve které se dovíš, jak jsme slyšeli volat „Zlatíčko!“

Vyšli jsme tedy od domu, kde bydlela Olga se svými rodiči, a šli jsme a drželi se přitom za ruce. – Dejte si pozor, zavolala za námi Olžina maminka, – ať neskočíte za mostem do jámy! – Dobrá, zavolali jsme. – Dáme! A šli jsme a právě jsme přecházeli most, když tu se zčistajasna, kde se vzalo tu se vzalo, ozvalo docela nablízku volání: – Zlatíčko!

Jednoho dne jsme se já a má nejlepší kamarádka Olga vydali k řece. K řece se od domu, kde bydlela Olga se svými rodiči, šlo tak, že se přešel most, pak se za mostem dávalo pozor, aby se neskočilo do jámy, a za jámou už byly dřevěné schůdky, které vedly dolů pod most, a pod mostem byly staré sudy od smůly a za těmi sudy byla už řeka.

Rozhlédl jsem se, kdo by to mohl volat. I Olga se rozhlédla, kdo by to mohl volat. Ale široko daleko nebylo krom nás dvou ani živáčka. A tak jsem se bál, že se mi to zdá. A také Olga se bála, že se jí to zdá. – Proč se rozhlížíš? zeptal jsem se Olgy. – A proč ty? zeptala se mě Olga. – Já jen tak, řekl jsem. – Já taky jen tak, řekla Olga. A šli jsme dál.

Přešli jsme most, za mostem jsme si dávali pozor, abychom neskočili do jámy, a za jámou už byly dřevěné schůdky a po těch jsme začali sestupovat dolů. Ale ještě jsme úplně dolů nesešli, byli jsme teprve vpůli, když tu se zčistajasna, kde se vzalo tu se vzalo, ozvalo docela nablízku volání: – Zlatíčko!

Pohlédl jsem na schůdky před sebe dolů, ohlédl jsem se na schůdky před sebe dolů, i Olga se ohlédla na schůdky za schůdky za sebe nahoru, zase však, jako předtím, nebylo v tu chvíli široko daleko krom nás dvou ani živáčka.

A tak jsem se zase bál, že se mi to zdá. A taky Olga se zase bála, že se jí to zdá. – Proč se rozhlížíš? Volal někdo? zeptal jsem se Olgy. – A proč ty? Volal někdo? zeptala se mě Olga. – Já se rozhlížím jen tak, řekl jsem. – Já taky jen tak, řekla Olga. A šli jsme dál.

Sešli jsme dolů po schůdkách a byli jsme pod mostem a vešli jsme mezi ty staré sudy od smůly a za nimi jsme už uslyšeli řeku, když tu se zčistajasna, kde se vzalo tu se vzalo, ozvalo docela nablízku volání: – Zlatíčko!

A bylo to právě v takovou chvíli, kdy jsem já neviděl na Olgu a Olga neviděla na mne, neboť jsme obcházeli jeden velký sud, Olga zprava, já zleva.

A tak jsem přiložil ucho k tomu sudu, protože jsem si myslel, že to volá něco v něm, a zavolal jsem tichoulinec, tak, aby to Olga na své straně sudu neslyšela: – Volá tu někdo Zlatíčko?

A Olga na své straně také přiložila ucho k tomu sudu, protože myslela, že to volá něco v něm, a uslyšela mě, jak tichoulinec volám, a zavolala: – Někdo volá, ale nevím kdo. – A na koho to volá, co myslíš? zavolal jsem na své straně sudu. – Já nevím, možná že na nás, zavolala Olga na své. – Ale vždyť ani jeden se nejmenujeme Zlatíčko, zavolal jsem. – Možná že neví, jak se jmenujeme, zavolala Olga. – A co myslíš, že chce? zavolal jsem. – Možná že nás potřebuje, anebo si možná myslí, že ho potřebujeme, zavolala Olga. – Tak ho pojd' hledat, řekl jsem. – Tak pojd', řekla Olga.

A vyšli jsme zpoza velkého sudu, Olga zprava, já zleva, chytili jsme se znovu za ruce, zapomněli jsme na to, že jsme chtěli jít k řece, kterou už za sudy bylo slyšet, a začali jsme hledat toho, kdo volal Zlatíčko.

II. KAPITOLA, ve které se dovíš, jak jsme hledali toho, kdo volal „Zlatíčko!“, a jak jsme se polekali pana Lola Matrly

Nejdřív jsme zavolali mezi starými sudy: – Haló! Volal tu někdo Zlatíčko? Ale nikdo se nám neozval.

Vyšli jsme z bludiště starých sudů a začali jsme stoupat nahoru po dřevěných schůdkách, a když už jsme byli vpůli, zůstali jsme stát a podruhé jsme zavolali: – Haló! Volal tu někdo Zlatíčko? Ale nikdo se nám neozval.

Vyšli jsme po schůdkách až nahoru, před mostem jsme si dali pozor, abychom neskočili do jámy, vešli jsme na most a na mostě jsme zůstali stát a potřetí jsme zavolali: – Haló! Volal tu někdo Zlatíčko? Ale nikdo se nám neozval.

Jen kde se vzal tu se vzal, objevil se starý šedý vrabec. Objevil se, zatřepetal křídly a sedl na nedaleké otevřené okno. A zevnitř se ozval čísi hlas: – Á, starý známý. Dobrý večer. – Vždyť už je večer, řekla Olga. – Honem domů, nebo bude mít maminka strach. – Tak si pospěšme, řekl jsem. A honem jsem šli domů.

Před domem, kde bydlela Olga se svými rodiči, už chodila sem tam Olžina maminka a měla strach. – Kde jste, děti, nevidíte, že je už večer? zvolala. – Tady jsme, zvolali jsme. – Vidíme, že je už večer, ale nevšimli jsme si, jak přišel, protože na nás kdosi volal Zlatíčko a my jsme ho hledali. – Kdože to na vás volal? Zeptala se Olžina maminka. – To právě nevíme, řekl jsem. – Nechtěl se nám ukázat, řekla Olga. – Maminko, nevíš, kdo by to mohl být? – Nevím, řekla Olžina maminka. – A už ať jsi u stolu. Jak dlouho mám na tebe čekat s večeří?

A vtom, právě když Olžina maminka mluvila, kde se vzalo tu se vzalo, ozvalo se docela nablízku volání: – Zlatíčko! – Ted', maminko! Slyšela jsi to? zvolala Olga. – Tady to někde bylo, v lopuchu u plotu, zvolal jsem a nadzvedl jeden lopuchový list, jenomže asi ne ten pravý. – Nic jsem neslyšela, řekla Olžina maminka. – Radši už běž i ty domů, maminka jistě bude mít o tebe strach. A tak jsem běžel domů. A byla noc a spali jsme a na všechno jsme zapomněli, a ráno jsme vstali a zase si na všechno vzpomněli. To ráno jsem řekl své mamince: – Na shledanou, maminko, jdu za mou kamarádkou Olgou. – Dobře, řekla maminka, – a nedivočte, ať se vám něco nestane. – Neboj se, maminko, my máme vážnou práci, řekl jsem. – Vážnou práci? ptala se maminka. – Jakou vážnou práci? – Kdosi na nás pořád volá a my ho chceme najít, řekl jsem. – Dejte si pozor, aby vám něco neudělal, řekla maminka. – Neboj se, maminko, on nic nedělá, řekl jsem. – On volá Zlatíčko. A tak jsem zas běžel ke své nejlepší kamarádce Olze.

U domu, kde bydlela Olga se svými rodiči, byla zahrádka a v té zahrádce byla lavička pod bezem. Vešli jsme do té zahrádky, sedli jsme na tu lavičku pod bezem a přemýšleli, jak budeme dál hledat toho, kdo na nás včera volal Zlatíčko. – Co myslíš, zavolá ještě? zeptala se Olga. – Zavolá, řekl jsem. To jsme vymysleli a přemýšleli jsme dál. – A co myslíš, máme na něho taky zavolat? zeptal jsem se. – Máme, řekla Olga. To jsme vymysleli a přemýšleli jsme dál. – A co myslíš, ukáže se? zeptala se Olga. – Já nevím, řekl jsem. To jsme vymysleli a víc jsme vymyslet nemohli. – Včera jsme na něj třikrát zavolali: – Haló! Volal tu někdo Zlatíčko, a neukázal se, řekl jsem a zesmutněl jsem. – Ano. Kdopak ví, proč? řekla Olga a zesmutněla.

A když jsme zesmutněli, chtěli jsme se znovu rozveselit. A abychom se rozveselili, začali jsme si zpívat. A zrovna když jsme si zpívali, šel po pěšině za plotem pan Lolo Matrla, malíř a natěrač, se štětkou a se žebříkem. Slyšel nás, zůstal stát a zavolal: – Haló! Kdo si tu zpívá? A my jsme se ho polekali, přestali jsme zpívat a zůstali jsme sedět jako pěny.

Pan Lolo Matrla přiložil oko ke škvíře v plotě, škvírou se podíval a znovu zavolal: – Haló! Kdo si to tu zpívá? A my jsme se ho polekali ještě víc a seděli jsme ještě víc jako pěny než předtím. A tu si pan Lolo Matrla položil štětku na zem, žebřík opřel o plot a začal lézt po žebříku nahoru. A jak lezl, tak si zpíval: – Haló! Kdo si to tu zpívá?

A když dozpíval, byl nahoře, nad plotem vykukovala jeho hlava a ta jeho hlava nás uviděla a zasmála se. A my, když jsme uviděli tu jeho smějící se hlavu, přestali jsme se bát a taky jsme se zasmáli. – My si zpíváme, pane Lolo Matrlo, řekla Olga. – A taky vy si zpíváte, řekl jsem já. – Tak je to v pořádku. Kdo si zpívá, pookřívá. Jenom si zpívejte, já budu taky, řekl pan Lolo Matrla, a jen co to řekl, zmizela jeho smějící se hlava za plotem, pan Lolo Matrla slezl po žebříku zas dolů, vzal žebřík, zvedl štětku ze země a šel dál. – Už vím, proč se nám neukázal ten, co na nás volal Zlatíčko, zvolala najednou Olga. – On se nás polekal! – A proč by se nás měl polekat? podivil jsem se.

– Abys věděl, tak proto, zvolala Olga, – že jsme na něho volali: – Haló! Volal tu někdo Zlatíčko?! Copak jsme se taky nepolekali, když na nás pan Lolo Matrla volal: – Haló! Kdo si to tu zpívá?! A jak jsme se polekali! I ten, co volal Zlatíčko, se polekal. Nesmíme na něj tak volat, když chceme, aby se nám ukázal! – No dobrá, řekl jsem, – ale jak tedy, když ne tak? – Já nevím, řekla Olga. – Tak musíme najít někoho moudrého, kdo to ví, řekl jsem. A protože nejmoudřejší bývají knihovníci, vydali jsme se za starým knihovníkem do městské knihovny.

III. KAPITOLA, ve které se dovíš, jak jsme se radili se starým knihovníkem

Městská knihovna byla na náměstí. Byl to dům plný knih. Tolik tam bylo knih, že byly naskládány i v oknech, a v městské knihovně bylo stále šero, protože tam nemělo kudy proudit světlo. Ale starý knihovník viděl dobře.

Starý knihovník byl nejen velmi moudrý, ale měl také velmi dlouhé vousy. A těmi velmi dlouhými vousy utíral každý den knihy, na které usedal prach. A každý večer, když zamkl městskou knihovnu, šel se projít daleko za město, aby mu vítr zas všechen prach z vousů vyfoukal. A vítr mu opravdu vyfoukal každý večer z vousů všechen prach a místo prachu mu nafoukal do vousů svatojánské mušky. Ty potom celý další den knihovníkovi svítily, takže mu v městské knihovně nevadilo šero.

Do městské knihovny chodilo málo lidí, ale starý knihovník stále na knihách utíral prach, protože stále věřil, že někdo přijde. Když jsme však s Olgou za ním přišli, nebyl

krom něho v knihovně vůbec nikdo. – Dobrý den, pozdravili jsme ve dveřích. – No tohle, řekl starý knihovník. – Taková návštěva! Vítám vás, děti, a pojd'te dál. Co byste si přály? Jdete si vypůjčit Robinsona Crusoa, anebo Pohádku o rybářovi a rybce? – Nepřišli jsme si vypůjčit ani Robinsona Crusoa, ani Pohádku o rybářovi a rybce, strýčku knihovníku, řekla Olga. – My se vás přišli zeptat, jestli nemáte nějakou takovou knihu, ve které bychom se dočetli, kdo to volá Zlatíčko a jestli to volá na nás, řekl jsem já. – A jestli volá na nás, jak máme volat my na něho, aby se nám ukázal, řekli jsme oba dva. – Někdo že volá Zlatíčko? A vám se zdá, že to volá na vás? Zajímavé! Něco takového jsem ještě neslyšel, řekl starý knihovník. – A vy nevíte, jak volat na něj, aby se vám ukázal? No, podíváme se, podíváme, jestli se v nějaké knize něco o tom píše.

A když to starý knihovník řekl, vešel za velký regál plný knih, a sotva tam vešel, hned odtud zas vyšel, nesl pod paží jednu starou knihu a říkal: – Tak, všechny knihy jsem prošel a tohle je všechno, co jsem našel. O tom, kdo volá Zlatíčko, se nepíše v žádné knížce, jenom v téhle, co ji napsal básník Erben a co se jmenuje Kytice, se píše: ...a zlatoušky na stěnu tomu, kdo se postí.

Znamená to, že ten, kdo se postí, uvidí na stěně zlatá prasátka. Zlaté prasátko se v básnické řeči řekne zlatoušek. Pomohlo vám to nějak? – Vůbec ne, řekli jsme smutně. – Co máme z toho, že zlaté prasátko se v básnické řeči řekne zlatoušek, když nevíme, kdo to na nás volá Zlatíčko? – Hm, zamyslel se starý knihovník, – a co jestli to na vás volá ono? – Kdo ono? podivili jsme se. – No přece ono, zlaté prasátko! zvolal starý knihovník. – Když o tom tak přemýšlím, tak si myslím, že zlatoušek a Zlatíčko by mohlo být to samé. A to znamená, že i Zlatíčko je vlastně zlaté prasátko. A to zlaté prasátko se chce s vámi seznámit. A kdo se chce s někým seznámit, musí se nejprve představit. A představujeme se tak, že řekneme svoje jméno. A tak i to zlaté prasátko se vám představuje a říká vám svoje jméno. A čeká, že taky vy se mu představíte, že taky vy povíte svá jména. Nebo jste mu je už, děti, pověděly? – Ještě ne, zavrtěli jsme hlavou. – Ale ale! To bylo od vás nezdvornilé! zamračil se starý knihovník. – No to nic, všechno se ještě dá napravit. Až se vám zlaté prasátko zas bude představovat, nemeškejte a představte se mu i vy. – A ono se nám potom ukáže? zvolali jsme. – Hm, to asi těžko, řekl starý knihovník. – Vždyť jsem vám říkal, že zlaté prasátko se neukazuje každému a na zavalanou. Ale budete-li se celý den postit, tak se vám třeba to zlaté prasátko ukáže. Večer, na stěně. Aspoň si to myslím. A když to starý knihovník dopověděl, vzal do ruky své dlouhé vousy a dal se do utírání knih. A my jsme pozdravili a šli.

A právě když jsme vycházeli z brány městské knihovny na ulici, právě když já jsem měl už pravou nohu na ulici a levou nohu ještě v bráně a Olga už měla levou nohu na ulici a pravou ještě v bráně, tu zčistajasna, kde se vzalo tu se vzalo, ozvalo se docela nablízku volání: – Zlatíčko! – Těší mě, já se jmenuji Olga, řekla rychle své jméno Olga. – A já Lubomír, řekl jsem rychle své jméno i já. A oba jsme zvolali: – Teď, když jsme se už seznámili, pověz nám, co bys od nás chtělo, Zlatíčko. Ale Zlatíčko už neříkalo nic.

Já a má nejlepší kamarádka Olga jsme však už nebyli smutní, protože jsme si pomysleli, že Zlatíčko chce, abychom je nejdřív uviděli, a teprve potom se s námi dá do řeči. A uvidět Zlatíčko teď, když už víme, že je to vlastně zlaté prasátko, nebude pro nás vůbec těžké. Zítra se budeme celý den postit a uvidíme je. A tak jsme oba dva zvolali: – Na shledanou, Zlatíčko, zítra večer na stěně!

IV. KAPITOLA, ve které se mnoho nedovíš

Ale marně jsme se druhý den postili, Zlatíčko se večer na stěně neukázalo. Celý den jsme seděli hladoví na louce a dívali se, jak po nebi stoupá sluníčko. A jak sluníčko stoupalo, přibývalo na nebi obláčeků. A když jsme se na ty obláčky líp zadívali, připadaly nám jaksi známé. – Ach, zvolala Olga, – vždyť ten jeden obláček je z hrnce naší maminky! – Ach, a ten druhý zase z hrnce naší, zvolal jsem já.

A v puse se nám začaly sbíhat sliny a moc se nám chtělo jít domů na oběd. Vydrželi jsme však, na oběd jsme nešli. Postili jsme se, postili, a všechno marně. Zlatíčko se večer na stěně neukázalo.

A když jsme tu noc už oba dva, každý v jiném domě, v jiném pokoji, v jiné posteli a pod jinou peřinou usnuli, tu zčistajasna, kde se vzalo tu se vzalo, ozvalo se nám, oběma ve stejnou chvíli, blizoučko u uší volání: – Zlatíčko! Ale my jsme už oba dva byli tak hluboko ve spánku, že jsme to volání vůbec neuslyšeli. Dokonce se nám o něm ani nezdálo.

V. KAPITOLA, ve které se dovíš, jak jsme se podruhé radili se starým knihovníkem

A tak jsme hledali to Zlatíčko dál. A Zlatíčko na nás zavolalo každý den aspoň jednou. A stalo se, že i dvakrát, i třikrát. Ba stalo se jednoho dne, že na nás zavolalo šestatřicetkrát za sebou a potom o hodinu později ještě pětkrát. Ale nikdy neřeklo jiné

slovo než Zlatíčko. Marně jsme se s ním pokoušeli dát do řeči. Nikdy se neukázalo. A jednou mi řekla má nejlepší kamarádka Olga, že se budou příští den stěhovat do jiného města. A oba dva jsme se nad tím zamysleli. Co bude Olga sama dělat v jiném městě? Kdoví, zdali tam na ni ještě vůbec kdy zavolá Zlatíčko! Vždyť Zlatíčko volává jen v našem městě. Kdyby volávalo i v jiných městech, jistě by se o tom psalo v některé knížce. A v žádné knížce se o tom nepíše. A co budu dělat já sám v tomhle městě? Kdo ví, když tu zůstanu sám, zdali na mě Zlatíčko tak nepřestane volat. Vždyť na nás vždycky volalo jen tehdy, když jsme byli, já a má nejlepší kamarádka Olga, spolu!

Kdyby se nám to Zlatíčko aspoň jednou ukázalo! Kdyby se nám ukázalo ještě dřív, než se Olga odstěhuje, protože pak se nám už jistě neukáže! Jak mu však máme dát vědět, že Olga se stěhuje? Když se neukazuje, jistě to ještě neví. A tak jsme si řekli, že ještě jednou půjdeme poprosit o radu starého knihovníka. A vydali jsme se do městské knihovny.

Došli jsme k městské knihovně, vzali za kliku u brány – bylo zavřeno. Vzali jsme za kliku znovu, jestli se nám to jen nezdá. – Pojď, zatlačíme, řekla Olga. – Třeba se dveře ztěžka otvírají. Zatlačili jsme, ale marně. Bylo opravdu zavřeno. – Podívej, řekl jsem, protože jsem byl o kousek větší než Olga, – podívej, co jsem vyzoroval na dveřích. Na dveřích byla velká cedule a na ceduli nápis: PRO MALOVÁNÍ DNES KNIHOVNA ZAVŘENÁ. – Kdy je dnes? zeptala se Olga. – Byla tu tahle cedule už včera? – Ne, řekl jsem. – Včera tu tahle cedule ještě nebyla. Dnes je dnes. – To je tedy od vás moc pěkné, když jste tu včera šli kolem a ani jste mě nenavštívili, ozval se vtom nad námi známý hlas a v tu ránu jsme nic neviděli. – Jak to že nic nevidíme? To už je večer? zeptala se Olga a neodvážila se ani hnout. – Já nevím, ještě by neměl být večer. A přece to kolem nás vypadá jako tma, řekl jsem a také jsem se neodvážil ani hnout. – Koukej, vždyť jsou vidět hvězdy, je to asi tam, řekla Olga. – Vážně jsou vidět hvězdy, řekl jsem. – Ale tma přece nebývá tak huňatá. – Třeba je to tma zblízka. Viděl jsi tu tmou zblízka? řekla Olga. – Ne, ještě neviděl, řekl jsem. – No tak vidíš! Třeba tma zblízka přece jen bývá tak huňatá, to aby hvězdám bylo měkoučko, řekla Olga a sáhla na tmou a zatáhla za ni.

A tam se nechala zatahat, pak sebou ale šklubla a řekla: – A ještě mě budou tahat za fousy! A tu jsme se podívali vzhůru a viděli jsme, že to nad námi stojí starý knihovník a před očima nám visí jeho vousy, plné svatojánských mušek, které ve vousech starého knihovníka zůstaly od včera. A nám se zdálo, že ty svatojánské mušky jsou hvězdy. – Dobrý večer, řekli jsme. – Jakýpak večer, vždyť je ještě den, řekl starý knihovník a stáhl

nám zpřed očí své vousy. A my jsme viděli, že je opravdu ještě den. – Dobrý den, opravili jsme se. – Dobrý den, děti, řekl starý knihovník. – Tak co, už jste našli své Zlatíčko? – Nenašli, řekli jsme. – A už asi ani nenajdeme. – Jakkak to? zeptal se starý knihovník. – No tak, že Olga se zítra stěhuje do jiného města. A až se odstěhuje, už nebudem bydlet spolu. A až nebudem bydlet spolu, Zlatíčko už ani na jednoho z nás nezavolá, protože na nás volávalo, když jsme byli spolu, řekl jsem. A Olga řekla: – My bychom byli rádi, kdyby se nám, než já se odstěhuju, aspoň jedinkrát ukázalo! Tenkrát, když jsme se postili, se nám neukázalo. Porad'te nám, strýčku knihovníku, co máme dělat, aby se nám Zlatíčko ukázalo! – Hm, hm, zamyslel se starý knihovník. – Tak já vám, děti zlaté, povím, že o tom Zlatíčku nic nevím. Jen to vám poradím, ať jste dost trpěliví. I když se Zlatíčko neukázalo dneska, třeba se ukáže zítra, a když ne zítra, tak třeba pozítří. Buď'te rádi, že slyšíte aspoň volat. To každý neslyší, něco takového. Já například ne. Na mou věru bych byl docela šťastný, kdybych ho jen jednou jedinkrát slyšel volat, a spokojil bych se s tím, třeba bych si ho ani nepřál vidět. – Ne, přál byste si to, strýčku knihovníku! Kdybyste ho slyšel, jistě byste si ho přál taky vidět! zvolali jsme oba. – No když přál, tak přál, já se nehádám, řekl starý knihovník. – Ale kde stojí psáno, že vy ho už nikdy nevidíte? Třeba se ukáže každému z vás zvlášť, každému z vás dvou v jiném městě. – Ach, kéž by, zvolali jsme. – Ale když ho nevidíme spolu, nebude to už tak krásné!

– Svatá pravda, řekl starý knihovník. – Co vidí dva, je vždycky krásnější než to, co vidí jenom jeden. Ale vždyť – kdepak stojí psáno, že vy dva už nebudete nikdy spolu? I když budete každý bydlet v jiném městě. Nezapomeňte na sebe. Můžete si psát. Můžete se navštěvovat. A kdo ví, třeba po nějaké době se budete znovu stěhovat a třeba budete znovu bydlet v jednom městě. Tak to je.

A když starý knihovník domluvil, začalo cosi zvonit, to zvonily lampičkami svatojánské mušky v jeho vousech, protože starý knihovník svým vousem na konci této řeči mocně potřásl. A to lampičkové zvonění svatojánských mušek, to nebylo jen tak ledajaké zvonění, to byla zvonkohra. A kdo se do té zvonkohry zaposlouchal, ten docela jasně slyšel, že je to hudba o tom, jak jednomu starému knihovníkovi před dávnými lety umřela žena, kterou měl moc rád, a jak ten starý knihovník věří, že se ta jeho žena neztratila, že se jen změnila v milión světýlek, které ve větru poletují jako svatojánské mušky, a proto se ten starý knihovník, podobně jako tenhle náš, prochází každý večer pod hvězdami a nastavuje svoje vousy větru, aby pochytal co nejvíc světýlek ze své ženy, a možná věří, že se mu ji z těch světýlek jednou povede znovu složit celou.

A když se knihovnickovy vousy dotřásly a lampičková hudba svatojánských mušek dozvonila, tu, kde se vzalo tu se vzalo, ozvalo se docela nablízku volání: – Zlatíčko! A druhé Zlatíčko! A ještě jedno Zlatíčko! Tři Zlatíčka! Zlatíčko volá! vykřikla Olga. – A jak dlouho! Ještě nikdy tak dlouho nevolalo a tolik nepovědělo! – Ukazuje se! vykřikl jsem já. – Hele, tam nahoře v tom okně knihovny se ukazuje! – Ale ne, usmál se starý knihovník. – To není to vaše Zlatíčko. To je pan Lolo Matrla, malíř a natěrač. On je to starý šibal a poslouchal nás oknem.

Podívali jsme se nahoru a vskutku tam v okně stál na žebříku pan Lolo Matrla se štětkou, hlavu měl vystrčenou z okna a smál se a celý byl pocákaný zlatou barvou, že vypadal jako obloha posetá hvězdičkami. – Tak jak to jde, pane Lolo Matrlo? zeptal se starý knihovník. – Dá se už zítra zas knihovna otevřít? – Stejně vám do ní nikdo nechodí, řekl pan Lolo Matrla. – Jakpak že nechodí, řekl starý knihovník. – A tyhle dvě děti, to je nikdo? Chtěly mě dneska navštívit a už by byly pomalu odešly, protože máme pro malování zavřeno. – Když je to tak, tak to já si pospíším, řekl pan Lolo Matrla. – Pomohu vám, řekl starý knihovník. – Beztoho nemám co na práci. – Nebudeme vás zdržovat, řekli jsme, – na shledanou. A šli jsme a starý knihovník volal za námi: – A ne abyste, děti zapomněly, co jsem vám říkal!

VI. A POSLEDNÍ KAPITOLA, ve které se dovíš, jak jsme se já a má nejlepší kamarádka Olga loučili a jak jsme si slíbili, že budeme dál hledat Zlatíčko

A už tu byl druhý den, den, kdy se Olžini rodiče a s nimi i Olga měli přestěhovat do jiného města. Před jejich domem zastavilo velké stěhovací auto, v němž byla tma jako v knihovnickových vousech, a ještě větší, protože ve tmě stěhovacího auta nebyla ani jedna svatojánská muška. A potom začalo pět silných mužů v pruhovaných tričkách vynášet věci z domu. Některé věci nesl jeden, některé nesli dva, některé tři a některé čtyři.

Když čtyři nesli klavír, kráčel ten pátý vedle nich a hrál. A všech pět jich neneslo nic. Všecko bylo tak lehké, že to unesli čtyři. Pět jich šlo najednou, až když byl dům prázdný. Šli se podívat, viděli, že je prázdný, vrátili se a řekli: – Hotovo!

Potom si sedli v zahrádce na lavičku pod bezem a Olžina maminka jim krájela chleba a Olžin tatínek jim naléval pivo a bez je ovíval. Já jsem tam hned od začátku byl také, abych byl při všem.

Pomáhali jsme s Olgou při nakládání. Když jsme nakládali malý stoleček, nechali nás, když jsme chtěli naložit velký stůl, zahnali nás.

A teď už bylo všechno naložené a my jsme se s Olgou vzali za ruce a vešli jsme do prázdného domu. Už když z něho vynášeli, jsme si všimli, že čím víc z něho vynesli, tím bylo toho domu míň, a čím bylo toho domu míň, tím se nám zdál větší. A teď, když ho bylo úplně málo, se nám zdál úplně velký, zdál se nám tak velký, že by se v něm dalo zabloudit a rozplakat se. – Já mám strach, řekla Olga. – Nepouštěj se mě, řekl jsem. – I já mám trochu strach. – Tak i ty se mě dobře drž, řekla Olga.

A přece toho domu nebylo ještě úplně málo, ani nebyl úplně velký, protože v něm ještě stály na zemi dva kufříky a jedna taška a byli jsme v něm i my dva, já a má nejlepší kamarádka Olga.

– Přece jen by to bylo krásné, kdybychom teď, v poslední chvílce, našli Zlatíčko. Celou tu dobu, co vynášeli věci, jsem myslela na to, jestli někde pod něčím neleží zakutálené a jestli se zčistajasna neobjeví, řekla Olga. – I já jsem na to celou tu dobu myslel, řekl jsem Olze. – Všude jsem se díval. – Ale neobjevilo se. Jen jedna panenka se objevila, ztratila se mi přede dvěma lety a hrozně jsem pro ni plakala. Co myslíš, mohla by ona být Zlatíčko? zeptala se Olga. – Nevím, řekl jsem. – Volala? – Ne, nevolala, řekla Olga. – Tak to si potom nemůžeme myslet, že by ona byla Zlatíčko, řekl jsem. – Ale taky si nesmíme myslet, že by ona nebyla Zlatíčko, řekla Olga. – Protože my to nevíme jistě. Tak abychom jí neublížili. – Ne, to taky nesmíme, řekl jsem. – Ale vážně, kde může být, no řekni? – A proč teď nevolá? řekla Olga. – Vážně, nevolá. To je divné, řekl jsem. – Zrovna teď nevolá! – Třeba je chudáček Zlatíčko přiskřípnuté pod něčím těžkým a nemůže zavolat a chtělo by, řekla Olga. – Jenomže pod čím, řekl jsem. – Když už tu nic není!

A tu jsme se oba najednou podívali na ty dva kufříky a jednu tašku, co tu ještě stály. Nadzvedl jsem jeden kufřík, podívali jsme se pod něj, Zlatíčko nezavolalo, Zlatíčko pod kufříkem nebylo. Olga nadzvedla druhý kufřík, podívali jsme se pod něj, Zlatíčko nezavolalo, Zlatíčko pod kufříkem nebylo. A oba jsme chytili tašku, každý za jedno ucho, nadzvedli jsme ji a podívali jsme se pod ni. Zlatíčko nezavolalo, Zlatíčko pod ní nebylo. Stáli jsme a drželi tašku, každý za jedno ucho. – Takhle jsme spolu chodívali nakupovat, řekla Olga. – Ano, řekl jsem. – Kdyby se tak dalo Zlatíčko koupit! řekla Olga. – Kolik by asi stálo, řekl jsem. – Co myslíš, je těžké? zeptala se Olga. – Nevím. Vždyť ani nevíme,

jak vypadá. Jestli je to brouk nebo věc, řekl jsem. – Zlatíčko je zlaté, řekla Olga. – Ještě že o něm víme aspoň to, řekl jsem. – A ani to není jisté, řekla Olga. – V sousedním domě bydlí jedna paní a jmenuje se Amálie Červená. A je přitom bledá! – Máš pravdu, ani to, že je Zlatíčko zlaté, není vlastně jisté, řekl jsem. – Tak co se dá dělat, řekla Olga. – Co se dá dělat, řekl jsem.

A vtom už vešel Olžin tatínek a za ním Olžina maminka a řekli: – Děti, musíte se rozloučit. – Ještě ne, řekli jsme. – Ještě půjdem spolu na nádraží. A tak Olžin tatínek vzal jeden kufřík, Olžina maminka druhý a my jsme vzali tašku, každý za jedno ucho, a šli jsme na nádraží. A jak jsme tak šli, všichni jsme se ohlíželi a pak jsme šli dál a už jsme se neohlíželi a jenom bez ze zahrádky za námi voněl, tak silně voněl, že dovoněl až na nádraží.

Přijel vlak a vyfoukl páru: – Fffffffú! Beze, jdi domů! A Bez voněl. – Fffffffú! Beze, jdi domů! A bez voněl. A vlak vyfoukl potřetí. A výpravčí řekl: – Nastupovat! – Kdyby aspoň teď zavolalo a ukázalo se, řekla Olga. – Zlatíčko! Milé Zlatíčko! – Zlatíčko! Milé Zlatíčko, řekl jsem. – Neztrať se navždy! Ozvi se! Ukaž se! Ale Zlatíčko nezavolalo, Zlatíčko se neukázalo.

A už museli rychle nastoupit a dveře se zavíraly a Olžin tatínek chtěl stáhnout okno, ale nepovedlo se mu to, okno se nehýbalo a vlak se hnul. A tu, kde se vzalo tu se vzalo, ozvalo se docela nablízku volání: – Zla-tí-čko, Zla-tí-čko, Zlatíííííííčko! – Volá, vykřikl jsem. – Olgo, slyšíš?

A v tu chvíli se Olžinu tatínkovi povedlo stáhnout jiné okno a do okna zvedl Olgu. – Zlatíčko volá! zakřičela Olga. – Ono je ve vlaku! A třeba se i ukazuje! Rozhlédni se, aspoň ty ho uvidíš! křičel jsem. – Ne, je na nádraží! Rozhlédni se, uvidíš ho aspoň ty! křičela Olga a nerozhlížela se. Ani já jsem se nerozhlížel. Možná proto, že i starý knihovník říkal, že co vidí jenom jeden, nemůže už být tak krásné jako to, co vidí dva. A možná proto, že jsem se díval za Olgou a Olga se dívala za mnou. A nejspíš proto, že jsem se už stačil tajně rozhlédnout a žádné Zlatíčko jsem nikde neviděl, a také Olga se už stačila tajně rozhlédnout a ani ona žádné Zlatíčko nikde neviděla. A tak jsem volal: – Budeme ho hledat dál, vid' že ano! A Olga volala: – Jednou ho najdeme, no ne? A zlatíčko volalo: – ZLATÍČKO!

Příloha č. 5

Seznam rekvizit: Kulisa „V lese“, nejstarší dcera, prostřední dcera, žena, trpaslík a hrudka soli.

Z předešlé pohádky použijte kulisu „V zámku“, krále a Šípkovou Růženku jako nejmladší dceru Marušku.

(Zasuňte kulisu „V zámku“ a ohlase divákům první dějství. Potom zasuňte krále.)

Král: Já jsem král. Nemám syna – jenom tři dcery. Co se dá dělat – vidím sice ženy na trůně nerad, ale musím přece jen ustanovit, které z těch děvčat bude vládnout po mé smrti. Jenže které? Jsem spravedlivý – odevzdám vládu té dceři, která mě nejvíc miluje. Dcerušky moje, pojd'te sem!

(Zasuňte všechny tři dcery.)

Tři dcery: Tady jsme, tatíčku! Oč jde?

Král: Jde o to, abyste mi – pěkně po pořádku, od nejstarší po nejmladší – řekly, jak mě milujete!

Nestarší dcera: Já, nejstarší, tě, tatíčku můj, miluji víc než zlato!

Prostřední dcera: Já, prostřední, tě tatíčku můj, miluji víc než stříbro!

Král: A ty, Maruško?

Maruška: Já tě miluji, tatíčku můj, víc než sůl!

Král: Cože! Ty darebná dcero, tak ty mě miluješ víc než sůl? Zapomněla jsi, jaké potíže mám se slanými pokrmy? Kdykoliv si nějaké jídlo solím, zapadne mi zrníčko soli do oka, strašně to štípe a já zoufale křičím: – Ztrať se mi s očí!

(Vytáhněte Marušku.)

Král: Ale Maruško, kde jsi?

Dvě dcery: Ztratila se vám s očí, tatíčku, jak jste jí rozkázal!

Král: Vůbec nic jsem jí nerozkázal. Je to jen malé nedorozumění!

(Všecko vytáhněte a ohlase konec prvního dějství. Potom zasuňte kulisu „V lese“ a ohlase druhé dějství. Potom zasuňte Marušku.)

Maruška: Já jsem Maruška, nejmladší královská dcera. Otec mi přikázal, abych se mu ztratila s očí, protože ho miluji víc než sůl. A tak teď bloudím po lesích, kam jeho oči

nedohlédnou, a už jsem z toho bloudění tak vysílená, že bych nedokázala pozvednout ani stéblo.

Hlas trpaslíka: Ani mne bys nedokázala pozvednout, Maruško?

Maruška: Kdo jsi? Kde jsi? Slyším tě sice, ale nevidím!

Hlas trpaslíka: To jsem já, trpaslík, strážce solné jeskyně pod lesem. Rád bych tě něčím podaroval, ale v pohádkách už je takový hloupý zvyk, že to mohu udělat jen z vděčnosti. Pozvedni mě, abych ti mohl být za to vděčný!

Maruška: Ráda bych to udělala, milý trpaslíčku, ale doopravdy nemám tolik síly.

(Zasuňte trpaslíka a hrudku soli.)

Trpaslík: Tak se tedy nadzvihnu sám. Děkuji ti, Maruško, žeš mě nenadzvihla. Naučila jsi mě spoléhat se na vlastní sílu. Za to tě z vděčnosti mohu přece jen něčím podarovat. Vezmi si tuhle hrudku soli ze solné jeskyně, kterou hlídám. Nikdy z té hrudky neubude. Sám jsem ji vyrobil ve volné chvíli. Je to jen taková maličkost!

Maruška: Jakápak maličkost, milý trpaslíčku! Hrudka soli, z které nikdy neubude – to je přece vynález!

(Všecko vytáhněte a ohlaste konec druhého dějství. Zasuňte kulisu „V zámku“ a ohlaste třetí dějství. Zasuňte krále.)

Král: Ach, jeje, zle je v mém království od té doby, co jsem z nedorozumění vyhnal Marušku – věru zle! Dvě dcery, které mi zbyly, žijí v samých radovánkách. Ukázalo se, že mají zlato a stříbro o mnoho radši než mne. Na hostiny se už spotřebovala všechna sůl z celého království a kuchař mi teď vaří jen samá neslaná jídla. Kdybyste jenom věděli, jak jsou mi ta jídla odporná! Onemocněl jsem z nich a zdá se, že dokonce z těch neslaných jídel umřu.

(Zasuňte ženu.)

Žena: Dobrý den, pane králi! Neumírejte ještě, přinesla jsem vám dárek!

Král: Ach, dobrá ženo, nech si svůj dárek! Jistě je to něco ze zlata nebo stříbra, a pro mne už zlato ani stříbro nemají cenu. Sůl, sůl, je nejcennější ze všeho! A já hlupák jsem z nedorozumění vyhnal Marušku, která mě milovala jako nikdo na světě, protože mě milovala ještě víc než sůl. Kéž by se mi vrátila!

(Vytáhněte ženu a zasuňte Marušku.)

Maruška: Vrátila jsem se, tatíčku! Ta žena, to jsem byla já, a dárek, který ti přináším, není ani ze zlata, ani ze stříbra! Je to hrudka soli, z které nikdy neubude!

(Zasuňte hrudku soli.)

Král: Hrudka soli, z níž nikdy neubude! Hned se do ní pustím! Mňam, mňam! Uzdravil jsem se! Dcery moje, pojděte sem!

(Zasuňte nejstarší a prostřední dceru.)

Dvě dcery: Tady jsme, tatíčku! Proč nás voláš?

Král: Volám vás proto, abych vám oznámil, že vaši sestru Marušku, která se k nám zase vrátila, ustanovuji královnou! A teď mi honem podejte pohár vody! Mám ústa plná takové hnusné chuti! Určitě jsem snědl něco hrozně slaneho ...

(Všecko vytáhněte a ohlaste konec pohádky „Sůl nad zlato“.)

Příloha č. 6

Poslechněte si, co se stalo jednoho prvního září! Vlastně – začalo to už dřív.

Bylo posledního srpna a Martin měl jít druhý den poprvé do školy. Uložili jsme ho do postýlky a řekli mu:

– Neboj se, Martínku, nezaspíme. Jenže Martin nás znal. Martin věděl, že rádi zaspáváme, a proto nám nevěřil. Počkal, až se všichni uložíme k spánku. Pak vzal svou novou tašku a vykradl se z domu. Před domem stálo naše auto a s tím autem byl Martin domluvený, že dnešní noc přespí u něho. Jednak proto, že od auta je do školy o notný kus blíž než ode dveří v druhém patře, jednak proto, že mu auto slíbilo, že ho ráno zatroubením vzbudí.

Jenže – víte, co se stává, když má někdo jít druhý den poprvé do školy. Ten někdo si musí pořád myslet: zítra jdu poprvé do školy, zítra jdu poprvé do školy – a ne a ne usnout. I vidělo auto, že Martin pořád myslí, vidělo, že Martin ne a ne usnout, a rozhodlo se, že spustí tichounce motor a zavrčí Martinovi na usnutí nějakou pěknou pohádku. Každé auto neumí vrčet pohádky. Tohle však bylo naše auto, spisovatelské auto, tohle auto pohádky vrčet umělo.

A teď něco o telefonu. Máme totiž i telefon. Ne každý telefon si umí vážit pohádek, jenže ten náš telefon je spisovatelský telefon. Náš telefon má pohádky ve velké účtě. Když tedy náš telefon otevřeným oknem zaslechl, jak auto začíná Martinovi vrčet pěknou pohádku, pomyslel si: Byla by věčná škoda, kdyby tu pohádku nikdo nezapsal.

A tak náš telefon vytočil telefonní číslo nakladatelství dětských knih a potom spustil své sluchátko na šňůře otevřeným oknem na ulici. Sluchátkem odposlouchával pěknou pohádku, kterou vrčelo naše auto, a měl radost, že pohádka letí po drátě do nakladatelství, kde ji redaktorky zapisují. Jenže – radost měl náš telefon omylem. Co by dělaly redaktorky v nakladatelství v noci? Nebyly tam a pěknou pohádku, kterou vrčelo Martinovi na usnutí naše auto, nikdo nezapsal. A tak ani nevíme, o čem byla.

Musela to však být opravdu moc pěkná pohádka, protože když jsme se ráno vzbudili – a vzbudili jsme se tentokrát opravdu včas –, našli jsme Martina spícího před autem a viděli jsme, že jeho hlava svítí. Svítí mezi dvěma zhasnutými reflektory jako elegantní, nový, střední reflektor. Otevřeli jsme auto a chtěli jsme dát dolů páčku, že – jářku – reflektor vypneme. Ale páčka – jak jinak – byla dole. Kdepak reflektor! – Že by to byl svítící sen? zvolali jsme. Ale v tom auto splnilo svůj slib a zatroubilo, Martin se

vzbudil a jeho hlava svítila dál. – No, to je nadělení, řekla moje žena Olga. – Jak s takovou svítící hlavou půjde do školy? – A proč by nešel? řekl jsem. – Půjdeme s ním a přesvědčíme učitele, že svit hlavy je přirozený úkaz u některých mimořádně nadaných žáků. – A tím mu ztrpčíme život nejmín na devět let, řekla moje žena Olga. – Kterýpak učitel má mimořádně nadané žáky v lásce? Budou se na jeho svítící hlavu dívat s podobným odporem, jako se dívají na špinavé uši! Snad ještě s větším, protože špinavé uši vidí jen občas, při bližším zkoumání, ale svítící hlavu budou vidět ustavičně, a to i z dálky!

– Co tedy uděláme? Zamyslel jsem se. – Možná by bylo nejmoudřejší den dva počkat, jestli hlava sama od sebe nezhasne, a zavést Martina do školy až tak třetího čtvrtého září. – To jste celí vy! ozval se náhle nad námi Martinův hlas. – Nechali byste mě zaspat už první den povinné školní docházky! A vtom jsme se vzbudili. A viděli jsme, že Martin je už oblečený, že mu hlava vůbec nesvítí, zato však svítí naše spisovatelské okno, protože už je pokročilé ráno.

– No chválabohu, zaradovala se moje žena Olga. – Přece jenom to byl svítící sen! – Opravdu, zaradoval jsem se já. – A ne Martinův, ale náš! Teď už zbývá jen ho zapsat a máme novou, moc pěknou pohádku! Hned jsme se taky dali do práce a zapsali jsme ji. Byla to zrovna tahle pohádka, Pohádka o prvním září.

Počkal Martin, než jsme ji zapsali? Rád by počkal, ale raději nepočkal. Nechtěl přijít pozdě do školy. Těžko by se mu prý hned první den přesvědčovalo učitele, že pozdní příchod do školy je přirozený úkaz u některých žáků, co mají mimořádně nadané rodiče.

Příloha č. 7

Možná žes ho taky zahlídla –

motýla, co vletěl

do našeho bytu.

A já jsem mu napsal báseň na křídla.

Myslel jsem si –

píšu do sešitu.

Báseň potom odletěla spolu s ním

oknem na zahradu,

já se dobře díval.

Nezachová se z té básně

ani rým,

který by lid

za sto roků zpíval.

Přečte si ji jenom jeden květ

(druhé květy,

ty to nedovedou) –

jen ten jeden květ,

květ alfabet,

neuznaný dosud vážnou vědou.

Příloha č. 8

Žil v našem městě kouzelník jménem Baccardi a tomuto kouzelníkovi vzal jednou vítr z hlavy jeho kouzelnický cylindr. Dva týdny poletoval cylindr nad oblaky, přespávali v něm na svých dalekých cestách tažní ptáci. Po dvou týdnech však vítr pojednou ustal a kouzelnický cylindr sletěl z nebe do jednoho květinářství, rovnou mezi květináče. Bylo to květinářství květinářky Ramony. Téhož dne květinářka s překvapením zjistila, že z jednoho květináče jí vyrostl podivný květ. Ale co květ! Stromeček jako věšák. A na stromečku-věšáku visely podivné plody. Utrhla květinářka Ramona jeden podivný plod a ochutnala ho. Ochutnala a hned vyplivla. Podivný plod nebyl vůbec dobrý. Uvařila tedy květinářka Ramona z podivných plodů kompot. Ale kompot byl přímo hnusný. A tu si květinářka Ramona všimla, že podivné plody jsou vlastně klobouky. Každý jiný, ale všechny velice vkusné a z kvalitního materiálu. A tak rozdala květinářka Ramona všechny květy a přejmenovala své květinářství na kloboučnictví.

Co však dělal tou dobou kouzelník Baccardi? Bez kouzelnického cylindru kouzelníčit nemohl, tak se jenom zbůhdarma potloukal po městě a nadával na vítr. Kdo nadává – vyhladoví. V našem městě byl horský hotel. A tak vešel kouzelník Baccardi do horského hotelu s úmyslem pořádně se nadlábnout.

– Chcete si dát něco levnějšího, anebo něco dražšího? zeptal se kouzelníka Baccardiho číšník. – Chtěl bych si dát něco, co je zadarmo, odpověděl kouzelník Baccardi, protože neměl ani halíř. – Uf! řekl číšník. – Stravování zadarmo nebylo ještě v našem hotelu zavedeno. Zeptejte se za rok... – Tak dlouho nemohu čekat! zvolal kouzelník Baccardi. – Tak si tedy vydělejte na stravu společensky potřebnou prací, řekl číšník. – Jeden náš kuchař umřel, mohl byste nastoupit na jeho místo.

Co měl kouzelník Baccardi dělat? Nastoupil na kuchařovo místo. Jenže – víte, jak kuchaří ten, kdo nikdy dřív nekuchařil. Chtěl si kouzelník Baccardi nasadit na hlavu kuchařskou čepici – a nasadil si na hlavu kotlík. Chtěl ušlehat v kotlíku šlehačku – a šlehal ji v kuchařské čepici. Dřív než mohl přijít na svůj omyl, vytrhla ho z práce siréna. Poplach! Ztratil se jakýsi horolezec. Členové horské služby prohledávali hory, prohledávali doly – všechno marné. Ztraceného horolezce nenašli. A tu kouzelník Baccardi jen tak mimoděk pohlédl do jedné propasti, a co vidí? V sněhové závěji na dně propasti kdosi sedí. I sestoupil kouzelník Baccardi na dno propasti a vynesl odtud ztraceného horolezce, živého a zdravého, jen trochu uplakaného, jak už ztracení horolezci bývají. Radovali se rodiče ztraceného horolezce, živého a zdravého, jen trochu uplakaného, jak

už ztracení horolezci bývají. Radovali se rodiče ztraceného horolezce a vyplatili kouzelníkovi Baccardimu odměnu.

Kouzelník Baccardi neváhal, nakoupil si za celou odměnu jídla a dosyta se najedl. Sytému člověku se pracovat nechce – i rozhodl se sytý kouzelník Baccardi, že z kuchařského zaměstnání, do něhož před chvílí nastoupil, zase vystoupí. A hned si taky začal sundávat z hlavy kuchařskou čepici. Jaký však byl jeho údiv, když zjistil, že má na hlavě místo kuchařské čepice kotlík. Ještě větší byl jeho údiv, když zjistil, že místo v kotlíku šlehal šlehačku v kuchařské čepici! Ale ze všeho nejvíc ho udivilo, když v šlehačce na dně kuchařské čepice našel své vlastní stopy! Hned si kouzelník Baccardi uvědomil, že toho ztraceného horolezce nevynesl ze sněhové závěje na dně propasti, ale vynesl ho ze šlehačkové závěje na dně kuchařské čepice. A hned věděl, že kuchařská čepice je kouzelnická! A když se od číšníka dověděl, že kuchařskou čepici zakoupil horský hotel v kloboučnictví kloboučnice Ramony, vydal se hned kouzelník Baccardi do toho kloboučnictví. V kloboučnictví spatřil kouzelník Baccardi nevídané věci.

Stál tam jeden květináč, z kterého rostl stromeček. Stromeček jako věšák. A na stromečku-věšáku viselo plno klobouků. Každý jiný. A všechny kouzelnické.

Bylo tam mexické sombrero se širokou krepou, po které v obou směrech uháněli cyklističtí závodníci a závodili.

Byla tam ušanka se sloníma ušima a na ní nosítka, v nichž seděla indická princezna, na čele měla nakreslenou tečku a na nose vykřičník.

Byla tam koruna podobná fontáně a z velkého diamantu na její špici stříkaly do všech stran místo vody různobarevné paprsky a ty paprsky nepřetržitě vyhazovaly do výšky bílý míček, protože to byla koruna císařské dynastie Ping-pong.

Byla tam rytířská přilbice podobná obrněnému vozu a z jejího hledí trčela hlaveň děla, co pátilo na přátele i nepřátele. Ještě štěstí, že střely letěly pomalu a dalo se před nimi uhnout.

Byl tam tulácký slamák s dírou, která svítila jako hvězda, a ze všech stran na ni mířily hvězdářské dalekohledy a všichni hvězdáři křičeli: – Já jsem ji objevil první, já, já, já!

Byl tam dámský klobouk, v němž se vezli cestující, protože ten dámský klobouk se jehlicemi dotýkal elektrického vedení a jezdil sem a tam jako tramvaj. A lístky z té tramvaje platily i do biografu!

Byla tam čapka s třapcem a na té čapce okolo toho třapce seděla Jánošíkova družina a dívala se, jak Jánošík přeskakuje třapec, protože třapec, to byla zbojnická vatra. Vatra, z které se daly ustříhovat plamínky. Každý člen Jánošíkovy družiny nosil takový ustřížený plamínek v kapse a používal ho jako zapalovače.

Byla tam vojenská lodička, na níž se plavil přes oceán Kryštof Kolumbus. Chystal se právě objevit Ameriku a hrozně se těšil, že uvidí Indiány a mrakodrapy.

Byl tam i myslivecký klobouk a za stuhou měl pírkó, vedle kterého seděl autor. Co chvíli vytáhl autor pírkó zpoza stuhy, namočil ho do klobouku, který byl zároveň kalamář, a napsal další větu této pohádky.

A ze všech klobouků jako z ampliónů se linuly krásné písně, z každého jiná, a dohromady to byla jen jedna a nejkrásnější. Ta píseň měla takováhle slova: Kouzelníku Baccardi, podívej se dolů!

I podíval se kouzelník Baccardi dolů a co uviděl? Uviděl, že květináč, z kterého ten stromek-věšák roste, není květináč, ale že je to jeho vlastní kouzelnický cylindr.

– Můj vlastní kouzelnický cylindr! zvolal kouzelník Baccardi, vytrhl kouzelnický cylindr zpod stromku-věšáku a posadil si ho na hlavu.

A v tom všecko zmizelo. I stromek-věšák, i kouzelnické klobouky-amplióny. Utichla píseň. A kloboučnice Ramona zvolala: – Tak! Teď už nejsem ani kloboučnice, ani květinářka! Co mám teď být? – Moje zákonitá žena, řekl kouzelník Baccardi.

A byla svatba. A na svatbu se dostalo mnoho svatebních hostů z celého světa a každý z nich přinesl nějaký květ, takže se opět mohlo kloboučnictví přejmenovat na květinářství.

Příloha č. 9

